

Laulupeo

Muusikaleht

KAVA lk 15 - 18

Nr. 6/7
JUUNI/JUULI
1999
Hind 12.-

Laulupidu on liitsõna. Ta liidab lauljad, pillimehed, tantsijad, kumlastajad, vaatajad ja muutub suureks taksuvas südameks, mis pumpab elu järgmisesse aastatuhandesse.

Laulupidu on usk, lootus, traditsioon, mis peaks kestma igavesi.

Teie
[Handwritten signature]

MUDILASED - MEIE LAULU TULEVIK

Aarne Saluveer

Lasteekraani Muusikastudio kõige noorem rühm (Jõulud 1998).
Taga vasakul autor.

XXIII Üldlaulupidu 1.- 4. juulil 1999 on mitmeti ajalooline ja samas uuenduslik. Käesoleva artikli autorile annavad eriti põhjust rõõmustamiseks eesti noorimad koorilauljad – mudilaskoorid 7-11 aastaste lauljatega. Esmakordselt on üldlaulupeol see kooriliik esindatud ja seda täiesti õigustatult – varasemad noorte laulupeod on näidanud, et tänu headele õpetajatele ja värskete vaimule on mudilased suutnud pakkuda Lauluväljakul mitte ainult silmarõõmu, vaid ka eakohast tõsiseltvõetavat muusikalist clamust.

Kuna sel aastal on mudilaskoorides osalejate piiravuks 2500 lauljat, tegelik lauljate üldarv aga ületab 7 tuhandet, tuleb seda koori vaadelda kui valikkoori, kuhu pääsesid eellaulumiste põhjal need, kes esitasid muusikaliselt vaheldusrikast ja keerulist kava I ja II kategooria nõuetele vastavalt. Kolmest esitamisele tulevast laulust (K. Hunt "Kuningalaul", R. Espere "Aeg" koos naiskooridega, A. Saluveer "Lähme, lapsed") on vokaalselt kõige raskem kindlasti "Kuningalaul", milles I ja II hääle soolod vahelduvad, ulatus on 1,5 oktaavi, sellele lisanduvad veel stiilieriparast tingitud rütmilised peensused. Raske laulu esitamine laulupeol ei ole eesmärk omaette. Seetõttu on heameel tõdeda,

et lapsed seda laulu väga naudivad. Pärast selle seade esitamist ollakse lastekooriküps.

Laulupeo eelvoorud valmistasid kokkuvõttes rõõmsa üllatuse – ülekaalus olid keskmisest parema ettevalmistusega koorid. Võttesõna kogu selles protsessis on ÕPETAJA ja koori iseloomustavad sõnad KÕLA, MELOODILINE JA RÜTMILINE TÄPSUS ning EMOTSIION.

Eriti meeldiv oli tõdeda, et koorid olid õppeaasta jooksul teinud ühiseid laululaagreid, kuulunud teisi koore ja vahetanud kogemusi. Oli väga häid suuri koore 85 lauljaga muusikaklassidest (Westholmi Gümnaasium, õp.I.Indas, Keila Algkool, õp.A.Matteus, T.Peenmaa), tavakoolide viimistletud esitusi (Tln.32.Kk.,õp.L.Leitmaa), väga väikeste maakoolide puhtaid, säravaid "Kuningalaule". Meeldiv üllatus oli kuulda, et Audentese Era-

kooli (õp.R.Ridbeck) kõik lapsed koorilaulutundides osalevad – ettelaulmisele tuli loomulikult 54 lauljaga valikkoor. Siia on kohane lisada mittetäielik loetelu parimatest kooridest ja teha sügav kummardus õpetajatele, kes on toonud lapsed muusikasse. Lisaks eelpoolmainituile Tallinna koolid: Ühisgümnaasium, Katleri Põhikool, Pelgulinna Gümnaasium, Väike-Õismäe Kk., Prantsuse Lütseum, Nõmmelill, Muusikakeskkool, GAG, 37.Kk. Mujalt Eestist: Tartu Karlova Gümnaasium, Puhja Gümnaasium, Alatskivi Gümnaasium, Miina Härma Gümnaasium, Paldiski Põhikool, Turba Gümnaasium, Palamuse Gümnaasium, Rääma Põhikool, Pärnu Ülejõe Gümnaasium, Sindi Gümnaasium, Revalia ettevalmistuskool, Vinni-Pajusti Gümnaasium, Viljandi Paalalinna Gümnaasium, Viljandi Maagümnaasium, Narva Koorikooli Tšaika koorid, Rapla

Laulustuudio ja Märjamaa Gümnaasium.

Palju küllaltki tuntud koolide mudilas-koore ei osalenud (loe: ei viitsinud nõudlikku repertuaari omandada), mistõttu lapsed kannatavad. Loomulikult peab siinkohal olema kooli-juhtide ja muusikaõpetaja vastastikune koostöö ja nõudlikkus tasakaalus

Maakonna seisukohalt oleks väga oluline, et vähemalt ÜKS I kategooria mudilas-koore oleks teistele eeskujuks, mille järgi teised mõõtu võtta saaksid ja haridusamet neile toetust osutaks. Soovitusena lisaksin, et järgnevatel aastatel julgelt ühiskontserte, laagreid ja workshoppe tehtaks.

Kui laulupeorongkäigu regilaulud teel kuulajate identiteedi puudutavad ja võib-olla ka kaasa laulma panevad, on mudilas-koorid astunud oma arengus sammu AJALUKKU.

KALAMAJAST TULEB PILLIMEHI

Præguse Salme Kultuurikeskuse katuse all sündis 1968. aasta novembris noortekollektiiv, mida täna tuntakse Tallinna Noorte Puhkpilliorkestri nime all.

Vastsed orkestrandid olid tolleaegse kultuuripalee poistekooris laulnud häälemurdeikka jõudnud noored, kuid pillimängus tuli alustada ABC-st.

Järk-järgult tuli tuntuks ja tunnustus. Koolinoorte laulupeo eelsel võistumängimisel 1972 ja 1977 saadi esikoht. Koduvärvast välja mindi Artekki, kus esineti edukalt rahvusvahelisel noorsoofestivalil. Seejärel said tuttavaks esinemispaikadena suure riigi suuremad linnad. Jõuti 1989. aastal Poolasse ja 1991. aasta suvel tuli edu Lõuna-Rootsi Kristianstadi festivali lõppvooru pääsemisega. Taasiseseisvunud Eestist on kontserdireisid viinud orkestri Rootsi, Soome ja Taanisse.

Võimekuse proovikiviks on saanud osalemine kodusel Helmut Orussaare nimelisel noortekooride konkursil. Sel aastal 2. koht.

Kunagistest pillipoistest on mõnigi valinud muusiku elukutse, aga muusikaga on kindlalt sina peal ehk igaüks.

Uued mängijad tulevad ikka Kalamajast, orkestri oma stuudiost, viimased aastad on toonud ka tüdrukud pillimängu juurde. Esinemistel on orkestrante 40-45, lisaks kümnekond muusika saatel liikuvatantsivat trummitüdrukut.

Dirigent orkestri aegade algusest on Vello Loogna, taktikeppi hoiavad ka Kalev Kütaru ja Olev Roosa.

1999. aasta üldlaulupeol ollakse osalejate hulgas.

Rein Ülevaino

MUDILASKOOR RAHVUSVAHELISEL KONKURSIL LASTEKOORIDE KATEGORIAS KULDMEDALILE

3.-6.juunini toimunud II rahvusvahelisel Felix Mendelssohn-Bartoldy koorikonkursil Saksamaal Pohlheimis osales ainsa Eesti koorina LASTEEKRAANI MUUSIKASTUUDIO LASTEKOOR (dirigendid AARNE SALUVEER ja LIJ LEITMAA). Ta saavutas pingsas konkurentsiga Ungari, Poola ja Läti tuntud kooridega konkursi noorima koorina lastekooride kategoorias (lubatud vanus 16 aastat, meie koori keskmine vanus 12) I koha ja kuldmedali, ühtlasi võimaluse võistelda kui kategooriavõitja ka GRAND PRIX võistluses, millest koori peadirigent AARNE SALUVEER koori noorusest lähtuvalt siiski loobus. Pohlheimi konkursil osales 43 koori kõikjal maailmast.

LASTEKRAANI MUUSIKASTUUDIO lastekoor pälvis võidu tehniliselt keerulise ja väga huvitava konkursikava perfektses esituses.

LÄBI "LÜÜSIKAMBRITE" LAULUMEESTEKTS

Poistekoorid on oma liigi üldjuhiga kohtunud kahel korral. Eelproovide teises voorus tuli igal kooril eraldi näidata aastase töö tulemusi, - selle alusel anti koorile ka limiit, millega tullakse laulupeole. Tibusid loetakse sügisel, laulu(peo)poisse kevadel. Laulupeost osavõtuks registreeritud 78 poistekoorist 2240 lauljaga osaleb laulupeol 71 koori 1780 poisi ja noormehega.

Endile pääsu laulupeole lunastanud poiste kohta võib julgelt öelda, et nad on poistekooride repertuaari omandanud. See ongi kõige tähtsam sõnum. Mis puutub aga arvudesse, siis peame me kooride hindamisel otsustama eelkõige selle põhjal, mida me kuuleme. Ja siin ilmnevad teatud käärid eesmärgi rõhuasetuses: hulk või tase. On koore, kes tulevad laulma koos "jorutajatega". On õpetajaid, kes põhjendavad seda küll viisipidajate nappusega, küll hoolitsusega lauljate laiemal hulgal kasvatamise eest. Samas tunnustatakse, et paremad poisid ei taha koori proovidele nii järjekindlalt tulla kui just need viletsamad lauljad. Aga see on

ju loomulik – viisipidajatele poistele ei saa "jorutajate" kõrval laulmine laulumõnu pakkuda! Sellest on aeg aru saada. Nii võib saavutada soovitud vastupidise tulemuse – koolieas võtame muusaikaliselt võimekamatelt poistelt tahtmise edaspidi kooris laulda. Viisipidamise treeningud jäägu klassi laulmistundi.

Tunnustades Eestimaa poistekooride taset ja lauljate hulka, poleks nagu põhjust küsida, kas eesti meestelaulul on tulevikku, - mehi peaks kooridesse jätkuma. Kuid ikkagi – kuhu nad siis kaovad, kui meeslauljate vähesuse üle kaevlevad nii mees- kui segakoorid? Kas püramiidi alus (poistekoorid) peaks olema veelgi laiem, et pealisehitus (meeskoorid) omandaks massi dimensioonid? Seda seost välistamata tuleb nentida, et see pole määrav tegur. On ju maid, kus poistekoore praktiliselt polegi, aga meeskoore on oi kui häid ja palju (Jaapan).

Poistekoorist meeskoori jõudmiseks tuleb läbida mitu "lüüsi-kambrit". Esimene häälemurre, mille ajal võivad poisid laulmisest

"OLEN NAGU OMA HINGE LAIALI JAGANUD LASTELE"

* Kas Kildu kool on end kuidagi jäädvustanud Eesti muusikaelu kaardile?

Kildul on aastaid olnud aktiivne muusikaelu. Siit on välja kasvanud heliloojad Tiit Lehto, Albert Pettinen, Jaan Metsamärt. Tublit tööd on teinud kauaaegsed õpetajad Ants Varblane ja Herman Avent, kelle käe all laulsid laulu-koorid, mürtsus puhkpillimuusika ja tegutses kapell.

Prægü tegutseb Kildu koolis kaks II kategooria koori - mudilaskoor ja lastekoor. Traditsiooniks on kujunenud Vastemõisa valla laste lauluvõistlus KILDU ÖÖBIK, mis seekord toimus juba kuuentat korda. Sellest võtavad lapsed meelsasti osa, sest kes ei tahaks esineda meie rahvamaja suurel laval. Siit on välja kasvanud tublid laululapsed Aleksander Varusk ja Marco Margna, kes on jõudnud ETV lasteakraani laulukarusselli lõppvooru.

* Kes läheb sellel aastal suurele laulupeole Tallinna? Kas konkurs oli tihe?

Viimase 11 aasta jooksul oleme käinud oma kooridega kõigil Viljandimaa laulupidudel, samuti Tallinna üldlaulupidudel. Sellel aastal oli konkurs tihe ja tööd tuli teha kõvasti. Tallinna sõidab 25 lastekoori ja 15 mudilaskoori last.

Hingel on üks kripseldus, mille tahaks ära rääkida. Selle aasta mudilaskoori repertuaar on väga raske. Kui Viljandisse ülevaatusele läksime, selgus, et varem regist-reeritud 12 koorist oli julgenud rinda pistma tulla ainult viis mudilas-koori. Igat koori eraldi kuulas esindaja Tallinnast. Kokkuvõtteid tehes öeldi meile, et kõik saame Tallinna laulupeole, ainult arvu täpsustatakse. Oh seda rõõmu nii lastele kui juhendajatele! Töö kandis vilja.

Kuid meie rõõm oli üürke. Kaks nädalat hiljem tuli kooli teade, et laulupeole pääsevad ainult kaks koori. Pärsti valla, Sürgavere ja Kildu koor ei olnud nimekirjas. Miks? See oli suur lõök ja solvumine meile

Kildu põhikooli muusikaõpetaja Valli Pang (vasakul) ja sama kooli direktor Tiitu Rünne Viljandis laulupeorongkäigus oma kooli kooride ees.
Anne-Malle Halliku küsimused ja foto

ülejäanutele, mida lastele ei julgenud öeldagi. Pöördusime koolide direktorite poole, kes omakorda võtsid ühendust maakonna spetsialistidega. Asi lahenes tänu nende mõistvale suhtumisele. Aitäh neile! Nüüd läheme oma mudilaskooriga ikkagi suurele laulupeole, kuigi omal kulul, kuna riigil napib raha. Eoodame siiski omavalitsuse abile ja materiaalsele toetusele.

* Mida ootavad lapsed ja koori-juht üldlaulupeolt?

Kui küsisime laste käest vastasid nad, et ootavad kõige rohkem seiklusi suures linnas ja soovivad, et kõik, mis nad on aasta jooksul õppinud, tuleks hästi välja. Samuti loodavad nad leida uusi sõpru ja tuttavaid. Ja muidugi disko, seda ei jõuta ära oodatagi... Ning jäätist saab ja merd näeb ...

Ise palun Kõige-vägevamalt, et ta saadaks ilusa ilma. Kõige suurem rõõm on marssida suures rongkäigus oma lastega Kildu kooli sildi all. See tunne on niisugune, mida ei oska kirjeldada - oleksin nagu oma hinge jaganud laiali lastele ja olen ise nagu suur koor. Suure laulukaare all lauldes aga need hingekillud kogunevad minusse ega mahu minu sisse kuidagi ära - emotsioonid on võimsad! Ja kui laulame koos Ernesaksa "Mu isamaa ..." - see laul on alati toonud pisara silma...

* Mis plaanid on tulevikus?

Ei olegi suuri plaane seadnud. Lauljad elavad laulupeost laulupeoni. Õpetaja auasi on viia oma koorid laulupeole. Järgmine laulupidu on juba 2002. aasta suvel. Tahaks jätkata ka Kildu Ööbikuga Kõige suurem rõõm on, kui lapsed tahavad laulda. Õnneks nad tahavad.

Valli Pang,
Kildu Põhikooli vanem-
muusikaõpetaja

VEEL NUMBRIS

ANTS SOOTS

kodus

lk. 12-13

LAULUPEO

KAVA

lk. 15

NEEME JÄRVI

maailmas

lk. 16-17

ERI KLASI

juubel

lk. 16-17

Gustav Ernesaksa

onu - dirigent

lk. 20

1947. ja 1950.

aasta

laulupidu

lk. 20-21

Eesti koorid

USA-s

lk. 24-25

Kuno Areng - 70

Anu Tali - 27

lk. 27-29

Kooriliikumine

maailmas

lk. 30

*Palju lühisõnumeid,
pisut ironiat,
tavarubriigid.*

võõrduda. Selle vastu on ainult üks abinõu: võtta häälemurdes poisid arvele ja tagada neile pärast häälemurret koheselt laulmisvõimalus, esialgu keskkooli segakooris. Ent ka kooli segakoorist ei pruugi noor laulumees kohe sattuda meeskoori viiva tee otsale. Ei tohi unustada, et noored eelistavad pigem omaeliste koori. Vanemate meeste kooriga liitumise eeltingimuseks on paratamatult taseme vastavus noorte nõudmistele. Kui mõne meeskoori kohta on kasutatud väljendust "mühakoor", siis ei ole imestada, et noored sinna laulma ei kipu. Meeskoorid peaksid ka ise head seisma kohalike poistekoorige suhete loomise eest, tõmmates neid esinema oma kontsertidele, pakkudes aegajalt ühiseid ettevõtmisi kasvõi pallimängu näol jne. Hoopiski viimases järjekorras võiks hakata noori süüdistama huvi puudumises laulmise vastu. Andkem neile meelepärane võimalus ja lauldakse küll!

Me armastame endid teistega võrrelda. Lubatagu siis siingi tuua mõned paralleelid meilt ja mujalt. Viibides maikuus Horvaatias (Zadaris) ja Sloveenias (Celjes) rahvusvaheliste koorikonkursside päripäi, tuli imestada tõsiasja üle, et Horvaatias on vaid 1 poistekoor

(seda 2-miljonilises Zagrebis), Sloveenias mitte ühtegi. Kummalegi konkursile ei sattunud poistekoore tulema ka väljastpoolt, kuigi Celje konkurs on otseselt pühendunud noortekoorigele. Jaapanist kui kõrge koorikultuuriga maast ja sealsest poistekoorige 0-seisust oli juba juttu. Selle valguses võime laulupeol laulvate poiste üle uhkustki tunda. Mitmedki väliskoleegid kadestavad: "Oleks meil ka nii palju laulvaid poisse... ja veel koorides!" Omakorda pean tunnistama, et viimased suuremad koorimuusikaalamused on seotud just Sloveenia kooridega. Nii võitis Ljubljana kammerkoor Ave aprillikuus koorikonkursil Rhodose saarel kõik võimalikud alagrupipreemiad ja Grand Prix. Celje konkursil tekitas furoori gümnaasiuminoorte segakoor - samuti Sloveenias. Nii et olgem siis ettevaatlikud laulupeost eufooriasse sattumisega, mujal lauldakse ka!

Tunnustagem aga neid, kes oma rolli on auga täitnud, olgu ta siis laulupoiss või tema õpetaja. Ja neid meil kokku kenake hulk.

Venno Laul,
poistekoorige üldjuht

Beebipeol mängisid hingelinnud

Räpina lastepäevakodus on tegutsenud beebimuusikakool neli aastat, traditsiooniks kujunenud beebipidu toimus pühapäeval ning seekord olid linnamaimukestele lisaks kohale kutsutud ka vallalapsukesed.

“Meie beebimuusikakooli eesmärk pole see, et igast lapsest saaks muusik, vaid et lapsest kasvaks hea inimene.” Energiline Krista Kohala, kes igapäevaametis lasteaia muusikakasvatajana, on beebidele muusikat õpetanud neli aastat.

Tulemused on fantastilised, nii kinnitavad lastevanemad ja rahul on ka õpetaja: “Laps tajub muusikamaailma juba emaüas, seepärast on loomulik, et vastsündinu on helidele vastuvõtlik.” Krista Kahala on kirjutanud kursusetöö beebimuusikast, vastavat koolitust on ta saanud Ave Kumpase kursustelt. Beebimuusikakooli noorimal õpilasel on olnud vanust kümme päeva ning ema võib oma maimukesega muusikat õppimas käia kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni. “Me

oleme tegutsenud täpselt nii kaua, et esimesed emmed on juba teise lapsega muusikat õppimas.” Krista Kohala on seda öeldes rahul.

Hingelinnud esinesid programmiga

Lasteaia juhataja Ene Tigas tundis siirast rõõmu, et beebipäevale olid koos emadega tulnud ka isad.

Ja siis musitseerisid hingelinnud oma elu esimesel avalikul esinemisel. Loomulikult käis see nii, et lapsukesed olid emade süles. Kuid see meeldis neile, nad said aru sellest, mis toimub ning koputasid rütmi üsna meelsasti kaasa. Mänguline tegevus, kus võrdne osa on liikumisel, rütmil ja sõnal.

Beebipeol oli titasid kokku 25, sinna juurde veel kümnekond suuremat last ja nenede vanemad. Eksib see, kes arvab, et pidu saatis üldine nutukoor. Titad pidasid ennast igati viisakalt üleval. Kui kümnekond beebit oma programmi esitasid, ärkas vaibal toimuva suhtes elav huvi teisteski imikutel. Ema sülest lahti... ja nii roomas mõnigi tita asja lähemalt uudistama.

Musikaalsete beebide poolt kingiti linnavalitsusele pilt “Hingelinnud”, millele on vajutatud tibatillukeste peopesade värvijäljed.

Beebiprojekt tunnustab noort peret

Emad käivad lastega muusikatunnis kord nädalas, 45-minutilise tunni järel on neil võimalus omavaheliseks suhtlemiseks ja huvitava külalise, nagu psühholoogi kuulamiseks.

Räpina-kandi noored lastevanemad on ärksa vaimuga ja kõigeks uueks üsna altid. Lastepäevakodu Vikerkaar koostöös Linnavalitsuse sotsiaalnoorikutega on esitanud beebiprojekti rahastamiseks taotluse sotsiaalministeeriumile. Noort eesti peret on vaja tunnustada, sest statistika andmetel on hingelinnude sünd iga aastaga vähenenud. Nii sündis Räpina linnas 1998. aastal kõigest 20 last.

Kaja Grigorjev
Koit, 4. mai 1999

Südantsoojendav perekonnaõhtu

Isa tütardega ja ema poegadega esmakordselt esinemas

Tuua lastelaulus välja seda, mis täiskasvanutes on läinud kaduma

15. mail esitles arenduskeskus Loov Mõte Tartus Vanemuise kohvikus lasteaia Väike Pauliine muusikaõpetaja Külliki Levini lastelaulukasseti “Külliki lauluaed”. Kassetis naturaalpillide taustal esitatava 14 värskelt kõlava laulu sõnad on K. Levin ise kirjutanud. Ta leiab, et igas lapses on peidus väljendusrikkus, selle väljakutsumiseks kulub aga erinevalt aega. On taotletud kõlama panna laste süütust ja puhtust, mis muusikaõpetaja sõnul on täiskasvanuil juba kaduma läinud. Tartu Postimehes, kus sellest 17. mail on kirjutatud, lisata: “Külliki Levin õpetab häälitsema ka rohkem kui kuus kuud vanu beebisid ja nende emasid”.

Muusikalehes on juba olnud juttu Kohila koolituskeskuses toimuvatest muusikalistest perekonnaõhtutest – eelmise aasta 7./8. numbris lk. 25. See komme jätkub. Pärast 9. mai õhtut ütlesin siiralt nende mind sinna kutsunud organisatsioonile, “kui mitte kogu Eesti, siis vähemalt Kohila parimale klaveriõpetajale” (konferansjee sõnad) Maie Kolditsale, et sain sellest suurema elamuse kui eelmisel õhtul Estonia Kontserdisaalis kuulnud Göteborgi sümfooniaorkestri kontserdist Neeme Järvi juhatusel.

Muidugi mitte muusikalises mõttes. Selles osas oli paljudgi krobelist. Ning ei saanudki teisiti olla, kui pereema Ester ja –isa Tõnu Lend esinesid elus esimest korda pianistidena ja ka lastel on nii üld- kui ka muusikaline haridus alles algfaasis – vanim neist, Elari, on Kohila Gümnaasiumi abiturient ja noorim, Lauri, alles 7-aastane. Südantsoojendav oli miski muu – peale isa ja ema laulsid ja mängisid mitmeid pille koguni kõik 6 last – 3 tüdrukut ja 3 poissi, nende hulgas öde-venda kaksikud. Ning see pole mitte mingisugune muusikute perekond – selliseid kontserte toimub ju ka aeg-ajalt Estonia Talveaias. Ei, kõik nad on asjaarmastajad, vanematel pole ei muusikalist ega kõrgharidustki – ema apteeker, isa elektrik. Muljet tugevdas see, et kaks tundi kestnud kontserdi sees, millesse olid peale Mari Kolditsa kaasa tõmmatud paar sugulast, näitas pereisa ka perepilte ja kommenteeris neid. Pärast kontserti aga, kui Lendude naispere kostitas saalitäit kutsuvõõraid alkoholivabalt endatehtud maiustustega, ei nähtud ringi liikumas ühtegi pudelit.

Vast nõustub lugejagi, et seesugune ilma igasugu pompöössusteta õhtu võib olla muljetavaldavam ja südantsoojendavam kui Rootsi parima orkestri esmaklassiline muusika meie maalt pärit maestro juhatamisel. Pealegi aitas tore da õhkkonna tekkimisele kaasa hea, pehme huumoriga teadustamine. Näiteks eeltoodule lisaksin sissejuhatuse 7-aastase venna laulule: “Tal on täna esmakordselt jalas uued tennised”. Konferansjeeks oligi vanim lastest, kahemeetrine Elari, kellel on oma bänd, mis ka esines mõnusa lauluga “Kõik on korras, ema!” Sedalaadseid levimuusikakontserte sellelaadse pealetükkivusega konfereerimisega läheksid kuulama isegi eakamad inimesed, ka siis kui nad on vaid inglise keeles.

Ja lõpuks – teatati, et selliseid paljulapselisi muusikalembesid perekondi on Kohilas veelgi olemas ja nende kontserdid tulevad ka. Sooviks ainult, et siis poleks kutsutud kohale ainult lähemad tuttavad. Niisugusel kontserdil võiks olla sellele tulnutele suurem positiivne mõju kui üldsõnalistel üleskutsetel täishällideks ja kultuurilembuseks. Tulgu need või EV presidendi suust.

Kui mujal Eestis ka midagi selletaolist toimub, siis teatage Muusikalehele, pange ka pilt juurde! Me püüame avaldada. Sest närvepiitsutavate sensatsiooniuudiste kõrval, mida kõik lehed täis, vajavad meie lugejad kui värsket õhupahmakut ka selliseid jah-uudiseid tavainimeste normaalsest mõõdukast kultuurilepürgivast elust.

Herbert Vainu

Vigumarssimise festival Tallinnas

19.-22. maini toimus Eestimaa rahvusvaheline sõjaväemuusika festival EST-TATTOO '99, mis kõitis rahva hulgas küllaliki suurt tähelepanu. Üritus oli teistkordne, esimene kaks aastat tagasi. Tattoo kujutab endast sõjaväeorkestrite marssimist muusika saatel, samaaegselt moodustades marsiplatsil mitmesuguseid kujundeid.

Kohale olid saabunud orkestrid Saksamaalt (Heeresmuusikkorps 14 Neubrandenburg), USA-st (Maryland Army Guard Band), Soomest (Kaartin Soittokunta). Kohal olid Eesti Piirivalve Orkester, Politsei Orkester, festivali korraldaja Eesti Kaitseväe Orkester.

EST-TATTOO '99 programm oli tihe. Külalised saabusid 19. mail. 20. sõitsid kõik orkestrid erinevatesse

PIIRIVALVE ORKESTRI KONSERT PIRITAL 22 MAI

linnadesse kontserte andma: ameeriklased Haapsallu, sakslased Rakverre, soomlased Pärnusse, Piirivalve Orkester Raplasse, Kaitseväe Orkester Paldiskisse, Politsei Orkester Paidesse.

21. mail olid Tattoo põhiürituse proovid Tallinna Jäähallis. Kell 19.00 oli samas EST-TATTOO '99 põhikontsert. Kohaletulnul oli kindlasti huvitav võrrelda erinevate sõjaväeorkestrite muusikalist taset ja erinevaid marssimise stiile. Välismaal tuleb selliseid festivale vaatama kümneid tuhandeid huvilisi, meil see traditsioon alles juurdub.

22. mai hommikul esinesid orkestrid Tallinnas erinevates paikades. Kell 16.00 oli EST-TATTOO open air show Vabaduse väljakul. Usun, et antud festival läks korda ja toimub kahe aasta pärast taas.

Suve jooksul esitab Piirivalve Orkester kaks korda kuus algusega kell 10.00 Toompea Lossiplatsil oma TATTOO programmi, nii nagu see on kombeks paljude välisriikide pealinnades.

Nooremleitnant **ANDRES KAPP**,
Piirivalve Orkestri vanem

Kloogal kiratseb ameeriklaste abiga rajatud kultuurikeskus

Lääne-Harjumaa Ekspressis on lugu omapärase tekkelooga Klooga kultuurikeskusest. 1996.a. saabus Eestisse paar ameeriklast eesmärgiga parandada eestlaste ja mitte-eestlaste suhteid – ühiselt korraldada väljasõite, käia kultuuriüritustel. Nad finantseerisid selleks 50 000 dollarit.

Kohapeal otsustati teisiti – rajada endisest lagunenud raamatukogu-hoonest kultuurikeskus. Selleks loodi mittetulundusühing “Klooga kodupaik”. Raha jagus kahel suvel tehtud remondiks ja paariks kultuuriürituseks. Nüüd on rahad otsas, küte kallid, ürituste eest ei suuda kohalikud elanikud maksta. Koostööettepanekutele on saadud vaid eitavaid vastuseid. Keila vald on lubanud siiski öla alla panna ja 16. mail oli keskuses kohalike laste laulukonkurss.

Raivo Tafenau vimpka

Raivo Tafenau alustas oma kontserti Emmaste kooli saalis vimpkaga. Kiitis selle akustikat ning tõesti kostis saali tagumisest otsast suurepärase kaja. Peagi aga selgus põhjus: saali tagant tuli välja Tafenaua ühinema Meelis Vind bassklarnetiga. Lugu oli ristitud “Kajab Emmaste koolimajas”. Idee olevat Tafenau saanud Kuressaarest Emmaste muusiku Avo Tamme kunstinaütuselt. Kuulajad täitsid vaid viiendiku saalist, kompensatsiooniks aga aplodeerisid nad maruliselt ja selle tasuks müüs Tafenau neile oma plaate poole hinnaga eest.

Publikupuudus kimbutas ka teistel muusikute esinemistel Hiiumaad. Estonian Brassi esinemisel Kärklas olid saalis peaaegu ainult õpilased, kellele aga korraldati suurepärase loengukontsert – pillipuhumine vaheldus humoorikate seletustega.

Eesti Sümfooniaorkestrite Liit sünnib raskelt

18. mail valisid Narva, Rakvere, Põlva, Pärnu ja Paide sümfooniaorkestri esindajad oma loodava liidu juhiks Paides sealse dirigendi Eve Lukka. Liidu raha tuleb aastamaksudest ja fondidelt. Kavas on luua oma noodikogu, õpetada muusikuid ja dirigente, laenata üksteisele pillimehi. Käivad läbirääkimised tasulise tegevirektori ametikoha täitmiseks.

Esimesel kogunemisel Paides 20. aprillil (VI ML nr 5, lk 6) otsustati sõna “harrastus” põhikirjast välja jätta ning haarata kaasa ka professionaalsed sümfooniaorkestrid. 18. mail polnud aga Paides kohal ühtegi nende esindajat.

Tahaks veel võimsamat orelit

Haapsalu Püha Johannese kogudus sai 8. mail Rootsist sõpruskoguduselt Hansingest 1,5 tonni orelios. Uus 15 registriga orel loodetakse kokku panna juuliks. Tahetakse aga 25 registriga orelit. See läheks maksma 6 miljonit krooni. Sellist raha on raske kokku koguda. Küll aga saadud 15 registriga ja vanale 7 registriga orelile uute registrite juurdeehituseks vajaliku (esialgselt arvestuste kohaselt) 1,17 miljonit krooni. Kogudus loodab, et linn eraldab ka selleks raha 2000. aasta eelarvesse, millele siis liandub finantsabi mujalt. Uue oreli ehitamine on plaanitud 5 etappi mitme aasta peale. Siis võiks Haapsalu muusikakoolis avada isegi oreliklassi, arvab Lääne Elus organist Lia Salumäe.

Mälestuskivi Targamade suguvõsale...

avati 16. mail Läänemaal Nõva kirikuaias. Peraküla puutöömeister Gustav Targama läks möödunud sajandi lõpul Tallinna rajama oma oreli töökohta. Litsentsi saamiseks pidi ta ostma saksapärase perekonnanime Terkmann. Tema poeg August Terkmann ehitas oreleid nii Eestis, sh Estonia Teatri oma, kui ka Venemaal.

Tema tütar Tiiu võttis tagasi Targama perekonnanime. Ta oli tunnustatud Eesti muusikapedagooge.

Mälestuskivi avamisel kõnelesid Arne Mikk ja Viive Ernesaks. Miku sõnul rajas T. Targama vundamenti praktiliselt kõigile meie ooperilauljale, oli seejuures väga range. Viive Ernesaks märkis, et range T. Targama, olles suur klassikalise muusika austaja, kirjutas ka Artur Rinnele lorilaulu “See oli ennemuistest aal, kui heeringas elas kuival maal”.

Nõva kirikus andsid kontserdi Anu Kaal ja Haapsalu kammerkoor Gaudeo Musicum.

Põlva folkloristide peod ja mured

14. mail Vastse-Kuustes toimunud Põlva maakonna folkloorirühmade ühispeol domineerisid lasterühmad Põlva lastepäevakodust Mesimumm, Orava põhikoolist ja mujalt. Muretseti järjepidevuse katkemise pärast. Ei Põlvas ega Oraval ole lastel vanemaks saades enam rühma folklooriharrastuse jätkamiseks. “Meie propageeritud laulud ja tantsud on vanad kuni 2000 aastat, mida laulu- ja tantsupidude repertuaaris kahjuks ei ole,” oli folkloorientusiast Ülle Põdekrat kriitiline ka teises küsimuses. Ta tõstis aga esile Ruusna noorterühma, lisades, 16-17 aastaste noorte folkloorirühmi on terves Eestis vähe.

23. juulil tähistatakse Himmastes maakonna 5. folklooripeoga Jakob Hurda 160. sünnipäeva. Seal lubas Ülle Põdekrat pakkuda midagi erilist.

Pärnu Linnaorkester teenindab pärnakaid ja austerlasi

16. mail lõpetas Pärnu Linnaorkester hooaja sümfooniakontserdiga Agape keskuses Beethoveni ja Tšaikovski muusikast Jüri Alperteni juhatusel, solistiksi Lauri Väinmaa. Enne seda oli tal olnud maikuus Pärnus veel 2 kontserti.

21. mail aga esines Pärnu Linnaorkester Peeter Sauli juhatusel Estonias Austria saatkonna ballil. Seda juba teist aastat järjest. Pärnu Postimehes kirjutati, et orkester on viimasel hooajal kõvasti arenenud.

Eesti keelt oskavate venekeelse kooli õpilaste näitetrupp oli parim

15. mai Pärnu Postimees avaldas intervjuu Pärnu 7. (venekeelse) põhikooli käsitöö- ja muusikaõpetajalt Natalja Kuvašinalt, kelle õpilaste muusikaline värssetendus “Ema” sai noorema rühma kooliteatrite festivalil Lihulas kõige suurema tordi. Seejuures oli seal ainus trupp venekeelsest koolist.

Novgorodist pärit ja ülikooli ajal ka solistina esinenud N. Kuvašina kiidab head vastuvõttu nii Lihulas kui ka hiljutisel Narva festivalil ja lisab, et minnakse esinema ka Tallinna Vanalinnapäevadele. N. Kuvašina sõnul suhtuvad tema kooli õpilased eesti keele õppimisse väga hästi ning on teinud suuri edusamme.

Kunagine filmistaar TERJE LUIK võitleb Mahtra seltsimaja eest

4. mai Nädaline teatas ägedatest vaidlustest Juuru vallavolikogus Mahtra seltsimaja ehitamise lõpetamise lõpuleviimise eest. Esitatud oli kaks projekti, üks vallavalitsuselt koos Eesti Harrastusteatri Liiduga, teine Mahtra hariduseltsi poolt. Vallavalitsus eelistas oma projekti, kuid pärast ägedaid vaidlusi otsustati teha mõlema põhjal ühisprojekt.

Terje Luik: Nüüd võitlen selle eest, et vallavalitsus ja teised ametnikud küla meie maaelu aluseks peaksid. ARVO KULDKEPI foto

tänu Mahtra külavanema Terje Luige esinemisele.

22. mail oli Nädalises terve lehekülj pühendatud temale. Saame teada, et praegune Mahtra külavanem on sama Terje Luik, keda vanem põlvkond mäletab kaksikpeaosalisena omal ajal kuulsas filmis "Vallatud kurvid". 17 aastat oli ta Moskvas Kesktelevisiooni režissöör, siis tuli mitmel põhjusel (varakapitalistlik Moskva ei istunud, poeg tahtis hooldamist) sealt ära.

Nüüd on ta Juuru Gümnaasiumis vene keele õpetaja, juhendab näitering ning on valitud Mahtra külavanemaks, elab 3x3 m suuruses raamatuid täis korteris.

Oma vastuhakkamist vallavalitsuse plaanidele põhjendab ta sellega, et selle elluviimise puhul poleks Mahtra elanikut enam selle maja peremehed. Valla juhtide üleolev suhtumine ilmnenud mullu, kui tähistati Mahtra sõja 140. aastapäeva. Ta soovib Mahtra seltsimajale sellist haldamist, et keegi ei saaks haiget.

Terje Luigel on kaks poega. Vanem, kellel on Tallinnas autoremonditöökoda, abistab teda, noorem sõitis pruudiga Ameerikasse ja temalt pole teateid. Terje Luik eriti ei muretse: "Kui mina sain naisterahvana Moskvas hakkama, saab noor mees ka Ameerikas."

Vanemuise kontserdimaja hooaja lõpp

Hooaja lõpp Vanemuise Kontserdimajas, mis lisaks paljule muule huvitavale sisaldas ka 12 sümfooniakontserti, lõppes huvitavate etteastetega.

12. mail dirigeeris ooperiaariad esitavaid Vanemuise sümfooniuid ja soliste päev varem Vanemuise dirigendiks valitud Mihkel Kütson. "Andekale noorele mehele kuuletusid hästi esinejad," leidsid asjatundjad. Tänaste vanemuislaste kõrval ka endine vanemuislane Jassi Zahharov. Esmakordselt hoidis uuenenud kontserdimajas taktikeppi ka maestro Peeter Saul.

Võrratuks lõppakordiks hooajale kõlas Gustav Mekleri Teine sümfoonia Tampere Linnaorkestrilt ja kammerkoorilt Eri Klasi taktikepi all. Enne teda oli olnud palju nuputamist, kuhu paigutada suur koor. Eri Klasil tuli lõplahendus - rõdule, naised üle, mehed teisele poole. Orkester oli suur -

83 muusikut, sh väike orkester löökpillidest, mis peab kostma kaugeft. See oli uudsusena paigutatud lava taha. Ja kui lugu läbi sai, oli ka aplaus suur - 9 minutit, kestvaim selle maja ajaloo. Ning lava tagant saatsid seda timpanid. Eri Klas säras.

Pärast ametliku hooaja lõppu esitas veel Eesti-Soome sümfooniaorkester Anu Tali taktikepi all kontserdi "Õhtu Londonis", kohal ka sealt kontsertmeister Aurey Murphy viulil.

Nii Tali kui ka Murphy väitsid, et neile meeldib Tartu publik rohkem kui Tallinna oma. Aga meepotis oli ka tõrvatilk. "Ülikoolilinn, aga noori saalis vähe", ütles Anu Tali.

Malle Elvet

Mihkel Kütsoni plaanid Vanemuise muusikajuhina

Augustis Vanemuise muusikajuhipeadirigendina tööle asuv Mihkel Kütson ütles Tartu Postimehele, et tahab seal üht-teist muuta. Hamburgis õppides viies lavastuse muusikajuhina töötanud Kütson arvab näiteks, et prooviaega tuleks paremini kasutada - "Maskeraadi" puhul viidi orkester ja trupp liiga vara kokku. Ta leiab, et muusikalavastused, mida Vanemuises tuleb aastast välja umbes neli, peaksid olema erilmelised - tõsidramaatiline teos, koomiline ooper jne. - ning neid tuleks sättida lauljate järgi, lähtudes nende hetkevormist ja arenguvõimalustest. Tema arvates on Vanemuises kõvasti potentsiaali, palju noori lauljaid, kes põlevad tehahtamisest. Ka peaks olema ürituste sari koolinoorte. Oma töö tulemusi arvab M. Kütson nägevat kolme-nelja aasta pärast.

Suveniir enne ja nüüd

4. mai Tartu Postimehes on tervelt 2 lehekülje pühendatud ansamblile Suveniir. Sõna on antud selle liikmetele Heldur Jõgiojale, Sirje ja Rein Kurele ning Olev Vestmannile rääkimiseks, kui populaarne oli varem see ansambel, eriti oma hiilegaegadel - 80-ndate algul. Jõukates kolhoosides oli pidudel esinematel probleemse sellega, et lüpsjad pidid minema peolt otse lauta. Rahvalike laulude kontsertidel oli alati esimestes ridades ratastoolidega, isegi vaimupuudega kuulajaid. Soomeski leidus Suveniiri plaate pea igas kodus.

Veel 1997.a. oli Tallinna Linnahall Suveniiri kontserdi ajal pea puupüsti täis. Nüüd aga jäädakse kontsertidel kahjumisse, mõnel kuul ei anta neid üldse.

Heldur Jõgioja seletab asja nii: "Meie publik, vananimine lehmaga, on kõige vaesem. Pole ühtki hinda, mille me saaksime piletile määrata. Vanasti oli hea, pilet maksis üks rubla, see oli sajandik kuupalgast".

Muutunud polevat aga ajakirjanduse ja ka võimude suhtumine. Varem jälitas Suveniiri KGB ja kriitika lajatas kulbiga, nüüd vaikib ajakirjandus isegi rahvarohke kontserdi maha. H. Jõgioja jätkab: "Siis tehti kodu-, armastus- ja emalaulu. Nende üle naerdi siis ja naerdakse ka praegu. Sotsialism kestab."

Intervjuu on võetud ka Eesti Raadio muusikalise tunni toimetajalt 1972-96 Helve Vösamäelt ja Eesti Raadio saate "Soovd, soovid" juhitl Tõnis Erilaidilt. Nende arvates olid Suveniiri kuulajad primitiivse muusikalise maitsega inimesed. Muusikakriitik Tiit Kusnets lõpetab oma arvamuseavalduse: "Niipea kui sinsed lavad, letid ja raadiolained avanesid välismaisele, sisult sama lahjale, aga vormiliselt palju klantsitumale hõlp-mõnu-musale, odavnesid Suveniiri aktsiad nagu niuhti. Ja vabandage või ärge vabandage, aga teenitult".

"Lääne-Viru lauluanded töid kaksikvõidu"

Sellise pealkirja alla on Virumaa Teataja 4. mail paigutanud esilehekülje tähtsaima uudisena teate sellest, et Eesti Televisiooni lauluvõistlusel "Kaks takti ette" tuli esimeseks Tanel Padar Haljalast ja teiseks Eda-Ines Etti Väike-Maarjast, kes mõlemad on õppinud Rakvere Muusikakoolis. Selle teate laiendatud esitamine ja kommenteerimine jätkub 2. ja 3. leheküljel.

Märgitakse ära ka seda, et mullu võitis sama võistluse Tanel Padari õde Gerli, kes nüüd laulab Soome ja Rootsi vahel kurseerivat laevadel. Tanel Padar lubas laeva ega disko peale mitte minna ning deklareeris, et teda huvitavad kitarripop, soul ja blues. Teatatakse ka, et samuti Virumaalt pärit saateprodutsent Eve Viilup ütles Tanel Padari kohta: "Ta võib jalgadele jääda, kui hoiab pea külmana".

11. mail võidi teatada, et Viimisi Talveaias krooniti Missis Estoniaks Rakvere kinnisvaramaakler Aira Põdra.

Eesti muusika NOKIA pankroti veerel

Põhjarannik avaldas 20. mail artikli pealkirja all "Jõhvi kõlarimeistrid pankrotisilmuses". Selles on juttu Jõhvi raudteejaama läheduses asuvast räämas tehastest, kus valmistatakse maailmatasemega kõlareid, nii et muusika aparaadist kuulamine oleks võrreldav elava esitusega, "kuni selleni välja, et oleks näiteks tabatav hetk, millal Montserrat Caballé laulmise ajal kinganina vastu põrandat sahistab." Need on aga ka kallid, umbes 1000 USD tükk. Tehas, mis varem tegutses Reti, nüüd Audese nime all, on mitte ainult tema juhi Igor Tjurini, vaid ka ekspertide hinnangul Ida-Euroopas ainulaadne, aga

finantsraskuste tõttu sulgemise ohus.

Kui Venemaa turg ära kadus, hakati tooteid pakkuma Eestis. Need inimesed, kelle sissetulekud võimaldaks sellist kaupa osta, eelistavad puhtalt prestiiži pärast Lääne kaupu, kuigi see pole sellegipoolest parem. Soomes ja Skandinaavias on eelarvamused Ida-Euroopas toodetud kauba vastu. Ameerikasse, kus ei tehta vahet, kas kaup on Lääne- või Ida-Euroopast, on hakatud müüma. Sealsed maksetähtajad on aga pikad, üle poole aasta. Jõhvilastel pole võimalik nii pikaks ajaks raha kinni panna.

Ida-Viru maakohus kuulutas aprillis välja Reti pankroti. Võlausaldajate üldkoosolekul otsustati tegevust jätkata ja ka pankrotihaldur ei kiirusta, sest "kui Eestis otsitakse oma Nokiat, siis on see Jõhvis Audese näol olemas." Variante on kaks: kas saada mingi Lääne suurfirma allhankijaks või tulevad Eesti riik ja pangad appi. "Suurim väärtus on inimeste peades. Kui nemad ära lähevad, ei ole seadmetega suurt midagi peale hakata."

Sillamäe muusikaelust

Sillamäeski Vestnik pühendas mais palju ruumi linna kultuuri- sh muusikaelule.

11. mail teatati, et kohalik poiste- ja lastekoor (viimane tuli maakonnas kolmandaks) on pääsenud esinema laulupeole ning kohaliku laulustuudio Lõoke kontsertidest. Lisatud oli jutuajamine selle juhataja Valentina Savtsükiga. Ta jutustab, kuidas ta 3 aastat tagasi, kui stuudio oli alles aasta vana, kohutavalt närveris, kui kooril tuli esitada 16 laulu eesti keeles, neist 12 a capella. Nüüd saadakse eesti keelega kenasti hakkama, kuid loomulikult pole unustatud ka vene koorimuusikat.

25. mail kirjutati pikalt 21.-22. mail Sillamäel toimunud IX Slaavi Kultuuripäevadest. Peale Eesti slaavi kollektiivide osalesid neis ka kolmlised Moskvas, Peterburist ja Leningradi oblastist, sh vepsa folklooriansambel *Armas*, ning koor Soome sõpruslinnast Nokiast.

14.-15. mail toimus aga millegipärast just Sillamäel V üle-eestiline laste murdelaulu ja -luule päev (varem on need olnud Tallinnas, Albus, Emmastes ja Toril, tuleval aastal Holstres). Sillamäe venekeelne leht midugi eesti murdelaulu detailidesse ei süvenenud, kuid avaldas kokkuteleust rohkesti nii sõnalist kui ka pildimaterjali. Riigikogu asespiikerilt Tunne Kelamilt võetud intervjuus kiidab viimane sellel kokkutelekul eesti rahvatantsudega esinenud Sillamäe tantsuansamblit Suvenir ning õnnitleb teda 50-aastaseks saamise puhul.

Ka mitmes maakonna lehtedes, kus lapsed käisid Sillamäel esinemas, kirjutati sellest. Märgiti muuhulgas, et venekeelses keskkonnas tuli lastel suhelda ka vene ja inglise keeles. Sillamäeski Vestnikust hoopis mahukamas üleidavirumaaalises Põhjarannikus polnud mais ei sellest ega ka muudest Sillamäel toimunud kultuurüritustest ridagi.

ESTI MUUSIKAKADEEMIAS

30. aprillist 3. maini osalesid EMA dirigeerimise osakonna segakoor ning koolimuusika instituudi naiskoor Ungaris Miskolc'is toimunud X kammerkooride festivalil. Esitati rohkelt eesti muusikat. Segakoori dirigeerisid koorijuhtimise eriala üliõpilane Ave Sopp ja magistrant Lilyan Kaiv. naiskoori dots. Toomas Kapten, prof. Olev Oja, magistrant Anne Läänesaar ning koolimuusika eriala üliõpilased Pilvi Düüna, Helerin Toome, Anu Täheaa.

3. mail 1999 kell 13.30 külastas ootamatult Eesti Muusika-akadeemia uue hoone ehitust Eesti Vabariigi president **Lennart Meri**.

Eesti Muusikaakadeemia nõukogu koosolekul 12. mail 1999 valiti EMA audoktoriteks **Madis Koiv, Ester Mägi, Kalle Randalu ja Eero Tarasti**. Kinnitati ka tasulise õppe hinnad EMA-s 1999/2000 õppeaastaks ja tehti muudatusi bakalaureuse- ja magistriõppe 1999/2000 õppekavades.

EMA ooperistuudio tõi Estonia Talveaias 16. mail publiku ette selle õppeaasta viimase esietenduse, A. Lortzing'i koomilise ooperi "Ooperi-proov". Muusikajuht oli Ellen Maiste, kontsertmeister Ene Rindesalu ning lavastaja Arne Mikk.

Viimase kahe kuu jooksul on oluliselt täienenud EMA raamatukogu. Prof. Hugo Lepnurme pärandusena saabus tema raamatu- ja noodikogu (hõlmab peamiselt varasemat religioosset muusikat), Sirje Normeti kingitusena prof. Leo Normeti raamatu- ja noodikogu (palju muusikasemiootikat, Sibeliuse muusikat käsitlevat kirjandust ning XX saj. heliteoste partituure). Ameerika Saatkond Eestis likvideeris oma raamatukogu ning kinkis muusikaakadeemia mitmeid peamiselt ameerika muusikat käsitlevaid raamatuid.

Maarja Kasema

OTSA-KOOLIS

Otsa-koolis näitasid sooja ilma oodates õpitut nii õpilased kui ka õpetajad.

Klassikalise laulu II-III kursuse **õpilased** esitasid kärbitult S. Beneši opereti "Haljal aastal". Ning seda täissaalile Estonia Talveaias, saades nii meeldivaid lavakogemusi väljaspool kooli. Kostüümid ja soengud olid teatri poolt, lavastajaks Tiit Tralla, kellel oli ka etenduses oma roll. Kontsertmeister oli Ülle Rebane, tantsud seadis ja liikumisjuht oli Alar Kaasik. Uuesti võib sama etendust näha sügisel.

11 Otsa-kooli noort **õpetajat** demonstresisid oma oskusi Mustpeade Maja Olavi saalis. Kava oli mitmekesine - Couperinist üle Mozarti, Šostakoviči jt Cage'ini. Publiku eriliseks lemmikuks sai trio Eva Punder (viul), Lembi Mets (tšello) ja Lembit Orgse (klaver), esitades C.M. von Weberi trio 63 I osa. Kõrge oli tase ka teistel erinevatel pillidel esinenud õppejõududel - Vahur Luhtsalu, Kristi Mühling, Andres Paas, Ralf Taal, Virgo Veldi jt.

Kolmas ettevõtmine, mida juhatas Andrianik Kechel, nõudis mitte eelnevat äraõppimist, vaid nupukust. **Improvisatsioonise konkurs** etteandud teemal, millest direktori Leho Muldre sõnul tahetakse kujundada traditsioon. Püüti siduda muusikat kunstiga, kohal oli kunstnik Arseni Kljan. Kümnekonnast võistlejast sai *Grand Prix* Kristina Iotsaite, järgnesid Maria Bachmann ja Vladimir Vössotsi.

Omamoodi muusika ja kunsti seos oli **puhkpilliosakonna loomapiltide näitus**, idee autorid ja organiseerijad Malle Maltis (oboe) ja Ove Liverson (trompet).

Triinu Viulukas

Laupäevahommikute Nigulistest

8. mail kontserdi andnud **Eesti Meestelaulu Seltsi poistekoori** kuulatas poleks küll uskunud, et see koor koguneb proovi ainult kord kuus. Kava oli küllalt raske, kuid esitelt küpselt ja muusikaalselt. Probleeme oli vaid sopraniga, kes kohati intonatsiooniga eksis või teistest üle laulis (Händeli "Thanks be to Thee"). Purcelli "Sound of Trumpet" andis koorile võimaluse demonstreerida vokaalselt võimekust, selle rabeledu ja kohatine "loksumine" aga reetsid liig lühikest õppimisega.

EMLS-i poistekoori suur pluss on karakterseid esitused - dirigent Hirvo Surva on teinud head tööd. Polüfoonia kannatas aga kahjuks vähesel reljefus all ("Arcadelti "Il bianco...").

Koori teine dirigent Indrek Vijard juhatas vaid kahte laulu: Tobiasi "Loblied" ja Kreegi "Kiida, mu hing", saavutades seejuures koorilt suurepärase kõla. Laulude kujundus jättis väga sümpaarse mulje, küsitavana tundus vaid tsesuurirohkus Kreegi laulus.

Kontserdi lõpus esitelt "Pie Jesu" Webberi Requiemi oli raske pätkel. Ehkki nii koor kui solistid - mõlemad koori ridadest - said oma partiiga hakkama, jäi puudu vabadusest ja üleolekust. Singi "Ubi est" aga vajanuks lihtsalt rahulikku lauldalaskmist.

Eraldi tahaks esile tõsta soliste: Aile Asszonyid ("Laudate Dominum") väga muusikaalse esituse ja suurepärase fraseerimise pärast ning 13-aastast Indreket, kel on lisaks ilusale häälele ka hämmastavalt küps laulmisaneeer.

Peale kontserti ütles Hirvo Surva: "Kui see koor saaks proovi teha kasvõi kord nädalas, kuhu need poisid siis võiksid jõuda..."

Olen temaga täiesti nõus. See koor on väga tubli, aga perspektiivi oleks veel enamaks. Kui oleks aega, võimalust ja raha.

Raekoja Kammerkoor pole meie koorimaastikul enam kaugeltki tundmatu suurus. Vastupidi - sel nimel on kvaliteedimärk, millel oma osa nii dirigendil Elo Kaare-perel kui lauljail, kellest paljud taotlevad kõrgharidust Eesti Muusikaakadeemias.

15. mai hommikul esitelt Kreegi ja Saare ilmaliku kooriloomingu nüansi- ja värvirohkus oli

suisa hämmastav. Dirigendi ja koori suurepärase kontakt võimaldas kaunilt kujundada Kreegi "Talvise õhtu" ja "Matsikese", Saare "Söödi" ja "Karjase".

Kahjuks hägustas kaja mõnevõrra helipilti (eriti tempokamates lauludes) ning kippus madalamaid hääli teiste varju jätma. Kuna meeshääli oli kooris niigi napilt, ei joonistunud Kreegi ja Saare koorimuusikale omane polüfooniline faktuur igal pool küllalt selgesti välja ja sopran jäi kohati liigselt domineerima.

Kiitma peab koori kõla - see oli pehme ja meeldiv ning partiid peensusteni läbi töötatud. Mõnes kohas võiks ehk ette heita pisukest ebaühtlust ühe või teise häälerühma soolodes, enamasti olid aga häälerühmade etteasted nii tehniliselt kui ka fraasikujunduselt lausa täiuslikud.

Hea, et meil on siiski veel mõni koor, kes nii huvitava ja samas nõudliku repertuaari laulda võtab ning sellega väga heal tasemel toime tuleb. Aitäh koorile ja dirigendile ilusat elamust pakkunud kontserdihommiku eest!

Tallinna Kammerkoori kontserdil 22. mail ulatus repertuaar Scheinist ja Schützist Gorecki ja Tormiseni. Koosseis oli tõeliselt kammerlik (s.t. väike), sellest tingitult paindlik ning sellest hoolimata heakõlaline. Baroki ja ka osa kaasaegse muusika esitamiseks sobib selline koosulus hästi. Ernesaksa laulud ja Saare "Luule..." aga vajanuksid suuremat kõlajõudu, mis oleks ka interpreteerimiseks rohkem võimalusi andnud.

Kahe dirigendi (Aivar Lestsinski ja Margit Võsa) olemasolu tuleb koorile kahtlemata kasuks, dirigendil endal aga on kontserdil raske olla vaheldumisi laulja ja muusika juhtija, pidevalt ümber kontsentreeruda. Kohati oli see raskus ka aimatav.

Seekord meeldisid kõige enam Tormise laulud: "Kui mina alles" ja "Jaani hobu". Head strihhi, diktsiooni ja hoogu kohtab kahjuks korraka harva, praegu aga olid nad suurepäraselt esindatud. Vahva karakteri sai ka Sviridovi "Kädistaja harakas", mis lauldi lõpulooks.

Esitelt kaasaegne vaimulik muusika sobis sellele

koosseisule väga hästi, kuid vajanuks ehk põhjalikumalt sisselaulmist - kohatisi juhuslikkusi tuli ette nii intonatsioonis kui ansamblis. Hea idee oli aga ühehääle rahvaviisi esitamine ("Mu süda, ärka üles") ja kujundamine.

Niisiis oli see kontsert tõeliselt ülevaatic: stiili- ja žanrinäiteid mitmest valdkonnast.

Maikuu ning ühtlasi selle hooaja viimase kontserdi andis Nigulistest **Muusikakeskkooli kammerkoor** (dirigent Evi Eespere, hääleseadja Katrin Ehala). Panid hooajale punkti, õigemini hüüamärgi.

Suund oli selgelt võetud kaasaegsele muusikale. Kuna tegu on kooriga, kelle jaoks intonatsiooni- ja kõlaprobleemid endast erilis karisid ei kujuta, oli esitus vaba ja nõtk, koor valdas seda muusikat. Striihilise vaheldusrikkuse ja karakterseusega paistsid silma Poulenci motett "Quem vidistis pastores dicite" ning Orbani "Cor mundum". Kreegi "Õnnis on inimene" kippus lähenema rekordtempole ning selle all kannatasid nii tekst kui karakter.

Mnjah, karakter... Kummalisel kombel jäi just see mõneski loos kahvatuks. Nagu poleks piisavalt ütlemissulgust ja -tahtmist, tehniliste probleemide taha jääb ses kooris küll väga vähe... Lõpuks aga peabki ju mingi arengusuund kah olema.

Noored dirigendid juhataksid kerge-muusikaklassikat ning suutsid koori endaga koos musitseerima panna. Lõpuloona esitelt Bachi/Gounod "Ave Maria" Rene Eespere seades haigus sinna kummalisel kombel väga hästi ning selle kordamine ainult saksofonil ja klaveril moodustas seose Lembit Saarsalu improvisatsiooniga kontserdil algul.

Tõepoolest, ka selline kava kujundamine annab kontserdile väga palju juurde.

Heale muusikale pole palju juurde vaja, et väga hea kontsert saaks. Muusikakeskkooli kammerkoor kuulub täiesti ilmselt Eesti parimate hulka ning on hea meel, et 1998/99 hooaeg sai nii ilusa lõpu. Ehk ennustab see ka uuele ilusalt algust.

Kaie Tanner
Pille Penjam

Soome firma plaadistab kõik Eduard Tubina sümfooniad

Tampere Alba Records plaadistab Eduard Tubina kogu sümfoonilise toodangu - 11 teost 5 CD-le. Esimene neist ilmub müügile augusti ja septembri vahetusel, viimane aastal 2000. Esitab ERSO Arvo Volmeri juhatamisel, kes dirigeerib ka Oulu linnaorkestrit.

Alba Recordsit premeeriti 1997. aasta plaadiaukirjaga. Tema teine suur ettevõtmine on Leevi Madetoja sümfoonilise loomingu plaadistamine.

STT-ETA

"Carmen" sambarütmis

Ühes Rio de Janeiro teatris lavastati Bizet' "Carmen" brasiiliapärase variandi. Muusika on ümbertranskribeeritud samba ja teiste afrobrasiilia rütmidele. Kuulsat "Cabanerat" esitatakse neegritangona. Brasiillaste hulgas pole populaarne härjavõitlus, vaid jalgpall. Üks ooperi peaosalisi Escamillo on muudetud toreadoorist kesktormajaks. Sambaoperi leiutajal Augusto Boalil on kavas samal kombel ümber töötada ka teisi ooperiklassika teoseid, nagu Verdi "Traviata" ja Rossini "Sevilla habemeajajat".

RIA-Novosti-ETA

Lauljannast paavstiks?

Iiri levimuusika lauljanna Sinéad O'Connor, kes pärast üht esinemist aastal 1992 rebis puruks paavst Johannes Paulus II foto, sooritas palverännaku Lourdes'isse Prantsuse Püreneedes, astus seal vaimulikku seisusse ja hakkab naispreestrina ema Bernadette Mary nime all läbi viima messe, ristimisi ja armulaudu. Muusikat kavatses ta edasi teha mõnevõrra teises vormis.

Kahtluse kohta, kas paavst seda lubab, teavad Iiri lehed teatada, et tegemist on katoliikliku sektiga, mis ei tunnista Rooma ülevõimu. Sellele vaatamata ennustavad mõned Iiri lehed, et lauljannast võib saada praegu juba 78-aastase Rooma paavsti järeltulija.

End väga õnnelikuna tundvat ütlev O'Connor eitas kuuldust, et ta sai preestriseisusse 150 000 Iiri naelsterlingi suuruse altkäemaksu eest.

dpa-ETA

Põhjamaad Sorbonne'is

5.-8. mail korraldati Pariisis Sorbonne'i Ülikoolis rahvusvaheline seminar prantsuse mõjudest Põhjamaade muusikas aastail 1900-1939. Osales 30 uurijat 8 riigist. Kõige rohkem leiti prantsuse mõjutusi soomlase Leevi Madetoja teostes. Seminariga seoses korraldati samuti kontserte. Ka Sorbonne'i üliõpilaste iga-aastane muusikafestival 3.-22. juunini ülikooli suures amfiteatris ja Richelieu amfiteatris on tänava pühendatud Põhjamaade muusikale. Esinevad Skandinaavia ja Soome tuntud muusikud.

Üritusi finantseerib põhiliselt Põhjamaade kultuurifond.

STT-ETA

Rostopovitš jälle Berliinis

Endine M. Rostopovitši õpilane Taškendist Aleksandr Knaifei organiseerib Berliinis kontserdi tema kui tšellisti, pianisti ja dirigendi auks. Rostopovitš astub seal üles kõigis kolmes rollis koos Berliini Sümfooniaorkestriga. Nii tähistatakse ühtlasi 10 aasta möödumist Rostopovitši tšellokontserdist Berliini müüri juures pärast selle langemist.

dpa-ETA

Kontserdid demilitariseeritud tsoonis Lõuna- ja Põhja-Korea piiril

Tšehhi pianist Hana Dvorakova mängis Beethooveni sonaati "Torm" demilitariseeritud tsoonis kahe Korea piiril, mida valvavad Rootsi, Šveitsi ja Poola armee üksused ÜRO egiidi all. See oli juba teine selletaoline esinemine, mullu oktoobris andis seal samalaadse kontserdi Šveitsi kvartett. Mullu toimus see demilitariseeritud tsooni lõunapoolses, tänava põhjapoolses osas ning seda kuulasid Põhja-Korea sõjaväelased. Rootsi kindralmajor Sven Julin ütles: "Me loodame, et see kontsert aitab kaasa järk-järguliseks muutuseks paremusele siinses ikka veel jäises atmosfääris".

Reuters-ETA

Intelligentsed muusikasõbrad Donetskis

Ukraina tööstuslinnas Donetskis toimus festival "Prokofjevi kevad". Üritusel, mis oli pühendatud ka Puškini 200. sünniaastapäevale, esitati põhiliselt Prokofjevi muusikat. Prantsusmaal elav tuntud pianist Mihhail Rudja mängis koos kohaliku oblasti sümfooniaorkestriga.

Esinesid ka mitmed Vene muusikakollektiivid. Moskva Akadeemilise Kammerkoori dirigent Vladimir Minin ütles pressikonverentsil: "Me oleme kaua oodanud publiku huvi tagasitulekut klassikalise muusika juurde. Seepärast, saanud kutse Donetskisse, võtsime me selle kohe vastu. Tunneme suurt rahuldust kohtumise üle siinse erksa intelligentse publikuga."

Dinau News-ETA

Pavarotti abiellub uuesti

63-aastane Luciano Pavarotti ütles, et ta abiellub tuleval kevadel 34-aastase Nicoletta Mantovaniga. Alles nädal aega tagasi oli ta väitnud, et see abiellumine lükkub edasi, kuna tema endine naine 62-aastane Adua, kellega ta oli abiellus 30 aastat ja kellest lahutas 3 aasta eest, nõuab väga suurt lahutuskompensatsiooni - 109 miljonit USD. Itaalia TV ajakirja Sorrisi e Cantoni andmeil toimub laulatus Monte Carlos kinnises sõprade ringis.

dpa-ETA

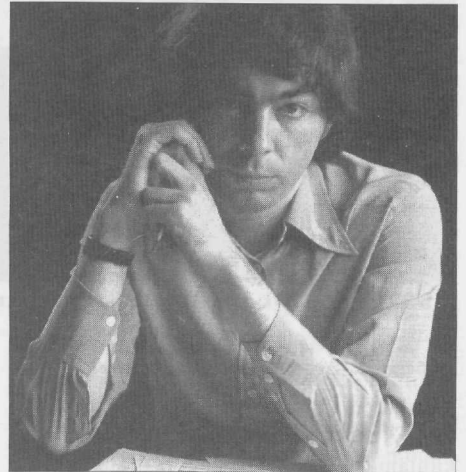
Carreras laulab Viini valsse

29. mail andis José Carreras suure gala-kontserdi Viini Heldenplatzil Johann Strauss noorema 100. surma-aastapäeva puhul. Esimast korda esitas Carreras tema loomingut. Teiseks solistik oli Ungari sopran Andra Rost. Viini Filharmoonikuid dirigeeris Zubin Mehta.

STT-ETA

Õnnelik Lloyd Webber

Andrew Lloyd Webberil õnnestus ellu viia oma ammune unistus - saada kompanii Really Useful Group ainuomanikuks ja osta 75 miljoni dollari eest ära teisele firmale senini kuulunud 30% aktsiaid. Sellest teatab ajaleht Daily Telegraph.

51-aastane lord-muusik ütleb, et nüüd avaneb tal võimalus teoks teha oma ammune plaan, mis seni oli pidurdatud kaasomanike vastuseisu tõttu - ehitada Las Vegas hotellide kompleks koos kolme teatrihoonega. Seal kavatses ta teiste autorite teoste kõrval hakata näitama kõiki oma 12 muusikali ning valmistada neist videofilmid.

Nüüd on ta ainukene tänapäevane suur helilooja, kelle autoriõigused on ta oma firma käes. Isegi Paul Mc Cartney on pidanud autoriõiguse oma paljudele lauludele ära müüma Michael Jacksoni firmale.

A. Lloyd Webber ütles, et ta on selle tehingu üle väga rõõmus. "Nüüd on mu "esisünniõigus" enda päralt. Ning pole enam karta, et minu perekonnal on pärast mu surma mu autoriõiguste küsimuses vähe võimalusi kaasa rääkida."

Reuters-ETA

Auhinnad vanadele plaatidele

Los Angelesis asuvas Kuulsuse Hallis anti tänava välja 186 autasu üle 25 aastat tagasi esmakordselt Ameerikas lindistatud plaatidele. Neid autasusid on välja antud juba 1973. aastast peale, kuid autasudele esitamisi on olnud vähe. Nii on igal aastal välja antud vaid tosikond preemiat, kokku senini 263. Aastat kaks tagasi otsustati selle Grammy süsteemi kuuluvat ettevõtmist elavdada. Ning nüüd on esimesed tulemused tuntavad. National Academy of Recording Arts & Sciences Hall of Fame'i president Michael Greene ütles, et ta tunneb nii suure hüppe üle rahuldust, kuna Ameerika plaadifirmade kunagine töö saab väärilisel ära märgitud.

Äramärgitute hulgas domineerivad levimuusika plaadistused - biitlitelt, Duke Ellingtonilt ka Frank Sinatra, igaühelt 6. Klassikalise muusika osas on äramärgitute hulgas Schuberti "Ave Maria" esitus Marion Andersoni poolt 1936. a. ja Vladimir Horowitzi poolt 1951. a. sissemängitud Mussorgski "Pildid näituselt".

Reuters-ETA

Kammerkülalisi Saksamaalt

MUSICA ANTIQUA KÖLN (Saksamaa) Ansambli juht REINHARD GOEBEL

Ansambli **Musica Antiqua Köln** kontseri kogunes kuulama tavatult palju tavatut publikut: diplomaate, poliitika- ja äritegelasi. Põnev oleks teada, mil moel toodi neid kuulama elitaarset, vana ja vähe tuntud muusikat peaaegu et teaduslikult interpreteerivat ansambli, kui hoopis demokraatlikumad kontserdid lähevad pahatihti poolikule auditooriumile?

21-aastase Reinhard Goebeli poolt 1973.a. asutatud kollektiiv on arendanud välja täiesti omanäolise, subtiilse kõlapildi ja otsinud muusikaajaloo hoidlatest täiesti tundmatut repertuaari. Selle salvestamisega saavutatigi rahvusvaheline tunustus.

Seekord keskenduti Balti muusikale, õigemini küll Läänemere ääretes hansalinnades tegutsenud heliloojate loominguks. Nende hulgas oli J. V. Mederi Lahingupilt ehk kõige lähedasem eestlase hingele - ikkagi tervelt 10 aastat Tallinnas töötanud mees! Ja muidugi tundus omasemana Bachi ja Händeli varjust piidleva Telemanni *Conteerto polanaise'i* veetlev lihtsus. Albrici, Beckeri, Baltzeri jt sinfoniad, sonaadid ja muud palad demonstreerisid peaaegselt ansambli erilist kooskõla ja uudset, ajastutruudusele pretendeerivat esitusviisi, mis võrreldes nende eelmise, ka puhkpile kaasanud külastusega ilmutas enamgi stiiliühtsust ja väljapeetust.

Saksamaalt tuli ka **New Helsinki Quartet**, sest ta eelistab lähtuda Münchenist sealse eeskujuliku määndžmendi pärast.

Muusikaavalikkuse tähelepanu äratanud mehed - Marko Ylöneni biograafiat kaunistab koguni laureaadiütel Tšaikovski konkursilt - moodustavad ansambli, mida 1993.a. peeti Londoni konkursil parimaks nüüdisaegsete teoste interpreediks.

Soomlaste mängus märkas kõigepealt filigraanset dünaamilist "deduktsiooni", ühes üldiselt näiteks mezzofortes säilitatud lõigus võis eristada vähemalt kolme erinevat tugevusgradaatsiooni. Beethoveni hilisesse, pingeliselt uusi väljendusvõimalusi otsivasse perioodi kuuluvas kvartetis Es-duur oli muidugi rohkesti ajendeid teravateks kontrastideks, aktsenteerituseks, heitlikkuseks. Episoodide, lõikude ja osade omapärane,

kohati ettearvamatu ühendamine ja järjestamine püstitab muusikute ette õige raskeid ülesandeid. Neid lahendas New Helsinki Quartet kahtlemata võidukalt.

Üle 100 aasta hiljem paberile pandud Bartoki kvartett nr 5 on esitajaile samuti raske ülesanne, kuid raskused on siin teistlaadsed: hoolimata autori tollaegsest liikumisest polütonaalsuse ja modaalse värvinguga harmoonia suunas, kannab tema harmoonia, nagu rütmika ja meloodiagi rahvuslikkuse pitsert ja on eksimatult äratuntav. Ansambli teostus oli pillerkaaritavalt värvikas, hoogne ja täpselt mõtestatud.

Viimati 1,5 aastat tagasi kodumaal esinenud **Toomas Vana** on veel Saksamaal Karlsruhe Muusikaukoolis K. Randalu hoole all *Konzertexameni* astmel. Hulk tunnustusi rahvusvahelistel "ülevaatusel", millest olulisemad on II preemia Brahmsi-nimelisel ja võit Saksa muusikakõrgkoolide vahelisel konkursil, on tõstnud T. Vana meie noorema põlvkonna parimate pianistide hulka. Kontsertesinemisi on noormehel olnud Soomes, Rootsis, Brasiilias, Saksamaal ja mujal.

Oma kontserdi kava koostas T. Vana suure vastutustundega ja suutis end suurepäraselt teostada nii erinevaid ülesandeid püstitavate komponistide, kui seda on Mozart ja Chopin, Beethoven ja Brahms, tõlgitsusraskuste ületamise kaudu. Loomulikult kujunes eriti lõõvaks perfektse tehnika sädelus Chopini Skertso b-moll ja lisaks esitatud Revolutsioonilise etüüdis, ent sellest nooruslikust bravuurist enam kõitis Vana kujunev omanäolisus interpretatsiooni süvaprobleemide lahkamisel. Brahmsi Kolmanda Sonaadi dramaatiline kontsentreeritus ja eredad karakterid leidsid Vanalt veenvat lahendust. Beethoveni A-duurne sonaat op. 101 nõuab ettekandjalt allumist autori filosoofilisele kontseptsioonile ja sügavalt intiimsetele mõtetele, ühtlasi ka polüfoonilise koe ja orkestraalse faktuuri laitmist. Vana on saanud oma õpetajatelt laimatu koolituse, millele ta võib kindlalt toetuda kõigis pianismi valdkondades, seda tõestas nii Beethoveni kui ka Mozarti F-duurse sonaadi stiilipuhas ja haarav esitus.

Noorus Estonia laval

Kooristuudio **Ellerhein** andis 13. mail oma kevadkontserdi. Demonstreerides küll kujukat seda, kust alustatakse ja kuhu jõutakse, jäeti siiski mõistatuseks lastekoori tütarlastekooriks kujundamise kvalitatiivse hüppe "mehhanism".

Tõeline koolikoor hõlmab sadu lapsi, muuhulgas ka väikest poisteansambli, millega töötavad Anu ja Kadri Tali (mudilased), Anneli Mäeots ja Ingrid Kõrvits (lapsed) ning Tiia-Ester Loitme ("lõpp-produkt"). Harjunud võtma Ellerheina kui enesestmõistetavalt maailmas suurt kiitust teenivat ja auhindu noppivat esinduskollektiivi, ei oska tavakuulaja arvatagi, kui laia alusega püramiid toetab seda tippu. Kui mudilased ei leia veel lavaavarusel oma kohti üles ja unustavad lahkumissuuna, kui lapsed laulavad nagu lapsed kõikjal - otsekoheselt ja siiralt, siis tütarlastekoori esituses on tundelist nüansseeritust, tõlgitsuslikku allteksti ja isikupära koguses, mille tekitamisokuse eest ei jõua T. Loitmet ära kiita! Koolilastega ei tule igapäevane, kestev treening kõne alla, järelikult valdab T. Loitme imemeetodid tõstmaks koori aina muutuva koosseisu lausa professionaalse tasemele. Suurt tööd teevad muidugi ka hääleseadja Ester Lepa, koormeister Ülle Sander ja kontsertmeister Katrin Kuldjärvi.

Väiksemate kavast tõusid esile K. Sillamaa, T. Engeri ja Ü. Vinteri laulud, kus ilusa sõnumi edastamist toetas eredam muusikaline kujundus. Lastekoorigi tundis end mõnusamalt värvikama helikeelega lauludes, nagu K.-A. Hermanni "Lauljate tervitus" või A. Valkoneni "Lootus". Tütarlastekoorilt oli naudinguga kuulatavad nii A. Kapi kui ka M. Saare ja P. Sarapiku tuntud laulud, eriti vaimustas aga P. Ebeni stiidi filosoofiline sügavus ja vokaalne viimistlus.

Liigutav oli jälgida viieteistkümne lõpetaja ärasaatmise südamlukku protseduuri.

"Ja ometi me alustame täna!" - nii võiks lühidalt kokku võtta (tulevase?) **Tallinna Noorteorkestri** "manifesti" mis seisib nende esimese kontserdi "Serenaad Tallinnale" kavalehel. Orkestri põllule tuleb uusi tegijaid õige nobedasti - endast on teatanud Nõmme Linna-orkester, Narva Linna Sümfooniaorkester, Tallinna Linnaorkestri staatusele pretendeerib laiendatud Tallinna Kammerorkester. Ega

majandusliku madalseisu perioodil olegi nii imelik, et Linnavalitsus ei tunnistanud veel praktiliselt tundmatu noortekollektiivi kohe omaks ega võtnud eelarvesse, küllap tuleb teha enne üksjagu tööd ja tõestada enda vajalikkust Tallinna kultuuripildis.

Nagu oli lugeda, mängivad keelpilliorkestris 15-25-aastased Muusikakeskkoolist, Otsa-koolist ja EMA-st, plaanis on aga sügiseks moodustada 60-liikmeline sümfooniaorkester. Toivo Peäskel on suuri kogemusi töös noortega, pealegi on ta põräselt entusiastlik ja optimismi täis inimene. Ju ta siis usub, et uus orkester õigustab end ja leiab varsti üldsuse tunnustuse. Peaasi, et Peäske suudaks koosseisu nii kokku liita, et see igal aastal ei muutuks koolide lõpetajate või parematele jahimaadele (loe palgale) läinute arvel ja et sinna ei peaks iga projekti tarvis laenama mängijaid teistest (professio-naalsetest) orkestritest, nagu see on saanud üldiselt tavaks.

Esimene tutvustus seati kokku serenaadidest - (ehk võib selle määratluse alla mahutada ka Elleri 5 pala) - kaalukaim teadagi neist Tšaikovski oma. Siin ilmneski suuremaid kordaminekuid, kuuldu ilusat, ümarat kõla, täpsust peentõds, romantilist paatost, elegeilisust, elegantsi. Ka Elgari Serenaadi kujundlikkus ja tundelisus aktiveeris noori mängima ilusa tooniga ja innukalt. Seevastu Mozarti klassikalise peenuse selgusega jääd hätta, rohked soolod "kohutasid" kontsert-meisreid, tulemus oli ühteageu kohmakas ja hõredakõlaline.

Hooaja võimas lõpetmine

Vaieldagu vastu, aga ometigi väidan, et kontserdielamuse paisutamise üheks komponendiks on täissaal. Kui ikka aplaus lahvatub ligi üheksasajast kätepaarist, on selles üksjagu pidulikkust, ülevust. **Göteborgi sümfoonikud ja Neeme Järvi** väarisid nii täissaali kui ka lõputu marulist aplausi isegi kavaga, kust puudus eriline tõmbenumber. Ei Hillborgi mõtisklevseisundlik uudisteos "Kuninglik hoovus", Nielseni tõsisel eluprobleeme lahkav postromantiline IV sümfoonia ega R. Straussi suursuguste loodus-

piltidega eepiline Alpisümfoonia kuulu süva-muusika "rahvalike tükide" hulka. Aga oli vaja vaid Suure Muusiku puudutust ja ülimalt distsiplineeritud, paindliku ja meisterliku kollektiivi mängu, et nimetatud teostest jäid haaravad, mitmetähenduslikud, hingekinnistunud mälestused.

Rootsi üks tuntumaid heliloojaid Anders Hillborg alustas muusikaõpinguid teooria alal alles 22-aastaselt. Veidi hiljem lisandus kompositsiooni ja elektronmuusika tudeeri-mine, kuid tema kiiresti populaarsust võitnud loomingus ilmnevad ka nooruses harrastatud rock-muusika ja koorilaulmise mõjud. Paljusid maailma randu uhtuvate merehoovuste kohati uskumatu jõulisusest ajendatud "Kuningliku hoovuse" olemuse määratleb täpselt soome helilooja J.Kaipani ütlus "Kõigis (Hillborgi teostes - I.R.) valitseb eriline kiindumus aeglaselt muutuvatesse, looklevatesse heli-väljadesse, mille tuumik on samas pidevas muutumises."

Seda "aeglast muutumist" hoidis N. Järvi hämmastavas pinevuses, tihendades kõla-kangast järjekindlalt intensiivse kulminatsioonini. Tõelisse emotsionaalsesse vabadusse pääses N. Järvi aga alles Nielseni sümfoonia, nüüd ei piiranud miski tema majesteetlikku, jõust ja ilust pakatavat juhatamislaadi. Jäi vaid imetleda orkestri reageeringutäpsust ka kõige pisematele dünaamilistele ja tõlgitsuslikele "korraldustele".

Väidetavalt pole Alpisümfoonia konkreetset süžeed, ometi assotsiatseeruvad osade pealkirjad ja karakterid kindlate meeleolude, looduspiltide ja tegevusega. Kirjutatud Baieri Alpide jalamil asuvas Garmischis, seostub muusika tihedalt ümbritseva: päikesetõusu, äikese, kose, jääliustike jm põlise iluga. Kõige selle väljendamiseks on tavakoosseisule lisatud orel, tšelesta, tuulemasin ja 16 vaskpilli ... fuajeesse. Alpisümfoonia raputas kuulajaid põhjalikult, sellist vaimuõhu avaldust ei koge Estonia kontserdisaalis eriti tihti.

Spetsiaalne kummardus külalistele Tobiase Ööpala vapustavalt kauni interpreteerimise eest!

Meie teine maailmaklassi kuuluv dirigent **Eri Klas** oli kutsutud koos oma **Tampere**

Linnaorkestriga lõpetama hooaega 1998/99. Kavas üksainus, aga see-eest sisukuselt, mastapauselt ja ajalisel kestvuselt nii võimas teos, et ei lubanud enda kõrvale midagi muud, isegi mitte lisapala. Mahleri 2. Sümfoonia alapealkijaga "Ülestõusmine" on tulvil autori loojanatuuri traagiliste tahkude peegeldusi - pigem valus muusikaline autobiograafia kui publiku meelt lahutama seatud suurvorm. Programmilises mõttes on vast kõige selgemalt väljenduv mureraske I osa, kus autori sõnade kohaselt maetakse I sümfoonia kangest. Tõsine, pidulik leinamarsilikkus on täis teravaid dünaamilisi kontraste. Sellele järgnevaid elegantseid tantsuviise (Andante moderato) on esimesel hetkel isegi raske tõsiselt võtta, ometi on see kui hämaruse ajutine eemaletõrjuja sümfoonia keerukas kontseptsioonis hädavajalik osa - järgneb sarkastiline III osa, materjalilt lähedane autori laulule "Padua Antoniuse jutlus". IV osa on täidetud piinavate eksistentsi küsimustega, surmaeelse puhastumispüüdlusega. Viimse-päevaliku heliorgia ellukutumiseks liisanduvad orkestrile segakoor (Tampere Filhar-moonia koor), solistid (Kirsi Tiikonen ja Birgitta Svendén), orel ja kulissidetagune orkester.

Tampere Linnaorkestri ligi 70-aastase tegevusaja püsivamaks dirigendiks oli esimene - Eero Kosonen, kes viis 35- aastase visa tööga orkestri Soome parimate hulka. Siis vahetus dirigente ridamisi, kuni 1998.a. võttis kepi üle Eri Klas. Aasta jooksul on orkestri tase kahtlemata täiustunud ja pillimehed aja jooksul omandanud Klasi energilise, muusikale andunud, efektsust nautiva näo. Ka puht praktiliste mänguuskuste kohta võib öelda vaid kiidusõnu, tamperelastega polnud Klasil erilisi raskusi vormida gigantse helitööga igati soliidne, mõtestatud visiitkaart oma orkestrile ja lõpetus EK ilusale, elamusterohkele hooajale.

Ines Rannap

Vaimukusest absurdsuseni on ainult väike samm

Tartu poeet Betty Alver kirjutas omal ajal:
"Kateedrist hullupalati
on ainult väike samm."

Tänapäeva Tartus on seda ajakohastatud mitmesuguste (muusika) ürituste suhtes: meie loo pealkirjale vastavaks. See ilmnes ka maikuu.

10 parvega mööda Emajõe Tartusse saabunud mulgid andsid kontserdi omapärase paigas - Atlantise ees õlleaias. Kogu operatsiooni nimetus oli N-EURO ja kontsert "Tsahka-tshaka."

26. maiks Postimehe päevaks rajati *Raekoja Beach* - selle ajaloolise maja esine kaeti 50 tonni Emajõest väljaveetud liivaga ning sellesse "supelranda" pandi püsti 3 eksootilist palmi. Üritusel, mida peadirektor Toomas Issak nimetas absurdiks, pidi esinema sama päeva Postimehe sõnul ansambel Justament, toimuma lauluvõistlus ja mulatitar taguma klaveril aina Valgre "Tartu valssi." Kas see tõesti nii toimus, sellest leht hiljem vaiks.

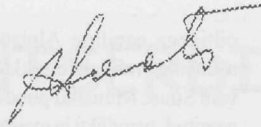
Küll aga valiti Postimehe päeval välja paik, kuhu paigaldati Tartu skulptori Tiit Kirisipuu valmistatud Eduard Vilde ja Oscar Wilde'i

portree. Miks just need väga erinevad kirjanikud välja valiti, on absurdsusvaimukuse saladus. Seda enam, et toda gruppi nimetatakse kaheks Vildeks. Kas õpetatakse inglise Wilde'i valesti hääldama? Parem oleks võinud meie Eduardi paariliseks võtta argentiina indiaani teemadel kirjutanud Eduardo Wilde (1844-1913). Oleks olnud õigem nii sisuliselt kui ka keeleliselt. Või hoopiski Tartu mees Boris Vilde? Kas ei kõlvanud seepärast, et tema osalemine Prantsuse Vastupanuliikumises pole praegu popp?

Monumentide avamisel 30. mail musitseeris keelpillikvartett Amaryllis Vanemuisest.

Eestis on juba pärispealinn Tallinn ja suvepealinn Pärnu. Kas ülikoolilinn Tartu pretendeerib Betty Alveri värsste vaimus Eesti absurdi-pealinna tiitlile? Need ettevõtmised läksid kõik mitte just vähe maksma, samal ajal kui Tartus on kuhjaga lahendamata sotsiaalprobleeme ja ülikooli raamatukogus koondatakse töötajaid lisaks õlletehase rekonstrueerimisega seotult sadadele töötajäänutele.

T.Luunja

Ants Sootsi elutuppa jõudmiseks tuli sõita peaaegu pealinna piirini ja ületada endas vanalinna elanikule omast vastumeelsust Lasnamäe kivikolosside vaenulikkuse suhtes. Aga kui väliskoridor oli õnnelikult läbitud ja korteriuks enda järel suletud, ümbritses küllatunud lihtne hubasus, mille on loonud koduperenaise staatuses Ene Sootsi virgad käd.

A. Soots: "Kui me pärast tüütuid üürikoriterites kügeldud aastaid 1985.-dal kätte saime selle suhteliselt inimkeskema projektiga kooperatiivkorterit, polnud esialgu Pöögelmanni tehase ja kalasadama rahva naabrus ning kaugus südalinnast eriti murettekitavad. Küll aga nüüdne oht sattuda getosse ja sellest pääsemiseks vajalik meeleto lisainvesteering."

Robinsonidena Pärnumaal

Koleda linnaeluümbruse painet aitab perel vähendada üks tõeliselt robinsonlik, elektri- ja veevarustuse majake, mille A. Soots sai pikaaegse seotuse eest Forestalia kooriga. Mahakantud metsavalve kordon oli siis, 1990. aastal, sissevajunud katuse ja väga räämas olemisega, nii et esimesel suvel tuli ööbida ... autos. Nüüd annab juba sees elada ja selle suve plaanis seisavad võrdsest esimesel kohal kaev ja pottsepatööd. Paigas, kus lõpeb tee ja esimesi tsivilisatsioonimärke täheldad alles 2,5 km raadiuses, puhkab A.

Sootside pere koos Indreku sünnipäevalistega oma elutoas.

Soots enda sõnul täiuslikult ja naudib äraclamist ülimalt lihtsates ja kasinates oludes. Kas ta ei kavatsegi mugavusi suurendada?

A.S.: "Elektri sissetoomine maksaks minimaalselt 100 000 krooni, saate isegi aru, et televiisorit, külmkappi, mikserit jm ei tule sinna iialgi. Aga sellisel primitiivsel eluviisil on oma võlu ja see meile meeldibki. Pealegi põen autohaigust, armastan oma Opel Rekordi eest hoolitseda ja temaga sõita. 100 km suvekoduni ja tagasi on paras "koormus.""

Kus Teie "armastatu" seisab?

A.S.: "Maja ees ... täna hommikul igatahes veel seisab!"

Kui olime mõnda aega vahetanud muremõtteid kurikaelte tehnilise professionaalsuse edumaast ametliku tehnilise progressi ees, pöörasime pilgu põlise talupidajate suguvõsa esimese linnastunu lapseikka.

Adrakurgede asemele noodiraamat

A.S.: "Minu viie-kuue põlve ulatuses tuvastatud esivanemad on elanud Mulgimaal ja selle ümbruses. Isakodu asub Aakres, seal ma sündisin, kasvasin ja käisin esimesed neli aastat kohalikus algkoolis. Ükski mu vanemaist ega vanavanemaist pole muusikaga tegelnud, ainult emaisa tõmmanud toredasti Teppo löötpilli. Minu kahest vanemast vennast noorem siiski mängis puhkpilliorkestris, laulis meeskooris ja võtab praegugi akordioni kätte. Kuna kodus polnud ühtki pilli, sain ma vajadust mõnda muusikariista oma käega katsuda ja midagi välja otsida rahuldada vaid koolis. Kui mulle lõpuks osteti 17-rublane 8 bassiga akordion, olin õnne tipul. Puka 8-klassilise kooli laulmisõpetaja Jaan Tõnissoo andis mulle akordionitunde ja saatis varsti esinema rajooni ülevaatusel. Tema õhutusel läksin Elva LMK-i akordioni õppima, aga erialatundidest hulga rohkem meeldisid mulle solfedžo ja muusikaliteratuur. Ma ei saanud aru, miks raadiost tulnud Brahmsi Ungari tantsu nr.5 kuulmise järgi mi b minooris(!) mänginud poiss peab mingis Pätsi "Poiste marsis" asetama 4 sõrme just nimelt ühele kindlale klahvile ja mängima noodist 1-2-häälsel lugu. Kuna ma õpetaja antud huvitavat

Laulupäeval Paides 1993

repertuaari viletsa nooditudmise tõttu mängida ei suutnud ega viitsinud ka "läbinärimiseks" vaeva näha, tuln koolist neljanda aasta poole pealt lihtsalt ära".

See otsus tekitas Sootsi muusikahariduses tühimiku, millesse mahtus keskkooliaeg Elvas ja ... matemaatikaõpingud Tartu Ülikoolis!?

A.S.: "See oli tõesti üks imelik ettevõtmine. Tegelikult huvitas mind hoopis ajakirjaniku amet, mulle meeldis kirjutada kirjandeid, lugeda ilukirjandust ja publitsistikat, aga oma kehvapoolse õppeedukusega poleks ma mingil juhul sisse saanud. Otsustasin siis põllumajanduse mehhaniseerimise kasuks - ikkagi väga universaalne eriala. Paraku said sellest teisedki aru - konkursil oli tohtu ja mina ei tulnud matemaatika kirjalikuga toime. Ent TRÜ matemaatika-füüsika teaduskonda soovijaid oli nii vähe, et pääsesin järelkonkursiga sinna sisse(!), südames lootus minna hiljem EPA-sse üle. Õnneks taipasin I kursuse lõpul, et elu kipub untsu minema ja see selginemine, mõistmine, et mul pole perspektiivi ei ülikoolis ega akadeemiaski, sundis otsima uut suunda. Olin asunud laulma Tartu Akadeemilises meeskooris ja Alo Ritsingule pihitisingi soovi hakata uuesti tegelema muusikaga. Ta seadis mind valiku ette - kas laulmine või koorijuhtimine - ja kallutas otsuse lõpuks viimase kasuks."

Tartu Muusikakoolis pühendas A.Soots 3 aastat dirigeerimisõpingutele A.Ritsingu käe all ja fakultatiivsetele laulutundidele L. Jürgensi juures. Õige pea kutsus A.Ritsing Sootsi Forestalia ja Tartu Akadeemilise Meeskoori juurde abikoormeistriks.

A.S.: "Mind köitis jälle kõige enam solfedžo - millise vaimustusega andsin praktikatunde lastemuusikakoolis! Olin sisimas otsustanud saada solfedžoõpetajaks. Aga Ritsing sisendas mulle konservatooriumi mineku mõtet nii visalt, et jäin lõpuks nõusse.

Ma valetaksin, kui ütleksin et kõik läks edaspidi aina sirgjooneliselt ülespoole. Kaotasin algul nii Ants Üleoja kui ka teiste pedagoogide suurte nõudmiste tõttu pea. Järjekordse "selginemiseni" jõudsin alles III kursusel, kui hakkasin Tallinna Kammerkooris K.Arengu ja A. Üleoja juhatusel laulma võõrast põnevat muusikat. Need värsked muljed lõhkusi igapäevase rutiinsuse ja andsid õpingutele uue hoo. Pealegi oli omaette väärtuseks meistrite töö jälgimine."

A.Sootsi laulja- ja koorijuhkarjäär kulges läbi ER segakoori (1982-1990 - laulja, koormeister, dirigent), TPI Akadeemilise Meeskoori (1981-1986, dirigent), Eesti Teaduste Akadeemia Meeskoori (1986-1991,

peadirigent). Selle etapi kohta ütleb ta: "Pea seda väga oluliseks, sest siiani olin olnud meistrite abiline, nüüd õppisin rohkem planeerima, vastutama, ideid ellu viima." 1986-1989 andis Soots koorijuhtimist Tallinna Pedagoogilises Instituudis; tema taktikepi all on laulnud ka Vabariiklik Koorijuhtide Segakoor ja TA naiskoor. Konservatooriumist suunati Soots tööle Tallinna Muusikakooli.

Pisitasa peadirigendiks

Millal tulite RAM-i?

A.S.: "1991. aastal. Tolleaegse kunstinõukogu initsiatiivil kutsuti mind koos A. Üleojaga tegema esialgu üksikuid kavu. Paraku olin nõustunud samal aastal kandideerima koorijuhtimise kateedri juhatajaks Eesti Muusikaakadeemias, kus töötasin alates 1988. aastast. Nii sattusid kokku kaks "juhtivat" töökohta ja ma jäin võlgu just RAM-ile ja A. Üleojale - meie koor ei arenenud esimestel tööaastatel nii, nagu oodati - loodeti, sest ühe koori edasiviimiseks on ju vaja hoopis enam, kui on seda vaid proovi tegemine".

See oli nii koori vähendamise kui ka põlvkondade vahetuse aeg?

A.S.: "Just nii. Kuulasime koori üle ja praakisime kohe välja kümme meest - muide mitte vanust, vaid võimeid arvestades. Alles jäi küllalt kõrges eas mehi, kes olid osanud hoolitseda oma vokaali, muusikalise moraalsuse ja vaimse potentsiaali eest. Praegu on kooris 57 meest, neist ca 90% on vähem või rohkem muusikat õppinud.

1994. a. alates on A.Soots Eesti Rahvusmeeskoori pea- ja üldse ainus dirigent.

Kuidas olete rahul oma koori praeguse tasemega?

A.S.: "Olen! Tegevus on muutunud intensiivsemaks, uute kavade väljatoomine tempokamaks, tugevneb noodihääramis- ja mõtlemisvõime. Tonaalset muusikat saab koorile ilma klaveri ja ettelaulmiseta selgeks teha, aga kõik nooti muidugi vabalt ei loe. Ees seisab suunamuutus repertuaaris, mille laiendamine võimaldab anda uutele kavadele selgema joone ja eesmärgi, kavva tuleb võtta komplitseerituma helikeelega teoseid ja saada üle nn polariseerumisest: iseseisvaks tööks vokaali ja nooditekstiga võimeliste meeste kõrval on veel "tavalisi" koorilauljaid, kes vaid ootavad, et nendega midagi tehakse."

Koorimaastiku kiiruuring

Kas Te peate õigeks, et meil on Filharmonia Kammerkoori kõrval vaid üks professionaalne koor?

A.S.: "Muidugi ei pea. Omal ajal olid taidluskoorid tänu tohutule vaevale ja tööle (näiteks A. Ratassepä TA Meeskoor) vokaalsümfoonilistes suurvormides orkestrile võrdseks partneriks, nüüd on aga koore kõvasti vähem ja nad on vananenud. Raadiokooriga laialisaatmine oli liiga kergekäeline, selle endiste lauljate tase ei saa ilma pideva treeningu ja arendamiseta kuidagi paremaks minna. Potentsiaalsetest koorilauljatest, kes on

Põline põllumees Andres müttamas traktoriga – Indrek on esialgu "kupjarollis".

sunnitud endi ülalpidamiseks töötama ülekoormusega, ei saa luua niisugust "panka", millest näiteks USA-s või Rootsis koostatakse telefoni teel kiiresti kõrgetasemelise oratooriumikooriga."

Olete ju ka nüüd Eesti Kooriühingu esimees ja seega juhtivalt kodus nii Eesti professionaalses kui ka taidluslikus kooriliikumises k.a. laulupeod. Mida arvate üldlaulupeo ümber puhkenud sõnasõjast?

A.S.: "Härra Mossi kirutakse küll asjata, sest korraliku helivõimenduse ja ekraanide idee esitas hoopis Lauupeo Muusikatoimikond. 1997. a. koolinoorte laulupeo järel oli selge, et kvaliteetse tehnikata lastakse asi hoopis põhja. Osalust tunnevad ju ainult tegijad, rahvas ei näe ega kuule suurt midagi. Ometi on tänapäeval võimalik võimendada nii, et heli "kunstlikkust" ei märgatagi.

Laulupeod kui unikaalsed kultuurilmingud peavad jääma. Ja eelarvesummat ei tohi võtta kui viie ürituse maksumust - sellega kompenseeritakse hoopis oma rahvuskultuuri alalhoidmise ja arendamisega tegeleva mitmekümne tuhande inimese töövaev. Muret teeb vaid ülepakkumise oht: korraldatakse Gaudeamusi, Põhjamaade-Balti koorifestivaliga seotud ühislaulupidusid, Põhjamaade alternatiivseid laulupidusid. Koorid aga ei jõua kõikjale minna. Selles valdkonnas peab toimuma stabiliseerumine."

Sootside koorijuhatajatradsioon ei jätku.

Koorijuhina lõpetas konservatooriumi ka Teie abikaasa, kas olete suutnud pojadki tuua sama ala juurde?

A.S.: "Ei õnnestunud, aga ega me ole seda eesmärgiks seadnudki. Vanem, Andres laulis küll poistekooris, aga olen seda meelt, et kui inimesel pole - isegi vaatamata eeldustele - vajadust pilli puudutada, siis teda selleks sundida ei tohi. 18-aastane Andres lõpetab parajasti Ülenurme Gümnaasiumi ja püüab siis sisse saada Eesti Põllumajanduse Ülikooli. Varasest lapseast peale on ta olnud põllumees Ene vanemate Rõuge-lähedases talus. Igal võimalusel sõitis ta bussiga 280 km, et te-ha

parasjagu käsil olevat maotööd. Tuli ta ju ära Hirvo Surva poistekooristki seetõttu, et suvine heinatöö langes kokku ettevalmistusega koorikonkursiks. Andres pole kunagi Tallinna eluga kohanenud, Ülenurme läks selleks, et olla lähemal vanavanemate talule. Indrek saab alles kaheksaseks, muusikaga ei tegele, eks näi. kuhu tema huvid kord suunduvad."

Elutoas istus
Ines Rannap

Eesti Rahvuskoori direktor VELLO MÄEOTS, olete RAM-i kauaaegse liikmena "üle elanud" mitmeid dirigente. Kuidas hindate oma kogemustele toetudes Ants Sootsi?

Ants Sootsi tööstiil on silmapaistvalt tulemuslik, ta sõnastab oma mõtted selgelt ja üheselt mõistetavalt. Soots kuulub nende dirigentide hulka, kellel on alati tagataskust võtta erinevaid suhtlemisvariante, uusi lähenemisviise, värskeid lahendusi, mida iga koor on õigustatud oma juhilt ootama. Vallates hästi vokaali - ilmselt oleks Soots oma puhta valju baritoniga meie koori parim laulja -, kasutab ta klaverit minimaalselt, vaid lahtilaulmisel.

Kas mehed on Ants Sootsi suhtes positiivselt häälestatud?

Ütleksin nii, et paljudele on tema tööstiil meeldiv, suuremale osale vastuvõetav, üksikute oletatav virin ei ole aga minuni jõudnud. Ega olegi mõeldav, et kõik 57 meest oleksid ühtmoodi rahulolevad, ent üldine hoiak näitab, et Sootsi aktsepteeritakse.

Puutute direktorina A. Sootsiga rohkem kokku kui realauljad. Milline mees ta on?

Õppisin Ants Sootsi muide esmakordselt tundma hoopis pillimehena. Ilumäel Teaduste Akadeemia nais- ja meeskoori ühisel peol mängis ta suurepäraselt löötpilli ja mitte 3-bassi vaid korraliku harmooniaga. Hilisem lauljadirigendi suhe oli nagu kõigil kooriliikmeil: mõnikord kriitiline, samas heakskiitv, tunnustav. Direktorina olen väitnud alateadlikult liigset omameheliikkust, põhiline kontakt püsib tööalasel pinnal. Soots on sädeleva vaimuga, igale pöördumisele, ka negatiivsele, kiiresti ja adekvaatselt reageeriv. Reisidel ööbime enamasti ühes toas ja siis on meil mahti arutada eraelu- ja ilmaasju, teha uut koori, Eesti Kontserdi juhtkonda, valitsust, Riigikogu.

Kas olete ka presidendikandidaadi välja valinud?

Ei veel, aga Sootsist ei maksaks küll presidenti teha. Siis jääksime ilma oma tublist peadirigendist!

NOORE HINGEGA SEENIORNAISKOOR TARTUST

Aasta 1949. Noored tohtrid, õed ja sanitarid tassivad Tartus Tiigi tänavas varemest välja prahti, mehed raiuvad kangidega, teised laovad veel kõlblikke telliseid riita. Ja äkki kõlab õrn naiste laul: "Ei saa mitte vaiki olla..." Äsjaloodud tervishoiutöötajate naiskoor noore juhi Regina Soka eestvõttel peab puhkepausi oma kultuurimaja ehitusel.

Sellest majast sai järgmisel aastal kodupaik lauluhimulistele meditsiinitöötajatele, ka tantsijatele ja etlejatele. Täna on Tiigi Seltsimaja ainus isetegevuslastele jäänud maja Tartus.

Naiskoor võttis juba asutamisaastal osa Tartu laulupeost 21. juulil, sellele järgnesid kiiresti arvukaks kasvanud koori esinemised Vanemuises, TRÜ aulas, Estonias jm. Algusaastatel vaheldusid dirigendid, aga pikemat aega lauldi Voldemar Kliimandi käe all.

"Kliimand oli meie muusikatunnetuse kujundaja. Ta oskas kõiki haarata oma hea sõna, emotsionaalsuse ja nõudlikkusega." meenutab koori algaastatel laulma tulnud Linda Post. "Iialgi ei unune meie kontserdireis Moskvasse 1955.a. Esinesime igatüki omakombineeritud "eesti rahvarõivais" paari kontserdiga Rahvamajandussuavutuste Näitusel."

Meta Klausen täiendab: "Suurte filmikaameratega mehed küsisid, mis keeles me laulame, kes ja kust me oleme. Meie vastuse peale kutsuti meid järgmiseks päevaks tagasi ja ligi 3 tundi vändati meist filmi. Pool aastat hiljem nägin end Tartus kinos esimeses nõukogude täismõdulises värviilmis "Moskva päev". Aga meie koorist oli seal vaid umbes 2-minutilise osa," on Meta nõrkinud.

Metale on hästi meelde jäänud kontserdireis Kaunasesse 1954.a., kui naiskoor ja samuti V. Kliimandi juhatusel laulnud meeskoor sõitsid kolmes lahtises veoautos läbi Balti riikide. "Esiialgu tuli end kaitsta vaid palava päikese ja teetolmu eest, kuid mõnikümme kilomeetrit enne sihtpunkti jäädki tugeva äikesvihma ja tormi meelevalda. Väljud sähvisid ja vihma kallas oavarrest, nii et autojuhid ei julgenud edasi sõita. Kaunasesse jõuti 4-tunnise hilinemisega. Linn elektrita, veeta, kontserti oodanud publikki laiali läinud. Seda suuremad olid aplaus ja lillesülemid järgmise päeva kontserdil."

Ka Laine Ustavi juhatusel (1958 – 69) läks koorielu tõusuteed. Regulaarsed kontserdid Tartus, peale selle reisid Eestimaal, Karjalas, Lätis, Leedus. 1967 pälvis koor rahvakoori nimetuse, paar aastat hiljem võideti naiskooride võistulaulmisel III koht. Praegu kooris vanim laulja 88-aastane elurõõmus Jenny Ilus tuli Lainega samal aastal. Mõlemal oli seljataga küüditatu elu Siberis. Et Jenny oli kodumaale jõudnuna asunud tööle tervishoiu liinis, pidas ta muusikaarmastajana loomulikuks liitumist selle naiskooriga. Lainet hindab Jenny kui suurepärasest koorijuhti, head ja arukat inimest. "Ta oskas läheneda igauhele, aga iialgi ei öelnud teravisi ega labasusi." Jenny on ka ise abivalmis ja kauaaegne koorivanem, kes ei kujuta enam oma elu ilma koorita. "Tuled proovile kui oma pere keskele, kõik sõbrannad nagu oma õed. Peaks vaid tervis vastu pidama. Tahan kindlasti minna suvel jälle laulupidudele. Kuidas suudaks neid pidusid unustada, kui ise oled neist osa võtnud!"

"Vahva oli laulda ka Maie Eljase juhatusel," tuletab Meta meelde. Maie Eljas oli koori ees 1972 – 84. "Tema oli nii särtsakas ja vallatu, aga võttis prooviga ka naised võhmale. Sel ajal rändasime palju. Mõni aeg enne suurt maavarisemist olime Armeenias, koos Tartu linna

Hüpassaares naiskooride Viljandi laulupäeval 27.06. '98
Esireas vasakult: V.Rehema, M.Klausen.

juhtidega sõpruslinnas Leninakanis. Põhikontsert oli filharmoonia suures saalis, endises kirikus. Enne kontserti ütles Maie meile, et C. Saint-Saënsi "Luike" dirigeerides tantsib ta surevat luike. Õnnetud lauljad! Pidime ju Maie veidrat vingerdustest ja grimassidest hoolimata laulu siiski lõpuni, ja veel hästi laulma. Aplausi ajal olime küll naerukrampides."

Nii Linda kui Meta on kooris laulurõõmu leidmise kõrval leidnud endile ka toredad elukaaslased. Linda ja Jaan said kokku siis, kui V. Kliimand korraldas nais- ja meeskoorile ühiseid kontserte ja väljasõite. Tänapäevani on mõlemad jäänud truuks koorilaulule. Meta ja Boris kohtusid samuti kontserdireisil, kui naiskooriga koos esines instrumentaalansambel. Kahjuks ei võimalda Borise tervis enam kontrabassi mängida, aga naiskoori kontserdilt ega laulupidudelt ei puudu ta kunagi.

Et koori nimi Tartu Tervishoiutöötajate Maja Naiskoor oli liiga pikk, võeti 1977.a. koorile nimi Domina. Seda koori juhatab 1984.a. alates Elvi Oolo.

Ajapikku langesid kontsertkoorist välja eakamad lauljad. Kuid kes kord laulma hakanud, ei suuda sellest rõõmust loobuda. 1975. aastal alustati taas koos Laine Ustaviga esialgu Laulusõprade Klubina, eesmärgiks üheskoos laulda, reisida, oma silmaringi laiendada. Mõne aastaga kogunes arvukas seniorkoor, võeti osa laulupidudest, anti iseseisvaid kontserte jõukohase repertuaariga. 1990 taaselustati memme-taadi laulupeod Tartus. Samast sügisest kannab koor nime Ave.

Pärast kauaaegse armastatud dirigendi L. Ustavi surma augustis 1998 juhatab koori samas kontsertmeistrina töötanud Jane Pakkanen. Peale Linda, Meta ja Jenny on üle 20 aasta laulnud ja praegugi nooruslikult rivis Endla Prakson, Ella Lodi, Endla Vaher, Alma Kilk, Ilme Varend, Valve Rehema jmt.

Koos Dominaga toimunud juubelikontserdil TÜ aulas k.a. märtsis pälvis kuulajate tugeva aplausi 50-liikmeline Ave. Maestra Vaike Uibopuu nimetas Avet omaette nähtuseks Eestimaal, kuna see on lihtsalt väga hea, särav naiskoor, mida ei saa nimetada seniorkoorigi. "Vanemad lauljannad laulsid hillitsetult ja kultuurselt, häält valitsedes. Tulemuseks oli pehme ja õrn, kuid mitte jõuetu kõla." (Tartu Postimees, 24.III 1999). Selliste tulemuste taga arwab Vaike Uibopuu olevat dirigentide tarkuse ja lauljate muusikaarmastuse.

Juubelilaulupeol võib avelasi ära tunda mitte ainult nende punasevestilisest ja rohelistepõllelisest Põhja-Tartumaa 18. sajandi rahvarõivast, vaid ka noortega võrdsest reipast sammust ja lustilisest meelest.

K A

XXIII ÜLDLAULUPIDU

3.juuli kell 20

XIII ÜLDLAULUPEO AVAMINE
**Mihkel Lüdig (1880-1958) /F. Kuhlbars/
KOIT** esitab ühendkoor, dirigent **Ants Soots**
Frederik Pacius (1809-1891)/ J.V Jannsen/
MU ISAMAA, MU ÖNN JA RÕÖM
Avakõne

Veljo Tormis (1930) /H. Runnel/
Kantaat LAULU ALGUS
esitab ühendkoor, dirigent Olev Oja

V A

15

I KONTSEERT

ESINEVAD SÜMFOONIAORKESTER JA VALIKKOOR

Eino Tamberg (1930) /Jaan Krossi, Friedebert Tuglase, Kristjan-Jaak Petersoni ja Kalju Lepiku luule/
Kantaat

JALATAIS MAAD MÖTTE JA SÜDAME TARVIS
dirigent Arvo Volmer

Eduard Tubin (1905-1982)

PIDULIK PRELÜÜD

dirigent **Endel Nõgene**

Cyrellus Kreek (1889-1962)

HOSTIAS ja SANCTUS Reekviemist

dirigent Arvo Volmer

Carl Orff (1895-1982)

O FORTUNA kantaadist "Carmina Burana"

dirigent **Neeme Järvi**

Giuseppe Verdi (1813-1901)

ORJADE KOOR ooperist "Nabucco"

dirigent **Jüri Alpernt**

Georg Friedrich Händel (1685-1759)

HALLELUJA oratooriumist "Messias"

dirigent **Tõnu Kaljuste**

Rudolf Tobias (1873-1918)

SANCTUS oratooriumist "Joonase lähetamine"

solistid: Pille Lill (sopran), Urve Tauts (metsosopran), Juhan Tralla

(tenor), Rauno Elp (bariton), Mati Palm (bass)

dirigent **Neeme Järvi**

Heino Eller (1887-1970)

KODUMAINE VIIS

dirigent **Taavo Virkhaus**

Gustav Ernesaks (1908-1993)

KÕRTSISTSEEN ooperist "Tormide rand"

esitavad meeskoor ja sümfooniaorkester,

solistid: Mati Kõrts (tenor), Teo Maiste (bass)

dirigent **Eri Klas**

Artur Kapp (1878-1952) / M.Veske/

Kantaat **PÄIKESELE**

solist **Mati Kõrts (tenor)**

dirigent **Arvo Volmer**

Raimund Kull (1882-1942) / M.Veske/

Bravuurne marss **KODUMAA**

dirigent **Eri Klas**

Karl August Hermann (1851-1909)

KUNGLA RAHVAS

ooper-lauleldusest "Uku ja Vanemuine"

solistid: **Pirjo Levandi (sopran) ja Mati Kõrts (tenor)**

dirigent **Tõnu Kaljuste**

Orkestrid: Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, "Vanemuise"

Sümfoonikud, Pärnu Linnaorkester, Tallinna Kammer-orkester

*****

Ants Soots	laulupeo kunstiline juht ja valikkoori koormeister
Arvo Volmer	I kontserdi peadirigent
Jüri Rent	valikkoori koormeister
Arne Mikk	lavastaja
Raul Talmar	kavajuht

II KONTSEERT – 4.juuli kell 14

PUHKPILLIORKESTER

Priit Raik (1948)

ISAMAALE

dirigent **Andres Avarand**

Paul Karp (1905-1984)

KIIGEMÄEL

dirigent **Leho Muldre**

Hans Hindpere (1928)

SÕIT SUURELE PEOLE

dirigent **Andres Avarand**

Carl Teicke (1864-1922)

VANAD SÕBRAD

dirigent **Heldur Saade**

LASTEKOOR

Andres Valkonen (1951) /O. Arder / (seadn. T. Kõrvits)

LOOTUS

dirigent **Toomas Voll**

Karl August Hermann (1851-1909) / K.A.Hermann/

LAULJATE TERVITUS

dirigent **Lennart Jõela**

Urmas Sisask (1960) /"Kalevipeeg"/

KALEVI TULEK

dirigent **Lydia Rahula**

MEESKOOR

Villem Kapp (1913-1964) /"Kalevipoeg"/

LAENA MULLE KANNELT, VANEMUINE

dirigent **Jüri Rent**

Tuudur Vettik (1898-1982) /Jakob Liiv/

MU SÜNNIMAA

dirigent **Ants Üleoja**

Miina Härma (1864-1941) /"Kalevipoeg"/

ENNE JA NÜÜD

dirigent **Ants Soots**

Alo Ritsing (1936) /P.-E.Rummo/

SANTA MARIA

dirigent **Alo Ritsing**

Eduard Tubin (1905-1982) /Rahvaluule/

MUHU TANTS

solistid **Urmas ja Priit Põldmaa**

dirigent **Kuno Areng**

POISTEKOOR

Olav Ehala (1950) seade

Popurrii **KES SELLE TAMME ISTUTAS**

(G.Ernesaks/L.Andre – Kes selle tamme istutas; J.Ennola/

L.Koidula – Isamaa hiilgava pinnalla paistab; R.Päts/J.Oro – Poiste

laul; A.Pajupuu/K.Korsen – Poistelaul; A.Oit/J.Saar – Poisteklubi

laul; H.Hindpere/P.Aimla – Poiste kool)

dirigent **Venno Lau**

MEESKOOR JA POISTEKOOR

Konstantin Tünpuu (1865-1927) /P.Grünfeldt/

MU EESTIMAA

dirigent **Hirvo Surva**

Valter Juhandi

ÕNNE, EESTI

dirigent **Undel Kuk**

(Järg 18. lk.-l)

Eelmises Neeme Järvi rubriigis "Mis tehtud, mis teoksil" (vt. ML 1998 nr. 11 lk 3-5) teatasime, et 1998. a. lõpul tuleb veel paljud huvitavaid. Nüüd siis sellest juba mineviku-vormis.

Kõigepealt 1998. a. **novembris** aset leidnud Detroiti sümfooniaorkestri (DSO) kontserdisest Jaapanisse Toyotasse (Detroit ja Toyota on nimelt sõpruslinnad) ja Otsusse. Anti palju koolikontserte, aga ka kolm sümfoonia-kontserti (20., 21. ja 23.11) uutes kontserdisaalides, mis just olid avatud Toyotas ja Otsus.

"Suurepäraseid saali hea akustikaga," kiidab Neeme Järvi. Ja lisab, et Jaapanis on üldse viimastel aegadel ehitatud ligi 2 tuhat uut kontserdisaali. "Kõlab uskumatuna, aga nii see on. Ja iga provints püüab teist üle trumbata parema kontserdisaaliga."

Sümfooniakontsertidel Jaapanis kõlasid DSO ettekandes Martinu 2. sümfoonia ja Dvořaki 9. sümfoonia ühes ning Mozarti Haffner-serenaad ja Mahleri 5. sümfoonia teises kavavariandis.

Otsu linna võrdleb Neeme Järvi ilusa Šveitsi linnaga – mäed ja järv ...

Detsembris (17. ja 18.) juhatas Neeme Järvi juba kontserte Prahas Tšehhimaal, nimelt Tšehhi Filharmoonikutega Rudolfinumis Martinu festivalil, kavas "La Bagarre", Tšellokontsert nr. 1 (solist Michael Kanka) ja 2. sümfoonia. "Haruldane orkester, akustika ja priima muusika," kommenteerib Neeme Järvi Martinu-festivali muiljeid.

Jaauanuaris 1999 juhatas Neeme Järvi Detroitis oma sealse orkestriga kaheksat kontserti kolme nädala jooksul – ("lumetormidega võidu!"). Kõlasid Händeli Concerto grosso op. 6 nr 11, Mendelssohni 5., nn Reformatsiooni-sümfoonia, Brahmsi Saksa reekviem.

Jaauanuari lõpupool kulus jälle Euroopas – 20. ja 21. jaanuaril Sal Pleyelis Orchestra de Paris' ga, kavas Tšaikovski süit "Lumivalgeke" ja Viulistikontsert (solist Regis Pasquier) ning Francki Sümfoonia, 27. ja 28. sealsamas uue kavaga (Carl Orffi "Carmina Burana", solistid Sumi Jo, Donald Kaash, Dietrich Hengchel) jt

Veebruar oli Neeme Järvile põhiliselt töökuu Göteborgi orkestriga, vahepealse põikamisega Genfi, kus sealses Theatre de Beaulieu's ja Genfi Victoria Hallis mängiti Prokofjevi "Sküüdi süiti", Tubina "Kontser-tiinot klaverile ja orkestrile" (solistik nüüdne Riigikogu liige Vardo Rumessen). Kõlasid veel Sibelius 2. sümfoonia, Rimski-Korsakovilt "Suur popurri vene viisidest" ja Stravinski süit balletist "Tulilind".

24. ja 25. veebruaril toodi Göteborgi muusikahuviliste ette Lars Erik Larssoni "Förklädd Gud" (Ümberrietatud Jumal) ja Orffi "Carmina Burana", 27. veebruaril Anders Hillborgi "King Tide" (Kuninglik hoovus), Guo Venjengi Kontsert bambusflöödile, solist Chou Kong Shan. Mõlemad Hiinast, Pekingist. "Haruldane muusika ja solist", kommenteeris Neeme Järvi esitust.

Samad teosed olid kavas ka Hiinas – Pekingi

Sajandi Teatris 4. märtsil ja Šanghai uues suursuguses ooperiteatris, mis sai just valmis 8.-9. märtsiks.

Göteborgi sümfooniaorkester esines Hiinas esimese Rootsi orkestrina, nagu ka ansambel ABBA, kes senini oli Hiinas keelatud. GSO ja ABBA avasid siin koos Rootsi kultuurinäädala. Kontserte oli kuulama sõitnud ka 300 rootslast.

19.-27. märtsini esitas DSO Detroitis Neeme Järvi taktikepi all seitse kontserti, kavas Sibelius Viulistikontsert (solist Julian Rachlin), Pärdi 3. sümfoonia, Šostakovitsi 1. sümfoonia, Berlioz "Fantastiline sümfoonia", Stephen Rushi I Possession for Orchestra ja Beethoveni 2. klaverikontsert (solist Garrick Ohlsson).

Sel aastal kantakse Detroitis ette kõik Beethoveni klaverikontserdid.

30. ja 31. märtsil kõlasid algatuseks Montreals N. Järvi juhatusel sealse orkestriga Beethoveni avamäng "Prometheus" ja klaverikontsert nr. 20 (solist Lars Vogt) ja Brahms 4. sümfoonia.

Aprillis oli Neeme Järvi juba Londonis, kus ta Royal Albert Hallis Royal Philharmonic Orchestra'ga esitas Mahleri teosed "Blumine", "Totenfeier" ja 7. sümfoonia. Kontserdi kordus oli Birminghamis 18. aprillil.

24. aprillil toimus N. Järvi käe all kontsert Kölnis Westdeutsche Rundfunk orkestriga, kavas Haydni 64. sümfoonia ja Reinhold Glieri Sümfoonia nr 3 "Ilja Muromets" (NJ: "80 minutit kestev vaimustav teos, mis on jäänud unustusehõlma"). Aprilli lõpp kulus ettevalmistustele

ÜLDRAHVALIK SÜNNIPÄEVAPIDU

1500 külalist telgis ja kõik soovijad telerite ees said 6. juunil osaleda maestro Eri Klasi Vabaduse platsil peetud 60. sünnipäeval. See oli tore kirev kontsert, kus astusid üles juubilarid sõbrad välis- ja kodumaalt. Publikule jagati ülendavaid ja liigutavaid clamusi, meenutushetki ja tulevikuvisioone, rõõmu- ja uhkusetunnet. Oma ihukõrvaga võis esmakordselt kuulata Matti Salminen, kes oma maailmaorbiidilt Soomegi harva maandub, taas kord nautida põhjanaabri teise vokaalühkuse Jorma Hynnineni meisterlikkust, veenduda et võimsate lauljate sugu pole Venemaal otsa saanud - Gleb Nikolski Gremini aarias oli palju soojust ja sügavust, aga duetis "Don Carlost" pakkus ta Salminenile tugevat konkurentsi. Ja muidugi oli kohal Dilbér oma võrratu Olümpia aariaga. Kuna Eri Klas õppis kunagi ka viulit ja tal oli D.Oistrahhiga soe isa-pojalik suhe, ei puudunud kontserdilt ka viulisolistid, esimeses pooles Valentin Žuk.

Pärast vaheaega võis kuulda laulmas Eri Klasi tütreid Diana Klasi, Angelika Stohni ja Marion Melnikut, meie "kolm tenorit" meenutasid juubilaril hüilgeagu R. Valgre lauluga "Ma loodan, et saan sellest üle" ; J.Leiten, P.Aimla ja A.Välimäki tervitasid sünnipäevalast uhke

sarvepuhumisega, Eesti Poistekoor tõi kingituseks "Roose lõunast".

ERSO ees seisis üheksa dirigenti: kõrvu vanameistri Roman Matsoviga Belgias resideeriv hiinlane Muhai Tang, Jorma Panula ja Juhani Raikinen Soomest, Arvo Volmer, Vello Pähn, Jüri Alperten, Tarmo Leinatamm ja Peeter Saul. Kolmel korral tõusis dirigendipulti ka juubilar ise - juhatama avaja lõpulugu ning kahe bassi duetti ja õhutama lisapalas telgirahvast ühislaulule.

Selle õhtu muusikavalik tundunuks ehk liigagi kirevana, kui Arne Mikk poleks oma mõnusal moel kõike põhjendanud ja andnud iga esineja kohta paraja annuse informatsiooni. (Tema teha oli ka kava minutipealne ühitamine teleprogrammiga!). Ofitsiaalsust ei taotletud – kõigel oli man südamliku siiruse hõng, mis kutsus publikut reageerima pidevate braavohõigetega ja – Klasi manitsustest hoolimata – sagedaste püstitõusmistega. Juubilaril lihtne joviaalsus käsikäes tujutekitava šoumenlikkusega lõi just sellise atmosfääri, millesse ideaalselt sobitus veini, sigarette ja kohvi pruukiv kuulajaskond oma vaiksete kommentaaridega. Ja ega "akadeemilist" suhet esitatavasse eriti tekkida

ei saanud: ülevõimenduse eest hoolitses paarkümmend mikrofoni ja esmaklassiline tehnika nii hästi, et ka ebakohad toodi nagu kandikul kätte. Aga sellest lähemalt juttu ei tee, sest üritus oli hiilgavalt kavandatud ja ladusalt läbi viidud, täiesti Eri Klasi vääriava aplombiga.

Mees, kes on Hollandi Raadio Sümfooniaorkestri peadirigent, Tampere Linnaorkestri kunstiline juht, EMA professor, Iisraeli Sümfooniaorkestri muusikaline nõuandja jne., kannab (ikka veel!) NSV Liidu rahvakunstniku aunimetust, Rootsi Kuningliku Põhjatahe rüütliordenit, Soome Lõvi I järgu komandöri aumarki, Eesti Vabariigi Valge Tähe III järgu ordenit, Tallinna Vapi marki jne ning on Eesti Rahvuskultuuri Fondi esimees, Eesti Kinoliidu auliige, Eesti Olümpiakomitee liige jne, oli teadagi väärt kõigi muusikute ilma honorarita esinemist ja tuhat korda enamatki.

"Mulle on õpetatud, et kõik see, mida saab raha eest, on odav. Säilitada inimlikke ja sooje tundeid ka võõraste inimeste vastu – see on minu arvates palju rohkem väärt" (Eri Klas).

Ines Rannap

MUHULA TAVALISED JUHT-
MISED TALLINNA LAULUPEOL

Kõik pubid olid juba avatud, kui perekond Muhula laulupeo väravas sisenes. "Kui palju kirevust, värve ja silte", kilkas tütar. "Kui toredasti lipud tuules lehvivad", lisis poeg. "Enne kontserdi algust peame siit džinni kaasa ostma, siin on vähem rahvast," teatas isa. "Söögipoolist ka," ütles ema. "Mulle osta õunasiider;" soovis poeg. "Benji hüpped – tohoh, prooviks selle tunde ära, aga olgu peale, tegelikult ma ei julgekski maa ja taeva vahel kõõluda," arutles isa.

Kaup käes, liiguti edasi. Kiiresti leiti meelepärasemad istekohad, pidu võis alata. "Burgerit tahan," pöördus tütar ema poole vähe aega pärast mahaistumist. ema ulatas soovitud suupiste. "Mulle siider," ei jäänud poiss võlgu. "Veel on natuke aega, lähen liigun ka ringi, söön midagi head," ütles isa, tõusis ja läks. Oh-oh, varasemate laulu-pidudega võrreldes on ikka elu paremaks läinud küll – mis kõik müüa, süüa ja juua. "Mida seal müüakse?" Hõberebasenahast boad laulupeo sümboolikaga. "Ostan ära," oli otsus kohe kindel, "see oleks super". Teda oligi vaevanud kogu aeg üks mõte: millega küll abikaasat üllatada. Ootamatult saabuski meeldiv võimalus. Lahkelt müüjannat tänades astus ta edasi.

"Esinevad puhkpilliorkestrid." Ema tundis siirast rõõmu laste söögiisu üle (kes emadest seda siis ei tunne), mis polnud kodusega võrreldavgi. "Ei või seda kurta eneselgi. Mis muud - värske õhk paneb sööma".

Lasnamäe nõlva poole liikudes jäi isa põlispude all varjus oleva telgi ees peatuma. Rahvasuust kuulud tagasihoidlik reklaam lausa kutsus sisse astuma. Mõned inimesed teadsid rääkida, et siin toodetakse (villitakse) uut märjakest – Vaid Ihus Ilusas Näen Annet – ja see on mõeldud spetsiaalselt laulupeo tarbeks. Sisseseade paikneb sügaval maa all. Seda kohta teavad vähesed, aga kui tähelepanelikult ringi vaadata, leiab üles. Ka politseinikud ei oska halvasti mõelda, praegu on nad kõik uimased. Ja telgis müüakse...

Väikeste koordinaadihüretga jõuab isa pere juurde tagasi.

"Mu isamaa on minu arm," tõstab dirigent käed viimaseks lauluks. Rahvas on püsti, hetk hiljem vallandub aplausitorm. Suursündmus on lõppenud. Muljeid on palju. Ema: "Aga lõunasöök 30-tuhandelise ühendkoori saatel oli täiesti omapärane, pikantne elamus. Aitäh hea Eesti Vabariigi valitsusele, kes oma miljonid pani mängu selleks, et pilet sellisele üritusele ei olnud väga kallis".

ANDRES VAHISALU

maikuuseks kontserditurneeks Göteborgi orkestriga Tallinna, Riiga, Glasgow'sse, Manchesteri, Birminghami ning Londonisse. Kavast olid Anders Hillborgi "Kuninglik hoovus", Carl Nielsen 4. sümfoonia ("Kustumatu"), Richard Straussi "Alpi sümfoonia", Rolf Martinsoni Trompetikontsert maailmaesietekandena (solist Håkan Hårdenberg), Wagneri ooperimuusikat (Willard White).

Turnee-eelsed kontserdid anti Göteborgis 5. ja 6. mail. Tallinn oli esimene turneelinn. Estonia kontserdisaalis esitati 8. mail kolm esimesena nimetatud teost. Need olid enamikule kontserdilviibinutele täielik avastus. Ja järjekordne pidupäev!

17. mail oli Neeme Järvi juba Detroidis orkestrit juhatamas, kus ühes kavast Debussy Kolm nokturni naiskooriga, Pärdi "Tabula rasa" ja Bartoki Teine viiulikontsert (solist Gil Shaaham), teises Rahmaninovi "KELLAD" koorile ja orkestrile ning Schönbergi "Selginenud öö".

Juunis olid Neeme Järvi kontserdid Jaapanis sealse Filharmoonia orkestriga, kelle esimene külalisirigent ta on. Need toimusid Suntory Hallis.

Juuli alguses on Neeme Järvit oodata laulupeole Tallinnas.

Veel on tal juulis suvemuusikakontserdid BBC-ga Royal Albert Halli kuulsas promenaad-kontsertide sarjas, kavast Carl Nielsen "Suveaeg Fynenis" ja Gruberi maailmaesietekandes mängitav Trompeti-kontsert. Teises kavavariandis kõlavad Tobiase "Otsekui hirv", "Eks teie tea"(Londoni Filharmoonia kooriga!) ja Carl

Nielsen Aladdini-süiti kooriga.

6.-7. augustini on New Yorgi Lincoln Centre'is traditsiooniline "Mostly Mozart" ("Puha Mozart"), solistideks Morawetz ja Koyoko Takezawa.

14. augustil aga on juba traditsiooniline vabaõhukontsert Göteborgis Götaplatšenil, mis lööb lahti uue hooaja Göteborgis.

3. ja 4. septembril peaks Neeme Järvi dirigeerima oma Göteborgi orkestriga Luzerni muusikafestivalil. Edasi läheb turnee Itaaliasse (Merano, Milano, Verona).

Sirje Kuusk

ERI KLAS 60
Kontsert-Õhtu Vabaduse väljaku suures telgis. Õhtu juht ja Eri Klasi intervjueri oli Arne Mikk

Maestro Roman Matsov ja varstine maestro Tarmo Leinatamm. Tundub, et 6.06 õhtu jooksul dirigeerinute vanused mahutsid kenasti nende vahele!

Fotod: Anne-Malle Hallik

NAISKOOR

Uno Naissoo (1928-1980)/H.Runnel/

LUULE SINU SÜLES

dirigent Ants Sööt

Gustav Ernesaks (1908-1993)/G.Ernesaks/**SIRELI, KAS MUL ÕNNE**

dirigent Ants Sööt

Olav Ehala /J. Viiding/

VALU LAUL JA PÄKESERATAS

dirigent Tiia-Ester Loitme

Ester Mägi (1922)/Rahvaluule/**NEIULAULUD**

dirigent Vaike Uibopuu

MUDILASKOOR

Kadri Hunt (1964) /K.Hunt/

KUNINGALAU

dirigent Anneli Traks

Aarne Saluveer (1959) /K. Kangur/**LÄHME, LAPSED**

dirigent Aarne Saluveer

NAISKOOR JA MUDILASKOOR

René Eespere (1953)/J.Kaplinski,R.Eespere

AEG

dirigent Aarne Saluveer

SEGAKOOR

Konstantin Tünpu /tekst Püibli järgi/

VALVUR

dirigent Ene Üleoja

Ester Mägi /F.R. Kreutzwald/**VIRU LAULIKU MÕTTED**

dirigent Elo Kaarepere

Miina Härma /F.Karlsoni järgi L. Tungal/

TÖNNI KOSJASÖIT

dirigent Toomas Kapten

Mart Saar (1882-1963) /M. Heiberg/**PÕHJAVAIM**

dirigent Piret Talts

Veljo Tormis (1930)/M. Moon/

KUI MINA ALLES

dirigent Aivar Leštšinski

ÜHENDKOOR

Konstantin Tünpu /M. Heiberg/

PRIIUSE HOMMIKUL

dirigent Jüri Rent

Peep Sarapik (1949-1994) /Juhan Liiv/**TA LENDAB MESIPUU POOLE**

dirigent Vaike Uibopuu

Miina Härma/ F.Karlson/

VEEL KAITSE, KANGE KALEV

dirigent Ene Üleoja

Miina Härma/ F.Karlson/**TULJAK**

dirigent Ants Üleoja

Riho Päts (1899-1977) /G.Suits/

ÜHTE LAULU TAHAKS LAULDA

dirigent Venno Laul

Gustav Ernesaks /L. Koidula/**MU ISAMAA ON MINU ARM**

dirigent Kuno Areng

Ants Soots	lauupeo kunstiline juht
Andres Avarand	puhkpilliorkestreite üldjuht
Elo Kaarepere	segakooride üldjuht
Venno Laul	poistekooride üldjuht
Jüri Rent	meeskooride üldjuht
Aarne Saluveer	mudilaskooride üldjuht
Vaike Uibopuu	naiskooride üldjuht
Toomas Voll	lastekooride üldjuht
Arne Mikk	lavastaja
Raul Talmar	kava juht

Koore saavad Piirivalve Orkester (Arvi Miido juhatusel) ja instrumentaalansambel (Olav Ehala juhatusel)

Eellaulupidu

Laupäeval 29. mail oli Viljandis järjekordne maakonna laulupidu, seekord omamoodi eelproov üle-eestilisele laulupeole. Kella kahest viieni kestnud kontserdi järel oli väike paus, siis kogunes esinejaskond rongkäigule, mis viis kogu väe Lossimägedest järve äärde staadionile, kus toimus võimlemis- ja tantsupidu. Viimane lõppes alles pikkade varjude ajaks, kui järvejahedus valgus üle oru. Samal ajal peeti neljandaid SAKALA (spordi)mänge, mis olid veidi varem alanud ja lõppesid päev hiljem, aga mille pidulik avamine ühtis tantsupeo avamisega.

Seekordsed peod paistsid silma erakordselt läbimõeldud ülesehitusega (stenaarium KÜLLI SALUMÄELT) ja stiilse ühtlusega. Lauupeo sidusid üheks mulgimurdelised luuletekstid, mida südamlukult ja mahlakalt lugesid Lembit EELMÄE ja Asta JAAKSOO (A. Kitzbergi majamuseumi juhataja). Kooride kogumass tundus eelmiste pidudega võrreldes väiksemana (see võis ka näiline olla), aga laulud olid küllalt viimistletud, ka dirigendid püüdsid kaasa lauldes oma lauljaid innustada elavamale esitusele. Rahvas võttis eriti soojalt vastu poiste- ja meeskooride ühisesinemise.

Peo audirigendist Ants Üleojast ei paistnud oma oskustel palju maha jäävat noored Viljandimaa naisdirigendid - stenaariumi autor Pauluse kiriku segakoorist Külli Salumäe ja Eesti vanimate ja auväärsemate segakooride - Viljandi Koidu ja Suure-Jaani Ilmatari - dirigendid Signe Ristisaar ja Riina Mankin. Viimane oli ka kogu peo klaverisaatoril.

Rahvapilliansambel Pilistvere pillimehed esitamas ansamblijuhi ANTS KIRIKALI enda loodud Pilistvere valssi. Autor akordioniga.

Kontserti elavdasid rahvapilliorkestrid Pilistverest ja Karksist ning meesrahvatantsijad ja võimlemisrühmad. Ühtegi tühja hetke ette ei tulnud.

Kui midagi puudu jäigi, siis olid need kavalehed ja rahva kaasaclamist Viljandi pritsimeeste orkestri rütmikate marsside saatel kulgenud rongkäigule. Kas toimuvad peod ja rongkäigud liiga tihti? Või ootas rahvas midagi enam - ninasarvikuid, elevant, kaelkirjakuid?

Aga üldiselt oli pidu ilus. Ning näitas, et Tallinna suureks laulupeoks oldi põhiliselt valmis.

Anne-Malle Halliku

tekst ja foto

Eesti-Läti ühine laulupidu

peeti pärast poolteistkümmet aastat Läti Valkas – ajendiks mõlema rahva kultuuriloos tähtsat osa etendanud Janis Cimze 185. sünniaastapäev ning 150 aastat tema poolt Valgas seminari asutamine.

Eesti poolt oli algataja Segakooride Liit. Koorid Valgast, Tartust ja Tartumaalt, Võrust ja Viljandimaalt andsid kõigepealt kontserdi Valga Jaani kirikus. Kuulati ka orelit, mille olemasolu eest võlgnetakse tänu J. Cimze annetusele.

Siis siirduti J. Cimze hauale, süüdati küünlad ja lauldi. Ei oldud vait ka kunagist seminari (praegust koduloomuseumi) hoonet külastades.

Seejärel rivistuti Valka laululavale – eestlased paremale, Läti koorid Riia, Limbažist, Smiltene, Valmierast, Alūksnest ja mujaltki koos suurepärase Vidzeme puhkpilliorkestriga vasakule. Mõlemast riigist oli 200 esinejat, lauldi ja teadustati kahes keeles. Ka tantsiti ja austati korraldajaid ja koore. Siis süüdati lõkkes ja algas ühine simman.

Helju Keskpalu

Juuni 1929

Juunis 1929 oli põhjust pikalt minevikku vaadata. 60 aastat oli möödus üldlaulupeost, 50 aastat Teisest. "Oitse imestus täidab meeli, vaadeldes eesti laulupidude ajaloolist arengut," kirjutas tolleaegne Muusikaleht, "siis võis piduliste rongkäiku vaadeldes korraga näha rongi algust ja lõppu, nüüd kestis pidurongi möödamine ligikaudu poolteist tundi ... Aastal 1869 domineeris kogu pidujuhatamisel õige tuntavalt võõrausuline ülemkiht, ... nüüd oli pidujuhatatus sama täiseestiline, kui piduliste üldkogu ... Siis käisid pidul au- ja tänuavaldused kõige päält "armulisele riigivalitsejale", ja ta troopipärija, Liivimaa "kõrgeaulise kubemeri" ja muude võimumeeste kohta tänuks nende häatahtlikkuse eest. Nüüd võisime oma tundeid pühendada täielt ja puhtalt Eesti isamaale ja ta rahvale."

Seoses I üldlaulupeoga oli mäletamisväärsel veelgi. 30. juunil tähistas oma 90. aastapäeva Väägavere pasunakoor, üks väheseid, kes nii palju aastaid järjepidevalt tegutsenud. 83 aastat olid seda juhitanud ühe perekonna liikmed: 1846-51 Taavet Virkhaus, 1851-1912 David Otto Virkhaus ja sealt edasi viimase vanem poeg Peeter Eduard. Alustatud oli flöödi, 2 klarneti, 2 metsasarve ja fagotiga, kusjuures metsasarved olid ventiilideta.

1929. a. juunikuu muusikaelu keskpunkte oli aga 22.-24.-ni toimunud Pärnumaa laulupidu. Laulukooride üldjuhiks kutsuti J. Simm, pasunakooride ees seisid Johannes Kask. Elavad kiiduavaldused kutsus välja J. Aaviku "Priius, sulle tahan laulda". Vähe oli lauljaid ühendmeeskooris. Laulupeo kavva kuulus muudki: Haydni oratoorium "Loomine" Eliisabeti kirikus, kontsert Endlas paremate kooride, solistide ja sümfooniaorkestri osavõtul. Jaanipäeva õösel oli rannasaalis lillepidu,

operettidega lõbustas rahvast Endla teater, publikut jätkus ka "Salome" vabaõhuetendusele. Lõbustuskohades polnud õhtuti kusagil vaba ruumi. Tungil täis olid rannasalong ja suvekasiino.

Laulupeo lõpupäeva rikkus viimasadu, osa koore jäi tulemata, kuulajaid oli esialgselt võrreldes vaid kümnendik. Tuju oli siiski hea. Kõlasid A. Lätte "Laul rõõmule", M. Härma "Nooruse unenägu", "Tuljak" jt., lõpuks ka M. Lüdigi "Laevnik" ja "Koit".

Ränki proteste oli põhjustanud kirikulaulude väljajätmine IX üldlaulupeolt. Pastorid pidasid nõu kokku ja korraldasid 15.-16. juunini Tartus vaimuliku laulupäeva. Üldjuht J. Simm leidis, et isegi need laulud, mille kordaminekus ta kahtles, kõlasis hästi. Eeskava pakkus paljugi tõsist ja väärtuslikku: Palestrina "Kiitus ja tänu", Mozarti "Sanctus", Glucki "Rõõmu hääled", Lätte jõuline "Värvad säravad". Eriti meeldis rahvale aga M. Härma "Homniku laul".

9. juunil tulid Harjumaa koolikoorid Tallinnasse I-le Harjumaa koolide laulupäevale. Kohal oli 102 lastekoort, 9 kooli segakoori ja mitu puhkpilliorkestrit, kokku umbes 5000 tegelasega. M. Truusi, K. Kogermanni, A. Ruudi jt juhatusel kõlasis E. Mesiläineni "Juss oli väike peremees", J. Kappeli "Oh Eesti isamaa", K. A. Hermannini "Kevade marss" jt. laulud. Heaks vahelduseks laulule olid rahvatantsud. Muusikalises suhtes pakkus suurimat huvi kesk- ja täienduskoolide ühendsegakoor. Siin olid kavas nõudlikumad laulud, nagu M. Härma "Veel kaitse kange Kalev", R. Tobiase "Varas" ja Törnpu "Priius homnikul". Tõsi – viimane läks aia taha – sopranid tõusid oma partiiga nii kõrgele, et laulu tuli uuesti alustada.

Üle-Eestilise Noorsoo Ühenduse

suvepidustused 28.-30. juunini möödusid juubeli tähe all – ühenduse Tallinna osakond oli saanud 10-aastaseks. Ühenduse pere oli jõudsalt kasvanud – registreeriti juba 149. osakond. Esinema pidid sportlased, koorid ja tantsijad. Üles andis end 42 koori 1000 lauljaga. Külla tulid Soome, Rootsi ja Läti noored. M. Lüdigi, kes käis neil pidustustel, oli aga pettunud. Ettekanded jätsid soovida, intonatsioon polnud puhas, häälele kooskõla puudulik. Staadionil ette kantud lauludest õnnestus kõige rohkem T. Vettiku "Tervitus". M. Härma "Lauliku lapseõlves" ei suutnud tenorid õiget häält tabada, "Muru Antsu ainus ingel" jäi monotoonseks. Hea oli Soome koor O. Kilpi juhatusel, kes esitas Beet-hoveni ja Klemetti loomingut.

30. juunil esines Estonia kontserdisaalis Tallinna osakonna segakoor 4 lauluga. Need ettekanded rahuldasid. M. Saare "Üks suu", milles soolooa laulis G. Tomasberg, kanti ette eriti meeleolukalt ja värvikalt. 6. juunil esines Estonia kontserdisaalis Rootsi üliõpilaste lauluselts Orphe Drängar. Juhatas tuntud helilooja M. Alfven, kes osutus ka silmapaistvaks koorijuhiks. Rahulikult, peaaegu ainult parema käega tegutsedes oskas ta oma meeskooriga esile tuua kõige tugevamaid kõlaefekte ja imestamisväärt kontraste. Kõige õrnemast pianissimost tõusis koor vägevaks fortissimoks. Repertuaar oli suur ja huvitav: Grieg, Schumann, Södermann, Bossi, Brahms, Alfven, Bellmann, Reissinger, prints Gustav, rootsi rahvalaulud.

Revaler Liedertafel oli saanud 75-aastaseks. Juubelikontserdil olid abiks Estonia sümfooniaorkester ning O. Mikk-Krull ja K. Viitol. Esitati rikkalik kava saksa vähetuntud heliloojate muusikast. Aga koor oma dirigendi Johannes Gohsi

juhatusel osutus üpris tugevaks. Muidugi olid ka siin baritonid-bassid tenoritest üle.

Provintsinäitlejad olid julgeks muutunud. Alles oli M. Laid võitnud tallinnaste südamed. 3. juunil esinesid aga Estonia operetis "Orlov" Pärnu Endla selle ala tähed F. Mildeni ja H. Nõmtak. Saal oli viimse kohani välja müüdüd, vastuvõtt soe, kuid siiski mitte nii tormiline kui M. Laidi puhul. R. Kangro-Pool ütles, et "mõlemal tuleb kõnelemist õppida". Tantsimise kergust oli aga külalistel küllaga.

Viljandis õitses juuni keskpäeval puhkpillimuusika. Kontserte andsid Kaitseliidu orkester ja endisest Viljandi garnisoni mängijatest koostatud orkester. Sakalamaa Kaitsemaleva aastapäeva tähistati muusikapäevaga Lossimägedes, juhatamas J. Vaks. Suvised vabaõhukontserdid Ugala aias ja Lossimägede paviljonis olidki üles ehitatud puhkpillimuusikale.

Pärnus oli esimene suveorkestri sümfooniakontsert V. Taggo juhatusel 4. juunil. Pärnu Postimees kirjutas, et "orkestri kui niisugusega võis rahule jääda, ainukeseks halbuseks oli see, et ta on väike ja tema mäng ei kosta selle tõttu kuigi kaugelt."

Vanemuise suviseid sümfoonia-kontserte Tartus juhatas A. Krull. 27. juunil oli aga puldis külaline – Helsingi Rahvateatri muusikajuht Elias Kyander. Alguses jättis kontakt orkestri ja dirigendi vahel soovida: ansambel oli arg, kostis enneaegseid sisseastumisi. Lõpuks läks asi päris libedasti. Kavas olid ka Soome helitööd. Olivia Gebhard esitas samuti dirigendi enda kaks laulu orkestri saatel. tehes seda mahlaka ja kandva häälega. Kava üldmulje kannatas aga elavate tempode puudumise all. Ainult kava lõpunumber – Sibeliuse "Finlandia" – tõi sellesse monotoonusesse teatud värskest.

Mati Märtin

Püüti publikule meeldida ja selle maitset ka arendada

Tallinna erinevad linnaosad on hakanud korraldama oma kultuuriüritusi. Nõmme on neist üks (klassikalise) muusika lembeasemeid, seal on olemas isegi oma sümfooniaorkester. "NÕMME PÄEVADELE '99 (29.-30. mail) kohalikus rahvarohketes üritustes sobivas spordikeskuses sümfooniaorkestrit välja ei toodud - nähtavasti kardeti, et sedalaadi muusika ei meelita kohale küllaldaselt publikut. Kava tõsisema poole eest oli pandud hoolt kandma Nõmme põhikooli lastekoor, kes tuli sellega kenasti toime ning andis märku, et nõmmekad on ka laulupeoks valmis.

Ülejäänud kava ei lastud liiga levimuslikuks minna. Kaks läti ansamblit "O'Mi" ja "Dr. Bromenthal" - esitasis bluesi, sh selle laadi klassikat. "Dr. Bromenthal" koosnes vanematest mängijatest, esitades rahulikumat muusikat, kasutades süntesaatorit. "O'Mi" liikmed olid aga 16-18-aastased noorukid ja ta oli muidugi särtsakam. Sümptiseeris laulja oskuslik suupilli kasutamine. Suvel võib seda ansamblit kuulata Leedus. Olulist erinevust kahe ansambli vahel siiski polnud. Põhjuseks nähtavasti ka põlvkondade järjepidevus. Vestluses selgus, et paljude ansambli liikmete vanemad on muusikud, ühel koguni isa mängis "Dr. Bromenthalis."

Publikut kogunes kõige enam "Ultima Thule" etteastele. Tõnis Mägi laulis tuntud lugusid oma tavalises headuses ning Riho Sibula ja Toomas Rulli dialoogid olid nauditavad. Küllaltki omapärase koosseisuga Eesti-

"Hasse Wally"
FIN/EST
Peeter Kitse foto

Soome ühisansambel Hasse Wally tundus algul väsinuna, kuid pikapeale sai hoo sisse. Laulja helesinine ergas vest harmoneeris hästi ta kitarriga.

Lihtsate vahenditega oli saavutanud välise efektsuse ka külmal pühapäeval esinenud laste rahvatantsuansambel. Tüdrukud näitasid rõõmsate nägudega saalis istuvatele emadele, mida nad oskavad. Poisid olid väljapeetumad, üks isegi haigutas. Publiku erilise poolchoiu võitis Nõmme Keskkooli tsirkusetrupp, tehes kõrgel õhus akrobaatikat. Võlus liigutuste puhtus ja täpsus.

Ulla Mölder

Laulsime Gustav Ernesaksa onu juhatusel

Intervjuus "Meie sõbrad, meie tuttavad" vastab Gustav Ernesaks küsimusele, kus ja millal algas tema tutvus muusikaga: "Arvan, et minu elu vokaalsele kallakule andsid suuna lapsepõlveaegsed laululaagrid vanaisa juures. Suviti ja pühade ajal sõitis tema juurde hulgaliselt lapsi ja lapselapsi, muid sugulasi ja tuttavaid. Lauldi väga palju rahvalikke laule. Edasi ei tohi ma unustada kaunihingelist onu, kes oli kooliõpetaja, koori- ja orkestrijuhht."

See kaunihingeline onu oli nende ridade kirjutaja algkooliaegne lauluõpetaja Johannes Ernesaks, entusiast, kes väikese, 6-klassilise algkooli õpilastest moodustas üle 70-liikmelise segakoori. Laulsime neljahääliselt sellist repertuaari, nagu Mihkel Lüdigi "Laevnik" ja "Põlismetsa järv", Mart Saare "Allik", Aleksander Lätte "Malemäng", Pjotr Tšaikovski "Legend" ja palju muud. Kuuldes tänapäeva mammutgümnaasiumi lauluõpetajaid õhkamas ja väitmas, et pole võimalik kokku

saada koolikoore, mõtlen alati meie vaiksele, lastesõbralikule lauluõpetajale Johannes Ernesaksale. Kuidas tema küll suutis panna V ja VI klasside 12-15-aastaseid teismelisi pühenduma koorilaulule, nii et selle tase võimaldas meil 1927. aastal esinemisi Eesti Ringhäälingu peaaegu vist esimestes lastesaadetes!

Vastalustanud Ringhääling asus siis Estonia teatrimajas. Alatiseks on meelde sõõbinud esimese esinemise põnevus, kui suurtesse nahktoolidesse vajunult ootasime saate algust. Põnevus jõudis haripunkti sisenedes müstilisse, helikindlalt polsterdatud stuudiosse, kus ukse kohal vilkus roheline tulesilm. Saatejuht – oli see Feliks Moor, ei mäleta – hoiatas, et tule punaseks muutumisel peab stuudios olema

haudvaikus. Pidulikkust ja salapära tekitas seegi teadmine, et meid kuulavad sajad, seekord vist veel mitte tuhanded inimesed, keda meie ei näe, sealhulgas muidugi ka meie omaksed. Enamikel neist polnud veel raadioaparaate, seetõttu seati sammud tuttavate raadioomanike poole kuulama. Küll oli pärast uhke tunne raadioonude ja omaste kiitvaid sõnu kuulda!

Õpetaja Ernesaksal oli meiega mitmeid plaane, sealhulgas ka WANEMUISE LASTE – nii oli meie koori nimi – 1928. aasta Üldlaulupeo ühine külastamine. Kõik unistused jäid teostamata 24-nda ehk nn Kentmanni tänava algkooli ootamatu likvideerimisega. Õpetajad ja õpilased jaotati teistesse koolidesse, Saksa seltsile kuuluvasse

majja kolis saksa kool. Liialt lühike oli Wanemuise Laste ühine laulurõõm.

Olen elukohtade vahetuse tõttu laulnud mitmes erinevas nais- ja segakooris ja osalenud Üldlaulupidudel alates 1947.a. Rõõm on olnud seal kohtuda kunagiste Wanemuise Laste lauljatega. Üks neist, kauaaegne Eesti Raadio segakoori laulja Benita Tõnuri-Johanson oli õpetaja Ernesaksa parem käsi – koori sekretär, klaverisaatja ja vajaduse korral ka häälerühmade õpetaja.

Olgu need read Üldlaulupeo ajaks väike mälestus ühest tulihingelisest koolimehest, kelle vennapojast Gustavist kujunes eesti rahva austatud ja armastatud Laulutaat.

Ellen Uritamm

Wanemuise lapsed koos koorijuhhi Johannes Ernesaksaga 1927.a.

Esimesed nõukogudeaegsed laulupeod

Vaevalt üksmeelselt

Otsus esimese nõukogudeaegse laulupeo korraldamise kohta kuulutati välja 3. märtsil 1945. See oli määrus nr. 178 Rahvakomissaride Nõukogu esimehe A. Veimeri ja EK(b)P KK sekretäri N. Karotamme allkirjaga. Rahva hulgas on kuulda olnud arvamust, et selle otsuse langetamiseni ei jõutud partei juhtkonnas sugugi üksmeelselt. Dokumentaalset tõestust selle kohta pole õnnestunud leida. Ja ka võimalike teadlikemate inimeste või asjaosaliste usutlemisega on hiljaks jäänud. Õeldakse aga, et kus suitsu, seal tuld.

Nikolai Karotamme arhiivist avaldatud dokumentidest nähtub, et partei juhtkonnas olid mingisugused kisakõrid, kes valmistasid esimesele sekretärile palju peavalu. Vabariigi üldsus sai teada partei juhtkonnas valitsevast olukorrast kurikuulsa KK VIII pleenumi otsuste kaudu 1950. aasta märtsis. Vahetati välja partei ja ka osalt riigi juhtkond. Peamine süüdistus – salliv suhtumine kodanlikku natsionalismi või isegi

selle mahitamine. On usutav, et laulupidudel oli küllaltki tähtis koht juhtkonnas esinevates lahkkelides. Enamlaste-kommunistide vaenulik hoiak "koodanlikesse" laulupidudesse 1912 ja 1923. aastal oli vast seal teada. Uus partei juhtkond võttis kasutusele järsult agressiivsema hoiaku uue ideoloogia juurutamisel ka laulupidude korraldamises. Vahetult pärast pleenumit ja mõni kuu enne järgmist kolmeteistkümnendat üldlaulupidu määrati uus peakomisjon. Laulupeo üldjuhid Tuudur Vettik, Riho Päts, Alfred Karindi ja Peakomisjoni aseesimees Nigol Andresen represseriti.

Lahkelide olemasolu partei juhtkonnas 1945. aastal laulupeo küsimuses saab autori arvates kinnitust 13. mail 1950. aastal Sibiris ja Vasaras avaldatud nelja kommunistliku noore, konservatooriumi ja muuskakooli õpilase kirjat "Miks 13. üldlaulupidu?" Noored muusikaõpilased kirjutasid sõna-sõnalt: "Üldlaulupidu toimub ajal, millal tänu bolševike partei juhtimisele ja nõukogude teiste vennasrahvaste abile oleme edukalt täitnud sõjajärgse stalinliku viisaastaku, millal talurahvas oma

valdavas enamikus on kindlalt asunud ainuõige kollektiivse majapidamise teele..." Ja edasi: "Kõik need meie rahva suured edusammud Eesti NSV majanduse ja kultuuri ülesehitamisel, meie uus, õnnelik elu sotsialistliku korra tingimustes kajastuvad ka eeloleva laulupeo lauludes."

Eelolev laulupidu on teine nõukogudeaegne laulupidu. Miks aga nimetame teda 13. üldlaulupeoks? "Kui hakkame asja juuri otsima, siis tuleme selgi juhul välja kodanlike natsionalistide juurde. Teatavasti püüdsid nad iga hinna eest päästa ja kaitsta kõiki kodanliku kultuuri saavutusi, olgu need kui tahes reaktioonilised. (...) Ka laulupidude traditsiooni kohta püüdsid nad näidata, nagu oleks see olnud pidevalt progressiivne." Soovitatakse eelolev üldlaulupidu nimetada 2. Nõukogude Üldlaulupeoks. Tähelepanuväärne on seegi, et juba sama ajalehe numbris ei kasutata enam 13 numbrit eelolevat laulupidu käsitlevais kirjutistes. Nagu oleks ajalehe toimetuse omapead nii operatiivselt kirja autorite nõudmisele reageerinud. Kõik need uue laulupeopoliitika kujundajad, keda N. Karotamm on "kiskõrideks" nimetanud, olid juba esimese nõukogudeaegse laulupeo korraldamise ajal 1947. a. olemas. Kuid siis polnud neil tee ajakirjandusse lahti.

1947. aasta laulupidu

Organisatsiooniliselt ja materiaalselt polnud ükski Eesti Üldlaulupidu seni olnud nii võimsalt kindlustatud kui esimene nõukogude laulupidu – Eesti XII Üldlaulupidu. Laulupeo korraldamise võttis enda kätte Vabariigi kõrgeim võim – EK(b) Partei Keskkomitee ja ENSV Ministrite Nõukogu.

Peakomisjoni alluvuses tegutsesid laulupeo ettevalmistamisega linnade ja maakondade komisjonid. Nende eesotsas olid kohalikud parteijuhid. Seega tuli laulupeo korraldamisse veel üks motivatsioon – parteiline distsipliin. Kohalike komiteede juhid täitsid mitte niivõrd peakomisjoni korraldusi kui partei KK korraldusi.

Peakomisjoni juurde moodustati alamkomisjonid, kes tegid mingil kitsamal alal peoks ettevalmistusi. Esimesena nimetatakse alamkomisjonide reas Propagandakomisjoni, pidades teda vast kõige tähtsamaks. Komisjoni eesotsas oli Anton Vaarandi – peakomisjoni sekretär, aseesimeheks Nigol Andresen.

Rahvakomissaride Nõukogu ja partei KK otsusega 28. märtsist 1945 kohustatakse Peakomisjoni ja Bürood tagama laulupeo hea kordaminek ja üksikasjalikult kirjutatakse ette, mida peavad tegema selleks rahvakomissarid ja asutused koos vastutavate isikute äramärkimisega. Kohustused saavad ENSV Ametühingute Kesknõukogu (Illison), Hariduse Rahvakomissariaat (Raud), Kunstidevalitsus (Semper), Kultuurhariduslike Asutuste Komitee (Raadik), maakondade ja linnade TSN Täitevkomiteed ja parteikomiteed. Raudteevalitsus (Roslok) sai korralduse kindlustada peoliste ja külaliste (35 000 inimest) Tallinna toimetamise raudteel, Autotranspordi Peavalitsus (Puusepp) laulupeoliste ja külaliste vedu Tallinnas ja peopäeval Viru väljakult Laulupeo väljakule, Merelaevandus (Laar) peoliste kohaletoimetamise Saaremaalt ja Hiiumaalt, Tallinna Linna Täitevkomitee (Hendrikson) peoliste majutamise, Kaubanduse Rahvakomissariaat (Hanson) peoliste toitlustamise. Kohustused said Side Rahvakomissariaat (Rupski), Raadiokomitee (Uusman), Kinematograafiaministeerium (Raadik).

Niisama võimas oli laulupeo majanduslik alus. XII Üldlaulupidu oli esimene eesti laulupidu plaanimajanduse tingimustes. Kui varajasemad laulupeod pidid end ise ka materiaalselt õigustama, siis nüüd langes pearaskus vabariigi valitsusele. Laulupeo eelarve oli 2 311 000 rubla. Planeeriti 931 000 rbl. sissetulekut mitmesugustest laulupeo üritustega seotud allikatest. Arvatav puudujääk – 1 380 000 – lubati katta valitsuse poolt dotatsioonina. Seega pidid kulutused oluliselt ületama peolt saadava sissetuleku.

Olulise osa kulutustest moodustas laululava taastamine. Tegelikult oli tegemist uue lava ehitamisega. Eelarve nägi ette selleks 563 859 rbl.

Esmakordselt Eesti Laulupidude ajaloos oli neist osavõtjail nii laulupeo ajal kui ka laulupeoks ettevalmistamise käigus tasuta transport, majutamine, toitlustamine. Esmajärjekorras eraldati ka vajalikke materjale sõjajärgsetes küllaltki piiratud võimaluste juures, sealhulgas rahvarõivaste valmistamiseks. ENSV Ministrite Nõukogu tegi korralduse Plaanikomisjonile eraldada XII Üldlaulupeo Büroole 1) villast rahvariide

seelikuriid 5710 meetrit, 2) linast pleegitatud riid 10 625m, 3) voodrisiidi 1170 meetrit, 4) villast värvilist lõnga 1469 kg. Valmisriie oli mõeldud linnade kooride-tantsijate varustamiseks. Maainimesed said soodustatud tingimustel lõnga kedrata-värvida riiklikes ettevõtetes. Lõimelõng ja siidist voodiriiie eraldati riigi varudest.

Laulupeo büroo juhataja Mari Braun meenutab, kuidas teda peeti Ministrite Nõukogude Asjade Valitsuses kõige rikkamaks inimeseks Eestis: "Sa saad kõik, mida tahad, Sulle antakse kõik, mida nõuad." Tundub, nagu oleks ENSV juhtkonnale olnud laulupeo asjad südame-lähedasemad kui Moskva ranged plaanid ja korraldused. "Maksimaalseks tulemuseks" oleks olnud eesti rahva ideoloogiline mõjutamine, uue võimu esitamise paremas valguses.

Nõukogulikele tekstidele löid muusikat Riho Päts, Mihkel Lüdigi, Tuudur Vettik, Hugo Lepnurm, Gustav Ernesaksast, Eugen Kapist, Lydia Austerist rääkimata.

Muidugi tehti ning kirjutati-räägiti tol ajal palju "vabatahtlikult-kohustuslikult." Kuid kas ainult? Johannes Vares pidi olema milleski kõvasti pettunud, kui ta jõudas traagilise lahenduseni.

Kogu Nõukogude Liidu elu sõjajärgseil aastail jälgides on selgelt märgata kindel usk, et hakatakse elama hoopis teistsugust elu kui enne sõda. Arvati, et nõukogude inimesed on nii rindel kui ka tagalas suurte kannatuste hinnaga ära teeninud "kalli isa ja õpetaja" inimlikuma suhtumise enestesse, on suutnud talle tõestada oma lojaalsust "juhi" üritusele.

Eestis oli olukord muidugi sellest oluliselt erinev, kuid ka siin oli inimesi, kes leidsid, et on olemas lootusi andvaid nähtusi. Eesti territooriumi Saksa sõjavägedest vabastamise tähistamiseks oli ju ka Moskva raadios mängitud Eesti Vabariigi hümn. Eestil oleks isegi olnud nagu oma sõjavägi.

Ka partei ja riigi juhid uskusid muudatustesse. See viiski nad kaheksanda pleenumini. Pleenumil võimule pandud uued juhid olid kas ettenägelikumad või ei uskunud mingisugustesse muudatustesse. Või ehk ei soovinudki neid.

Millised meeoleolud valitsesid lauljate-mängijate hulgas? Eks seal võis olla igasugust. Kuid kõigile oli see laulupidu kauaoodatud rõõmpäev, kus pärast raskeid ja ka ohtlikke aastaid saab jälle pidada igipõlist eesti suurpidu.

1950. aasta laulupidu

Järgmine laulupidu toimus juba "uue võimu" ajal. Laulupeo kava enam muuta ei jõutud, kuid uute juhtide arusaama eesti laulupeost võib endale ette kujutada paar kuud enne laulupidu peo peakomisjoni esimeheks määratud partei KK sekretäri Aleksander Kelbergi avakõne järgi. Lausunud mõned tunnustavad sõnad eelmise laulupeo kohta, jätkas kõneleja: "Ent samal ajal paljastas 1947.a. laulupeo korraldamine rea olulisi puudusi, mis vähendas ta ideelist ja poliitilist tähtsust. Kodanlikud natsionalistid Andresen, Semper, Vettik, Karindi ja Päts püüdsid anda sellele laulupeole apoliitilist ning tegelikust elust eraldatud iseloomu, poetasid repertuaari laule, mida lauldi mitte ainult kodanliku diktatuuri ajal, vaid ka faistliku okupatsiooni perioodil. Nõukogude heliloojate teoseid võeti aga repertuaari kõigest 2-3 ja üks NSV Liidu rahvaste laul. Kodanlikud natsionalistid jätkasid oma õõnestustegevust ka pärast laulupidu." Vähe usutav, et sellised inimesed aastail 1945-47 tahtsid laulupidu korraldada.

Alates kolmandast nõukogude laulupeost muutusid olud riigis lahedamaks. Partei juhtkond, tunnetades laulupidude "kahjulikku mõju" rahvusliku teadvuse hoidmises ja arendamises, võimetud aga neid ära keelama, asetasid, vastupidi, rõhu nende kaudu eesti rahva internatsionaalsele kasvatamisele. Ajastanud laulupidude korraldamise 1940.a. nõukogude võimu kehtestamise tähtpäevale Eestis loodeti muuta need kasvõi näiliselt oma pidudeks.

Kõik laulupeod on olnud oma olemuselt enam-vähem sarnased. Samal ajal on aga igal laulupeol olnud oma nägu. Kaheteistkümnend üldlaulupidu 1947. aastal toimus ajal, kui eesti inimestel olid lootused ja ootused. Mida keegi ootas ja lootis, on iseasi, aga üks korralik laulupidu sobis igatühele.

KAMMERKOORID EESTI KOORIMAASTIKUL

Selles küsimuses selguse saamiseks palusime vestluskaaslasteks Eesti Kammerkooride Liidu esimehe, Tallinna Kammerkoori dirigendi **Aivar Leštšinski** (AL) ja mulluse Eesti kammerkooride festivali võitja, Tallinna Raekoja Kammerkoori dirigendi **Elo Kaarepere** (EK).

Kui palju ja kes nad on?

AL: Liidus on kümme konda, aga neid on ilmselt tunduvalt rohkem. Kuigi liidu liikmetele on finantssoodustusi konkursist osavõtuks, pole see liidu liikmeks toonud paljusid oma olemuselt taidluskammerkoore.

Milliseid koore lugeda kammerkoorideks?

EK: Suhteliselt väikseid, 16-36-liikmelisi segakoore, mille liikmetel on üldreeglina muusikaline haridus ja kes üritavad anda kõrgel tasemel muusikalist elamust.

Niisiis kaks jaotuse alust, mis ei lange ühte.

EK: Ei lange jah. Ning ka nimi võib olla petlik. Praegustel laulupeo eelproovidel võib kohata koore, mis on vormistatud sega-kooridena, aga tasemelt on kammerkoorid. Ning ega need kammerkooride arvulisest mak-simumist suuremaid segakoore praegu peaaegu olegi.

On olemas Eesti Segakooride Liit. Kas olete püüdnud koos temaga piiri tõmmata?

AL: Iga koor otsustab ise, kuhu ta leiab end sobiva olevat kuuluda ja võib oma soovi kohaselt ühest liigist teise üle minna. Madala muusikalise ettevalmistusega inimestest koosnevad segakoored ei kipu kammerkoorideks. Mõni tugevam ei tee seda tagasihoidlikkusest.

Kas häälderühmad on tasakaalus?

EK: Siin on samad probleemid mis segakooridelgi. Aga pole ka midagi traagilist, kui on mehi vähem. Nad on rohkem harjunud igaüks enda eest väljas olema kui naised. Kui naised on sama palju kui mehi, siis jäävad nad vokaalselt alla.

Naistel on ju kõrgemad-kiledamad hääled.

EK: Aga meestel jõulisemad-tugevamad.

Kuidas on lugu kammerkooride koospüsimisega?

EK: 80-ndate lõpul - 90-ndate algul tekinud kammerkoorid pole nii koospüsivad kui meeskoorid, kellel on pikad traditsioonid.

On olnud häid kammerkoore, mis on nüüdseks kadunud, näiteks Mainori koor, Arsise koor. Raske on pikka aega balansseerida professionaalsele koorilaulule väga lähedasel tasemel. Mõne hooaja järel tihti peale enam ei jõuta.

AL: Arsises oli sisuline pool viidud aastaid väga nõudlikule muusikalisele tasemele. Tema ees käisid dirigendid erinevatest Euroopa

riikidest, tõi kaasa uudeid muusikalisi programme, mida nad teavad paremini kui ükski teine dirigent Euroopas. Aga pisut üle 10 aasta ei suudetud ka niisugustes tingimustes koos seista.

Üldiselt paistab, et teatud surnud punktist on üle saadud. Kui 1988. a., kui tekkis palju kammerkoore, osales konkursil 22 koori, siis 1994. a. oli järele jää-

nud 10, mullu osales juba 15. Täiesti uue situatsiooniga kohanemine võtab aega. Vahepeal oli inimesel raskusi perekonna toitmise-ga. Nüüd kasvab peale ka uus põlvkond. Tavaliselt 30-35-aastaselt nad leiavad, et midagi on nende elus puudu. Et nad peavad end veel kuidagi teisiti realiseerima ja nad tulevad ka laulma.

EK: Tullakse ka nooremalt. Aga motivatsioon paistab olevat erinev. Nooremalt tullakse tavalisest koolikeskkonnast väljaspool olemiseks, hoopis teist moodi enda realiseerimiseks. Neid huvitavad tulemused. Vanemaid lauljaid köidab rohkem prooviprotsess ise.

TÖÖ JA ESINEMISTINGIMUSED

Miks tekkisid kammerkoorid? Kas see oli Lääne moe ülevõtmine või sisemise arengu tulemus?

EK: Minu arvates esmajoones seepärast, et maailm läks lahti, muutus kättesaadavaks palju nõudlikku repertuaari ja hea muusikalise haridusega inimestel tekkis võimalus ja vajadus selle omandamiseks oma jõudu proovida.

AL: Pealegi oli selleks ajaks peale kasvanud uus dirigentide põlvkond, kes seda soovi oskas ja tahtis realiseerida, oli eestvedajaks.

Aga kuidas Te praegu töötate, esinete? Minu teada pole Eesti Kontsert kedagi peale Ellerheina ja Tallinna Poistekoori oma tiiva alla võtnud. Ning kuulutusi kammerkooride esinemistest ei hakka ka silma.

EK: On siiski Niguliste sari. Olid esinemised Toomkiriku oreli heaks. Kirikutes on üldse palju esinemisvõimalusi.

On ju ka puhtkiriklikud kammerkoorid. Kas need kuuluvad ka teie liitu?

AL: Ei.

Nad on siis Kirikumuusika Liidus. Aga ilmalikud esinemised?

EK: Meie koor annab tavaliselt 1-2 kontserti väljaspool Tallinna, kava lihvimiseks. Siis Tallinnas. Ei saa öelda, et kutseid pole. Kui mingi programm võetakse ette, siis on see

Georg Hallingu foto

eemärgistatud, lõpeb vastutava esinemisega kas Eestis või välismaal.

AL: See, millest Elo räägib, on tüüpiline. Aastas tuleb tavaliselt kümme konda vaimulikke ja ilmalikke kontserti, k. a. esinemised riiklikel tähtpäevadel, konkursis ja festivalid. Ja hooaja lõpul üks esinduslik ülesastumine Tallinnas või Tartus.

Kas tung on nagu Tamula kontsertidele? Prestiži pärast.

(Üldine naer.)

EK: Midagi niisugust võib olla vaid professionaalse Eesti Filharmoonia Kammerkooriga. Tulevad head sõbrad ja tuttavad, koorimuusika armastajad.

Kuidas see ennast majanduslikult ära tasub?

AL: Ei tasugi. Kogu projekti peale hangime fondidelt ja Tallinna Linnavalitsuselt raha, seehulgas esinemiste katteks. Pileteid ei saa kalliks ajada, et koorimuusika tõelistel austajatel oleks võimalik tulla. Aga vähegi esinduslikum ruum nõuab üüri. Minimaalne reklaam peab ka olema jne.

VÄLISMAAL KÄIMINE JA ÕPPIMINE

Maakonnalehtedest võib vahetevahel lugeda mõttekäike, et koorid, mis pole mõne aasta käinud välismaal, kipuvad lagunema.

EK: Ma julgen kahelda. 10 aastat tagasi oli see tohutu stiimul. Ajad on aga muutunud. See peab olema väga nõrkadel jalgadel seisev koor. Praegu tekib palju uusi segakoore. Kriis on ületatud, kriitiline hetk möödas.

AL: Inimesed, kes on end otsustavalt sidunud tööga, laulma ei tule ega saagi tulla. Tänu korralikule sissetulekule sõidavad nad sinna, kuhu tahavad ja millal tahavad. Laulmas käiakse kõiki raskusi ja olmehädasid trotsides. Need inimesed pole tavaliselt rikkad ja kuidagi saavad nad raha kokku välismaale festivalidele ja konkurssidele sõiduks, mida tuleb ju teha oma raha eest. Konkurssidele, ka välismaale minnakse esmajoones selleks, et ennast proovile panna, näidata, mida sa suudad. See pole turismireis.

EK: Õnneks on materiaalses mõttes meeldivaid erandeid, kus suuri projekte Euroopas hästi rahastatakse ja see võimaldab väga heal tasemel kooridel sõita festivalile ilma kuludeta. Sellist enesetäiendusvõimalust on saanud kasutada EMA üliõpilased.

Eesti Segakooride Liit korraldab igal suvel kursused Põltsamaal. On teisi ettevõtmisi?

AL: Meile need ei sobi, nad on n.-õ. maa-kooride tasemele. Tuleks kutsuda välisdirigente. Alles 1997. a. loodud Kammer-kooride Liidul on see süsteem välja kujunemas, ettevalmistustsükkel on pikk. Aprillis käis Hispaania dirigent Prats tutvustamas RAMile hispaania ja portugali muusikat. Ta töötab ka kammerkooridega. Ma olen ise osalenud Siitani vanamuusika päevadel. Seal oli palju õppida.

KAMMER- JA TEISED KOORID

Kas kammerkoorid on teistest niivõrd üle, et nad laulupeol kaasa ei löö?

EK: Muidugi lõövad kaasa. Esimese päeva laulud on päris pähele. Ning teisel päevalgi on segakooride kavas küllalt keerukaid laule, nagu Tümpu "Valvur" ja Saare "Põhjaviim". On suur rõõm tõdeda, et maakondlikel ülevaatusel tullakse nendega ilusasti toime.

Käiakse koos mitte utilitaarsetel eesmärkidel.

EK: Ma arvan, et inimesed tulevad kokku seepärast, et nad tunnevad üksteisega läbikäimist ja laulmisest rõõmu. Nende jaoks on oluline see "miski", mida muusikaga tegelemine neile annab. Selleks peab laulja ise olema töö- ja andmisaldis. See käib kõigi kooride, mitte ainult kammerkooride kohta.

Kuidas on lugu kammerkooridega ja nende suhetega vähemkvalifitseeritud kooridega mujal maailmas?

AL: Ma ei tea täpselt. Tean üksikuid väga häid koore. Ma usun, et rivaalitsemist halvas mõttes pole.

Kuidas jõuda maailma parimate hulka? Eesti on tunduvalt taidlusmaana, eestlased taidleva rahvana, kellest teisedki eeskujud võtavad. Näiteks on Eesti asundus Portlandis Ameerika Ühendriikide läänearannikul on inspireerinud kohalikke ameeriklasi korraldama midagi laulupidude teemalist. Ja märtsinumbri oli meil lugu Rahvusvahelise Harrastusteatri Liidu peakorterit toomisest Tallinna. Üks põhjus oli selles, et Eestis, nagu üldse Baltikumis ja Põhjamaades, on see isetegevuse liik väga hästi arenenud. Mis te arvate, kas Eesti võib kunagi maailmas tuntuks saada ka oma kammerkooride poolest?

EK: Ma arvan, et meie eelseisvate koorimuusika üldse on see, et meil on koolis väga hea muusikaharidus. Kindlasti parem kui Kesk-Euroopas. Olen selles täiesti veendunud. Tänu ka sellele, et Kodaly süsteem läks nõukogude ajal laiali liikvele. See on üks aspekt,

mis toob uusi lauljaid kooridesse. Kui palju on meil lastekoore ja mudilaskoore! Ma ei usu, et kuskil mujal saaks niisuguse laulu-lava, nagu on meil, laulvaid lapsi täis.

AL: Aga meil on ka palju arenguruumi. Skandinaavia riikides ja Soomes on vokaaltehnika tase palju kõrgem kui meil.

EK: Neil on haruldane häälekool. Hämmastavalt palju on seal inimesi, kes ei ole muusikud, aga võtavad laulutunde. Paljudele meeldib laulda ja ennast selles harida. Ootan seda aega, kui meie koorilauljate teadlikkus jõuab selle tasemeni.

AL: Kui me saavutame Põhjamaade vokaaltehnika taseme, siis me suudaksime vast tõepoolest teha midagi enneolematut.

EK: Ma tahaksin sellega seoses rääkida veel ühest küsimusest, millega ma olen valusalt kokku puutunud.

Eestis on raske piiri tõmmata professionaalide ja taidlejate vahel. Meil ei ole korralikku oratooriumikoort, aga mitmesugustesse projektidesse on raha eest tõmmatud laulma palju inimesi, kellel on küll muusikaline haridus, aga kellel pole professionaalile vajalikku vokaalset kooli. Meil liigub ühest projektist teise üle paarisaja nn. friilantseri, kes otsivad ja leiavad endale lisateenistust, kuid kellel pole erilist vajadust täiustada oma vokaali. Aga kes juba laulab raha eest, seda on raske tõmmata amatöörkooridesse. Väga hea tasemega amatöörkoorid ei leia endale noori meeshääli. See on väga valus probleem.

Minu teada on oratooriumikoort meespooleks elukutseline RAM. aga probleeme on just naishäälega.

EK: Seda küll. Aga meil on palju noori võimekaid dirigente, kes otsivad erinevatest projektidest väljundit. Vaja oleks tõmmata selge piir elukutseliste, vajaliku vokaalse ettevalmistusega professionaalsete lauljate ja poolprofessionaalsete lauljate vahele. Sellest oleks kasu nii professionaalsetele kooridele kui ka meie amatöörkooridele. Ka see oleks üks eeldus, et meie amatöörkoorid võiksid endasarnaste hulgas maailmas n.-õ. imet teha, raha eest aga lauldaks tõepoolest professionaalset. Nagu on kohane riigile, mille "firmamärgiks" on laulupeod.

Aga need on ju kaotamas oma populaarsust. Kui hr. Moss meie väljaandes teatas, et tänavu laulupeo otseülekanne ei tule, vaid lindistus antakse eestrisse vaid mõni nädal hiljem, eeldasin protestilainet. Aga ei midagi. Nüüd on tähtsam otseülekanne presidendi vastuvõttust 24. veebruaril, et jälgida prouade tualette.

LÕPETUSEKS

Oleme jõudnud jälle teistest küljest välja laulu ja raha suhetele. Sellega seoses viimane küsimus mentaliteedist. Jämedates joontes on kaks mentaliteeti: tarbimismentaliteet ja isetegemismentaliteet.

Kuidas on teie tähelepanekute kohasel selles osas praegu olukord Eestis?

EK: Ma olen täiesti veendunud, et mida rohkem maale, seda rohkem on isetegemise mentaliteeti. Minu tähelepanekute põhjal laulupeo eelproovidest on selles osas otse suurepärane olukord saartel - Saare- ja Hiiu-maal. On vapustav, kuidas seal, suhteliselt kesise muusikalise ettevalmistuse juures on suurt vaeva nähes ära õpitud küllalt keeruline laulupeo repertuaar. Aga mida enam linna poole, eriti Tallinnas, seda enam tarbimis-mentaliteeti, küsimust: "Mis ma selle eest saan?" Aga hoopistükki on vaja kõigepealt anda.

See pole ainult Eesti probleem. See on niimoodi kõikides riikides.

Aga kuidas te seda põhjendate, et taidluskammerkoort on siiski rohkem Tallinnas?

EK: Siin on suurem valik, kõrgem haridustase. Siin on Muusikakeskkool, G. Otsa nim. Muusikakool, Muusikaakadeemia. Sellest läbikäinud ja eriti paremad lõpetajad jäävad ju Tallinna. Aga ma ei ütleks, et tugevad kammerkoort on vaid Tallinnas. On neid lisaks ülikoolilinnale Tartule ka mujal. Väga intelligentne koor on Püssi Kammerkoort Tiina Dammani juhendamisel, põhiliselt sealse väga tugeva Kiviõli Kunstide Kooli kasvandikud. Paide Kammerkoort, Pärnu Mattone, Haapsalu Gaudeo Musicum, Orissaare ja Muhu ühendatud Sõsarsaared. Võiks nimetada teisi.

Kas teil on endal midagi lisada, mida ma pole osanud küsida?

AL: Kellele on antud hääli, kes oskab nooti lugeda ja mõnda pilli mängida, tulge laulma! Elu ei koosne ju ainult õhtuni kella 8-9-ni töörügamisest ja maise vara kokkuahnitsemisest. Sellega saab küll sisustada hulga aastaid, kuid ühel hetkel hakkab õudne. Elult on vaja ka saada midagi muud. Ja see küsimus tuleks endale esitada varakult, et mitte õige aeg maha magada.

See on juba üleskutse. Aga sel puhul tleks ka lisada, kui palju läheb oma tööst resultaadi saamiseks aega.

AL: Mõnikord öeldakse - üks-kaks kuud. Aga tavaliselt läheb küll rohkem aega, tuleb varuda kannatust.

EK: Muidugi on erinev muusikaline ettevalmistusega inimese tulek kammerkoort ja ettevalmistusega inimese tulek segakoort. Ma võin ka sellest rääkida. Ma juhatan samuti koort Ida-Virumaal (vt. ML 97, nr. 12, lk. 8 - toim.). Kui see koor loodi, oli neljahäälne koorilaul seal suur probleem. Mõned ei pidanud viisigi. Praegu on nad tohutult arenenud ja tunnevad oma laulust mõnu. Kes väga tahab ja kellel on annet, võib viletsa muusikalise haridusega kammerkoortiski kaasa lüüa. Tasub vaevagi näha, et saada suurt rõõmu muusikalise ime sünni kaasosaliseks olemisest.

AL: Ja varakult selle peale mõelda, et kaotad palju, kui jääd sellest elamusest ilma.

Aitäh teile huvitava jutu ja selle ilusa lõpu eest.

Küsitles **Herbert Vainu**

Muusikalehte saab ka TELLIDA postkontoritest või toimetusest aasta lõpuni VÄHEMA KUI TOBIASE-KUJULISE RAHATÄHE EEST. Üheks kuuks 9 krooni, 5 kuuks 45 krooni.

EESTI MUUSIKA VÕIDUKÄIK AMEERIKA LÄÄNEKALDAL

Eeltööd on praegu kõrgpunktis osavõtuks 1999.a. Üldlaulutantsupeost Tallinnas. Portlandi Eesti Seltsi Segakoor, *Clackamas Community College*'i kammerkoor, naiskoor, meeskoor ja tosin džässihuvilist, Portlandi eesti rahvatantsurühm ja lasterühm moodustavad sanna-sõitjate põhialuse. Grupisõiduna on registreeritud kokku 110 isikut. Portlandis, 5. aprillil 1999

"Roosidelinna" Portlandi asukoht

80-ndate aastate lõpul Eestis kulmineerunud Vabadusketid ja sügavat isamaarmastust väljenduvad ärkamis-laulupeod olid nagu eelkäijaks eesti koorilaulu ja muusika ärkamisajale ka kaugel Ameerika läänekalda põhjaosas asuvas Portlandi linnas. Roosidelinnana tuntud Portlandi Oregoni osariigis on Tallinna sarnane poole miljonilise elanikkonnaga tööstus- ja sadamalinn, kusjuures laevaühendus 40 miili eemal asuva Vaikse ookeaniga toimub suure Columbia jõe kaudu. Umbes 150 aastat tagasi pioneeride poolt asutatud Portlandi linna piirkonnas on endale eluaseme loonud ka ligi 150-liikmeline Eestist pärinev elanikkond. Enamiku neist moodustavad 1944.a. sügisel Eestist sissetungivate Vene vägede eest põgenenute ja 1948-1951 aastate paiku Vaikse ookeani rannikule jõudnute teise ja kolmanda põlvkonna järeltulijad.

Eestlaspere rahvuskultuuriline tegevus

Portlandis alustas Eesti Segakoor tegevust esinemisega 1950.a. Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamisel paarikümneliikmelises koosseisus. Nüüd on laulu- ja muusikahuviliste pere mitmekordistunud eriti noorte ja laste arvel. Mitu aastat on Portlandi tütarlaste 9-liikmeline lauluansambel Kaja Liina Merilo-Teose juhatusel pakkunud eestipärast popmuusikat nii kohapeal kui ka mitmetel ülemandrilistel turneedel ja väliseestlaste kokkutulekuil, samuti heliplaate välja andes.

On lisandunud ka laste laulukoor ja rahvapilliorkester. Viimases on laste kõrval kaastegevad ka nende vanemad, tõstes orkestrantide arvu veerandsajale. Laste lauluõpetamisel on suuri teeneid Maarja Kiisel-Parisel, kelle osa viimased aastad on täitnud Helve Kalmann-Maurer. Kohaliku eesti segakoori juhataja ülesandeid 37 aastat täitnud Zoja Vaga leidis endale 1989.a. asendajaks musikaalse Kati Tamm-Keisteri. Viimane on ka aktiivselt eesti koorimuusikat tutvustanud siinsetele ameerika laulukooridele. Tugevat mõju on seejuures avaldanud 1993.a. loodud Portland-Tallinna Sõprusühingu (PTS) poolt algatatud aktiivne linnadevaheline läbikäimine.

Eesti koorimuusika tutvustamine ja selle populaarsus

Eesti koorimuusika populaarsuse osas Ameerikas seisab Portland teenitult esimestes

ridades. Selle algus siin ühtub ajaga, mille kohta öeldakse: "Eesti laulis end vabaks."

Portlandis on eesti koorilaulu tutvustamisel erilisi teeneid *Portland State University* muusikaosakonna juhatajal dr. Bruce Browne'il, kes organiseeris laulud äraõppinud PSU kammerkoori osavõtu 1990. aastal Eesti Üldlaulupeost Tallinnas. Ta sai selleks esimese ameerika laulukoorina ametliku kutse. Temaga ühines lõbusal paraadil Lauluväljakule kümnekond Portlandi eesti segakoori liiket.

1991. aasta alguses toimus hästi ettevalmistatult "Concert for Freedom", korraldajaks tugevajõuline *Portland Symphonic Choir & Girls Choir*, kokku 163 lauljat dr. Browne'i juhatusel. Kavas olid eesti, ungari, tšehhi ja gruusia helitööd. Eesti muusikast esitas tütarlastekoor mitmeid Veljo Tormise ja Gustav Ernesaksa helitöid. Trükitud kontserdikava sisaldas kõik laulud nii originaalkeeles kui ka ingliskeelse tõlke. Eesti rahvatantsurühm *Tulehoidjad* Liina Teose juhatusel tutvustas tosinapaarilises koosseisus koos saatemuusikutega suurearvulisele publikule eesti rahvatantse.

Samalaadse kontserdi koos eestlastest rahvatantsijatega korraldas kuu aega hiljem Portlandi poollutseline kammerkoor *Choral Cross-Ties*, esitades muuhulgas Veljo Tormise 6-osalise helitöö "Sügisene maastik". Kontserdi üheks kõrghetkeks võib pidada V. Tormise kantaati "Laulu algus" *Choral Cross-Ties* kammerkoori ja 130-liikmelise *Portland State University* segakoori esituses. Märkimisväärne, et professor Bruce Browne on suurepärase muusikaliste annetega, esineb ka ise paiguti solistina. Jällegi pakkusid vaheldust eesti rahvatantsijad.

1991. a. suvel Tallinna Lauluväljakul toimunud rahvusvahelisest "Ida-Lääne Laulusillast" võttis osa 4 ameerika laulukoori Oregoni osariigist. Dr. Browne oli üks dirigentidest. Loodud sõprusühenduste tulemusena sõitis 1991.a. augustis 35-liikmeline Tallinna laulukoor Arsis Aivar Mäe juhatusel külaskäigule Portlandi. Kohale tuldi New Yorgist üle mandri seitsme minibussiga, andes teel neli kontserti. Võõrustajaks Portlandis olid sealse sümfoonia koori liikmed ja kohalik eestlaspere. 1993.a. suvel tegi Arsis oma teise kontsertringreisi ameerika läänerrannikule, andes Portlandis 7 kontserti.

1993.a. juulis tõid Portlandi muusikasõpradele laululist külakosti Katrin Karisma ja Tõnu Kilgas. Sügisel alustati XXII Üldlaulupeo laulude õppimist. Selles ja sellele eelnenud laulukooride võistluses osales ka *Portland Symphonic Choir* 46-liikmelises koosseisus. Tallinna sõitis ka 42 eestlast.

Eesti muusika tutvustamisel pakkus väärrika lisa juulis 1994 Oregoni ülikoolilinnas Eugene'is korraldatud kahepäevane *Bach Festival*, selle raames läbiviidud Heliloojate

1990 a. EESTI ÜLDLAULUPEOST VÕTTIS AINUKESE AMEERIKA KOORINA OSA PORTLAND STATE UNIVERSITY SEGAKOOR DR. BRUCE BROWNE'i JUHATUSSEL. Pildil laulukoori liikmed paraadil lauluväljakule.

Sümposionil austati eriliselt Arvo Pärti. Kohaloleva helilooja loomingut esitajaks kutsuti eesti klaverikunstnik Rein Rannap Los Angelesist. Erikontserdina esitas sümfoonia orkester *Capella Romana* inglasest Paul Hillier'i (abielus eestlannaga) külalisedirigerimisel Arvo Pärti "Passio". Samaaegselt hakkas suurt huvi eesti koorilaulu vastu dr. Browne'i kõrval üles näitama ka teine ameerika dirigent – Portlandi äärelinnas tegutseva *Clackamas Community College (CCC) Music Department*'i koorilaulu osakonna juhataja Lonnie Cline (vt temast lähemalt ML 1998, nr 3, lk 2 - toim.). Tema juhutatud CCC kammerkoori 2 kontserti sisaldasid mitmeid Arvo Pärti ja Veljo Tormise helitöid. Sama aasta sügisel andsid seal taas kontserte Katrin Karisma ja Tõnu Kilgas koos Urmas Lattikasega.

1995. a. veebruaris ühines CCC kammerkoor kohaliku eesti segakooriga *Eest Vabariigi aastapäeva tähistamise eeskavalises osas*, esitades kokku 10 eestikeelset laulu. Selle koori paar kuud hilisema kontserdi repertuaar koosnes suure osas eesti heliloomingust.

1995.a. suvel Portlandis toimunud Läänerranniku Eesti Päevade Laulupeole aitas tänuväärset kaasa Ameerika ja Kodu-Eesti kunstijõudude osavõtt. Ameerika abijõude esindasid CCC Chamber Choir, *Portland Symphonic Choir* ja *Portland State University Choir* Lonnie Cline'i ja Bruce Browne'i juhatusel, kuna Kodu-Eestist oli taas külas kammerkoor Arsis Aivar Mäe dirigeerimisel. Koos Ameerika läänekalda erinevate keskuste eesti segakooridega kujunes ühendkooride esinemine tugevajõuliselt võimsaks eesti koorimuusika esitlemiseks, pälvides tähelepanu ka kohalikus ajakirjanduses. Nende pidustuste raames tutvustas Portlandi orelkunstnik Paul Cunningham eesti muusikat, andes kontserdi koos soprani Cameron Herbertiga peajasjalikult Peeter Süda heliloomingust.

1996.a. algusosa oli pühendatud Esto'96 laulupeol Tallinnas ettenähtud koorilaulude õppimiseks. Kohaliku eesti segakoori kõrval osales selles ka CCC kammerkoor, parandades

sel kombel oma eesti keele hääldamise oskust. Koos esineti ka EV aastapäeva tähistamisel ja eesti rahvatantsijate kaastegevusel tuluõhtutena korraldatud kontsertidel. Esto ajal augustis võttis Portland-Tallinna Sõprusühingu delegatsiooni ajaloolises Raekoja saalis vastu Tallinna linnapea Jaak Tamm. CCC kammerkoor tervitas seal linnapead kõlava eestikeelse lauluga "Koit" ning PTS delegatsiooni juht Helmuth Kalmann vastas linnapea tervitusele ja tutvustas delegatsiooni liikmeid. Kammerkoor tegi pikema ringreisi Eestis koos mitmete esinemistega. Enamikule ameerika muusikakooli õpilastest kujunes esmakordne külaskäik Eestisse vägagi tundmuserikkaks elamuseks.

1996.a. sügisel sai PTS'i vahendusel teoks Eesti Rahvusmeeskoori küllatulek. Tänu Portlandi sümfooniilise segakoori tõhusale kaasabile andis 60-liikmeline RAM Ants Sootsi ja Ants Üleoja juhatusel koos Portland Symphonic Choir'i 120-ne lauljaga novembris 2 ühiskontserti nimetuse all "Balkans & Baltics". Portlandi koor esitas Balkani riikide, Läti ja Eesti muusikat, RAM rõõmustas saalitait kuulajaid eesti heliteostega. Koorid esitasid ühiselt ühe ameerika klassikalise helindi. CCC kammerkoori kontsert detsembris Lonnie Cline'i juhatusel sisaldas eesti heliloojate Tormise, Pärdi ja Sisaski helitöid. Koori järgneva aasta kevadkontsert "Beautiful Songs from Estonia" koosnes ainult eesti muusikast.

1997.a. kevadel külastas Portlandi muusikasõpru Veljo Tormis koos abikaasa ja TA Meeskoori juhi Hirvo Survaga, andes siin koorijuhtidele nädalalajalise seminari oma heliloomingu paremaks tunnetamiseks. Sellega seoses toimus 10. mail poolletosina ameerika laulukoori ühiskontsert "Celebrate Estonia - A Bridge of Song", peaaegselt V. Tormise helitöödest. Ligi paarisajaliikmelisest ühendkoori juhatas Hirvo Surva.

1997.a. südasuvel pakkus portlandlastele laulurõõmu Tallinna Teaduste Akadeemia Meeskoori külaskäik ja esinemine kahe kontserdiga Hirvo Surva ja Andrus Siimoni juhatusel.

1998.a. veebruaris praktiseeris CCC kammerkoor uusi eesti laule koos Eesti Segakooriga Kati Keisteri juhatusel. Aprillis andsid CCC kammerkoor, naiskoor ja meeskoor suurema kontserdi, mille kava sisaldas tubli annuse eesti koorimuusikat. Külalisdirigendina tegutses Hirvo Surva, kes viibis siin vahetusõppejõuna Tallinna Georg Otsa nim. Muusikakoolist.

Juulis külastas Portlandi paarikümne liikmeline Tallinna Arsise Kellade Ansambel Aivar Mäe juhatusel, andes siin kolm kontserti.

Sügisel alustasid siinsed eestlasid ja ameeriklasid eesti rahvuskultuuri viljelejad ettevalmistustega osavõtuks 1999.a. Eesti Üldlaulu- ja Tantsupeost Tallinnas. On igati märkimisväärne, et selle ettevõttega on liitunud 70 ameeriklasest laulukooride liiget ja muusikasõpra.

Helmuth Kalmann

PILDIKE NEW YORGI EESTI NAISSKOORIST

New Yorgi Eesti Maja oli Saksamaalt DP laagritest tulnud kaasmaalastele teiseks koduks. Sinna mindi oma vabu tunde veetma. Seal kohtusid taas paljud endised lauluõed Saksamaalt Augsburgi laagrist ja nende juht organist Meta Noorkukk ning 2. veebruaril 1950 asutati 16 liikme osavõtul New Yorgi Eesti (NYE) Naiskoor. Liikmete arv kasvas aastate jooksul 60 lauljani. Hiljem kolisid paljud New Yorgist emale ja olid sunnitud kauguse tõttu koorist kõrvale jääma. Praeguses kooris on 29 lauljat.

Koor on osalenud kõikidel laulupidudel ja Estodel Põhja- Ameerika mandril kas terves koosseisus või üksikute lauljatena. Oleme esinenud Kanadas: Torontos ja Montrealis, paljudes eestlaste keskustes USAs, näiteks Bostonis, Seabrookis, Baltimore'is, Lakewoodis ja Long Islandil Eesti Kodus. Kontserte on antud nii Eesti Majas kui paljudes New Yorgis asuvates kontserdisaalides rahvusvahelise publiku ees. Võiks märkida NYE Naiskoori ja Columbia Ülikooli koori Columbia Community Chorale ühiskontserti Merken Concert Hall'is Lincoln Centre'is 1992. aastal. Seal esitati Helen Tobias-Duesbergi helitöid ja esiettekandeks oli Li Tiai Po luuletustele loodud kolmeosaline helitöö "Maapagulase kirjad" (Letters From Exile). Töö oli kirjutatud Tianianmeni väljakul langenud üliõpilaste mälestuseks. Mõlemat koori juhatas sellel etendusel Maaja Duesberg-Roos.

Koor on esinenud kõikidel Eesti Vabariigi aastapäeva aktustel alates aastast 1951 koos meeskooriga või eraldi. On marssinud rahvarõivas oma kauni sini-must-valge lipu all mööda kuulsat Viendat avenüüd, nõudes Eestile vabadust (Ikestatud rahvaste paraadid). 1994. aastal võttis koor osa Üldlaulupeost Tallinnas 26 liikmega, vanuselt 16 kuni 82.

Aastate jooksul on kooril olnud mitmeid koorijuhte, nende hulgas organist ja koorijuht Meta Noorkukk, mag. Frederike Tanne, lühikest aega Albert Vaart, mag. August Ruut, helilooja Valdeko Loigo, Valdeko Kangro, Maaja Roos ja lätlastest dr. Andrejs Jansons. Dr. Jansons juhatab peale meie veel läti kontsertsegakoori, ühte Ameerika segakoori ning väikest orkestrit. Ta on vaimustatud eesti muusikast ja õpetab eesti töid oma teistes koorides. Tema juhatusel laulis meie koor Gustavus Adolphuse kiriku poolt korraldatud suurel Eesti projekti heategevuskontserdil koos kolme Ameerika koori ja mitmete solistidega. Suurkontserdi kogu sissetulek saadeti Eestisse Hageri vanadekodu ehitamiseks. Abikooriguhiks on juba mitu aastat olnud muusikateadlane Mall Kiil.

Dr. Jansons käib mitu korda aastas Lätis koore ja orkestreid juhatamas, nende hulgas ka Riia Ooperikoori. Läti Vabariik on hinnanud

Osa naiskoori liikmeid Skandinaavia festivalil 1998

tema tööd muusika alal oma kõrgeima medaliga.

NYE Naiskoor on esitanud rohkesti pagulasheliloojate loomingut ja andnud võimaluse paljudele noortele talentidele esineda oma kontsertidel. On ette kantud mitu uudiloomingulist suurtööd. Mainin siinkohal ainult viimase kolme-nelja aasta jooksul tehtud: Helen Tobias-Duesbergilt "Jõulukantaat", "Missa Brevis", mille ta kirjutas oma õnetult surma saanud õe Sylvia mälestuseks, ja "Katkendid Mäejutlusest" (esiettekanne 1998), samuti Bruno Skulte kantaat "Ilmus hele tähekene". Kodueesti helilooja Urmas Sisaski "Jõuluoratorium" esitati New Yorgi Eesti Evangeeliumi Luteriusu kirikus esiettekandena USAs koos New Yorgi Eesti Meeskoori orkestri ja solistidega. 1998 a. kevadel kandis naiskoor ette Sisaski "Eesti missa". Koori auliige Helen Duesberg on olnud meie koorile varasalveks, kust pidevalt pudeneb uudisloomingut, mille eest koor on väga tänulik. Tema sulest äsjaalminud uus kantaat "Requiem" on pühendatud New Yorgi Eesti Naiskoorile.

Kooril on sõpru nii siin kui sealpool "suurt lomp". Ameerikas on meie sõpruskoorideks New Yorgi Eesti Meeskoor, Baltimore'i Eesti Laulumehad ja Toronto Eesti Segakoor. Eesti on sõpruskoorideks V. Klementi ÕTK Naiskoor Tallinnas ja Naiskoor Ave Tartus, kelle hiljuti lahkunud koorijuht Laine Ustav laulis mitu aastat meie kooris. Oleme võitnud sõpru ka teiste rahvaste seas. Nii on alates 1996. aastast NYE Naiskoor kutsutud esinema Scandinavian Festivali pidustustele New Jersey osariigis Waterloo pargis. Külalisi on sellel festivalil tuhandeid. Meie kaunid rahvariidid on olnud alati isiksusi imetlusobjektiks.

Kevadel oli kooril kibe ettevalmistus nii kevadkontserdiks, mis toimus 22. mail, kui ka laulupeoks Tallinnas. Kuna suurem osa seal lauldavaid naiskoori laule olid meile uued ja siinsele publikule tundmatud, võtsime need kõik oma kevadkontserdi kavasse. Nii oli siis see kontsert ka nagu laulupeo peaprooviks. XXIII Üldlaulupeole oleme tulnud 22 liikmega, esinaine Kadi Karist-Sarve eestvedamisel ja koorijuhi dr. Andrejs Jansoni juhtimisel. Ta ise võtab ka laulupeost osa Lakewoodi Segakoori liikmena.

Eha Aulik-McDonnell

KUIDAS TROPID ROOMAS KÄISID

Tropid on kammerkoori Ma non troppo lauljad, keda sedapuhku oli kokku 14. Rooma sõideti kahel põhjusel: esinema Orlando di Lasso nimelisele koorifestivalile (konkurssi ei toimunud, kuna hulk Ida-Euroopa koori oli osavõtust viimasel hetkel loobunud) ning otsima päikest, mis Eestis on teatavasti enne kevadet defitsiit.

Ärasõidupäev (24. veebruar) oli ootamatult tuisune ning buss - 20-kohaline Iveco - ehmatavalt väike. Kuidagiviisi me end sinna siiski kokku voltisime.

"Ausalt öeldes mõtlesin ma täna hommikul päris pikalt, kas ikka tulla," teatas Rein. "Äkki on tee üldse kinni," arvas Eha optimistlikult. "Ja Alpides pidid olema lumelaviinid."

"Issand kui kitsas," ohkas Harda.

"Kõik on PAHA," tegi Risto kokkuvõtte ning sealpeale sai see lause reisi motoks. Enamasti küll jutumärkides.

"Tõesti euro," tähendas Eron, kui selgus, et Austria-Itaalia piiril enam passe näha ei taheta.

"Mulle küll ei meeldi, et keegi mu vastu huvi ei tunne," arvas Karin.

Pidime Rooma jõudma laupäeva keskpäevaks, et maksta ära festivali osavõtumaks. Jäime 4 tundi hiljaks (Itaalia ja eriti Rooma liiklust arvestades on see isegi hea tulemus!), kuid õnneks ei paistnud see kedagi häirivat.

Elasime olümpiastaadioni kõrval noortehotellis, mille interjööri oli omaette elamus: suur kõrge tuba kivipõrandaga ja nelja kahekordse nariga, kaks tooli ja metallist öökapid, millest igatühte oleks kükitama mahtunud terve meie sopranirühm.

"Trellvangla," kommenteeris Harda. "Äh, hullematki nähtud," arvas Karin rõõmsameelselt ja läks pesuruumi teevett keetma. Toas stepslit ei olnud. Festivali avakontsert Sant' Ignazio kirikus andis ülevaate kõigist osalevatest kooridest, keda oli kokku üheksa.

Lastekoored Lõoke Tšehhist ja Carmina tenera Rumeeniast osutusid suhteliselt puhta, kuid ebaühtlase kõlaga koorideks. Sarnane oli isegi taotletud sügavtõsisud ja aeglased tempod, mis kohati kahjuks muutsid muusika staatiliseks. Läti tütarlastekoor Sapis oli nii lauljate arvult kui tasemelt eelmistest üle - koori puhas ümar kõla, tasakaalustet häälerühmad ning soprani kaunitult kõlav kõrge register muutsid esitatud F. Biebli "Ave Maria" tõeliseks elamuseks.

Mehhiko kolledžikoor San Luis Potosist esitas tuntud kirikumuusikaklassikat. Teoste äratundmisega läks meil siiski aega, sest kahte jalga lonkasid nii tempo, rütm kui intonatsioon.

"Mis asi see on?" müskas mind Karin.

"Õudselt huvitav esitus," pakkus Rein. Seda ta muidugi oli.

Coro Stella Alpine Veronast ning Poola Centensus olid suured värvika kõlaga segakoored. Esimene neist laulis minu üllatuseks Bortnjanskit - väga hea stiilitunnetusega, ehkki tekst oli vaevu äratuntav. Kammerkoor Harmonia Nova Tšehhist meenutas oma suure ja pisut ebaühtlase kõlaga samuti pigem segakoori.

Üheksandad olime meie: "Ma non troppo, Estonia, direttore Liljan Kaiv" Laulsime Urmas Sisaski "Heliseb väljadel" ja "Püha".

Püha Ignatius Loyola peakirik on fantastilise akustikaga kontserdipaik, kuid praegu oli seal kohutavalt külm. Lauljatel väriseid nii käed kui hääled - ja mitte hirmust. Aga vastuvõtt oli soe.

Pühapäeval oli meil vaba päev, niisiis võtsime ette oma turistikohustused. Ronisime Peetruse katedraali katusele ning laulsime seal pilvepiiril maha

"Tuljaku", "Põhjamaa" ja muu sedasorti kõigil-on-peas-repertuaari. Ära tuli proovida spagetti, tortellini ja pizza, süüa tänaval kastaneid, võtta kõnniteeserval istudes päikest ja visata mõned mündid Trevi purskkaevu (sest kes ei tahaks Rooma tagasi!). Kõndisime mööda kirikuid ja kaubandusvõrgust külastasime ainult jäätiseputkasid.

Kahjuks polnud meil ühtki kohta, kus proovi teha. "Pole ette nähtud," ütles sõbralik proua Barbara naeratades. Niisiis laulsime ja tantsisime oma hosteli õue peal ning see osutus üllatavalt heaks prooviruumiks. Meie kontsert toimus esmaspäeva, 1. märtsi õhtul Oratorio Caravita saalis. See on endine kirik ja praegu kontserdisaal - nagu meie Niguliste. Laulsime põhiliselt Tormist: valiku "Vadja pulmalauludest" ja "13 lüürilisest rahvalaulust" ning "Viis rahvatantsu segakoorige". Rein tegi mikrofon peos, selgitustööd teemal "mis lood need sellised on" ning lõbus oli nii laval kui saalis. Sisaski lauludest esitasime "Ave Maria" ja "Heliseb väljasel", mis samuti hästi vastu võeti ning sisuliselt sellesse ikkagi-ju-kirikusse passisid ehk isegi paremini.

Kontserdi teises pooles esines sama Mehhiko koor, kes avakontserdil oli jätnud meile unustamatu mulje. Nüüd toodi aga lavale kitarrid ja lõõtsmoonikud ning hakati laulma OMA rahvamuusikat. Fantastiline metamorfoos: hääled hakkasid (puhtalt!) kõlama, meloodiad elama ja publik haarati kaasa. Eriline menu oli solistidel - kõrge sopranihäälega poistel. Pärast kontserti tekkis nendega koos pildistada soovijatest väike järjekord.

Veneetsias võtsid meid vastu külm tuul ja suletud Markuse kirik, kuulsat Murano klaasi sai aga imetleda ja osta kümnetes poodides. Õhtuhämaruses näis linn välja surevat: valgustatud olid ainult laiad peatänavad, arvutat kitsad *calle*'d jäid aga pimedateks ja inimtühjadeks. Õhtul parkimisplatsile kogunev koor oli üsna ühtlaselt läbi külmunud. Meie gripiprofülaktiline erimenüü - küüslauguleib ja pipraviin - aitas aga seekordki: kui kitsast bussist saadud sinikad välja arvata, jäime tõbedest puutumata.

"Ligi 3000 kilti on Eestisse," rehkendas üks Toomastest. "Kuulge, otsustage nüüd ära, kas te üldse tahate tagasi minna. Seal on talv!" Ikkagi taheti.

"Äkki on juba kevad," lootis Eha.

Kevad oli Austrias, Tšehhis ja Poolas. Leedu-Läti piiril aga pani üks meie Toomastest - lumeinimeseks kutsutu - jope selga ning siis oli kõigile selge, et oleme oma arktilises kliimas tagasi.

"Homme kohtume juba koolis," avastas äkki.

Harda põrnitses mind etteheitevalt: "Ebaopulaarne teema."

Kaie Tanner

ENPO Bandistico

Eesti Noorte Puhkpilliorkester (ENPO), milles nagu vastavatel üle-eestistel poiste- ja tütarlastekooides, osalevad noored üle Eesti, on Harry Illaku ja Ott Kase käe all tegutsenud 1974. aastast. Paari päeva kaupa käiakse koos vähemalt 4 korda aastas harjutamas ja lõpetatakse kontserdiga. Suuremad ülesastumised on olnud seotud laulupidudega.

Kaks korda on käidud ka esinemas välismaal - 1996. aasta juuni lõpul Mõlby festivalil ja viimati selle aasta 25. märtsist 3. aprillini üritusel

nimega *Concorso Bandistico Internazionale*. See pole mitte bandiitide kokkutulek, vaid rahvusvaheline puhkpilliorkestrite konkurss Riva del Gardas Itaalias. B-kategoorias tuli meie noorte-orkester 14 osalenu hulgas seitsmendaks. Hea alus tõusu jätkamiseks mäetippu.

Päris mäetippudel käisid ära need, kes ei jälginud hoolega teiste orkestrite pingutusi. Alla vaadates tundus kõik narrilt väike - inimesed sipelgad, majad tikutoosid. Veneetsias aga sõitsid julgemad gondlitega ja varustasid end

narrimütsidega. Aga ilma selletagi tundusime me enda arvates suvises ilmas käsivarsi ja jalgu paljastades narridena kohalikele, kes kõndisid ringi talvekraedega jopedes.

Tagasiteel peatusime Budapestis. Ees ootavad üldlaulupidu ja Vigala seminar-laager. Ja kui hästi läheb, sõidame 2000. aastal Saksa-maale EXPOLE. Ikka oma loosungi kohaselt:

"Elu läheb tempokalt,

kui on kohal enpokad."

Maija-Liisa Aas,
ENPO kroonik

KUNO ARENG kolme pilgu läbi

Kui Muusikaleht valmistus tähistama Kuno Arengu 70. sünnipäeva, pörkus ta ootamatule takistusele: temast oli just kirjutatud paks raamat. Muusikaleht on aga juubelijuttudes püüdnud vältida nende aspektide kordamist, millest on raamatutes või keskajakirjanduses olnud juttu. Lahendasime küsimuse sel kombel, et

Kersti Inno:

Asusin raamatut koostama plaaniga kirjutada see vestlustest saadud materjalist ise kokku. Kuno Arengu sõnapruuk oli aga nii huvitav ja isikupärane, mõtted nii sügavad, isiksus nii lummas. Mul hakkas kahju lugejast, kes peaks leppima minu poolt kokkukirjutatud lahjendusega ega saaks nautida tema otse-ütlemisi, et otsustasin tema sõnad edasi anda nii ehedalt kui võimalik. See oli küllalt keeruline, sest meie pikkadel jutuaajamistel lähenes ta tihti-peatle samadele sündmustele erinevatest vaatenurkadest ja erinevas toonis.

Pealegi on raske kirja panna seda teist plaani, mis on ta jutust tajutav, aga pole otse sõnades väljendatud. See teine plaan on paljuski seotud tema õpetaja Gustav Ernesaksaga ja seda oli tunda isegi siis, kui ta temale otseselt ei viidanud.

Vestlesin ka paljude Arengu kolleegidega ja õpilastega. Mul on sellelaadseid vestlusi olnud palju raadiosaateid ette valmistades. Kuid ma pole kunagi kogenud neis vestlustes sellist austust ja lugupidamist. Ning see tegi temast kirjutamise väga meeldivaks ülesandeks.

Aitäh kirjastusele Avita, mille eesotsas on dirigent Aivar Leštšinski, et ta alustas sellise sarja väljaandmist, mille esikteoseks on minu raamat Kuno Arengust. Oma mõtisklusi paneb kirja Heljo Lepp, valmistatakse ette raamat Roman Matsonist, Peeter Liljest jt.

Mõni sõna ka minu varasematest kohtumistest Kuno Arenguga. Olen pikka aega laulnud Tallinna Kammerkooris, mida kunagi juhatas Kuno Areng. Kui valmistusime koori 35. aastapäevaks, kutsusime juhutama ka tema ja Ants Üleoja. Me olime väga rahul oma tarmukate ja tarkade noorte dirigentidega. Ma ei oleks iial arvanud, et võrreldes meistritega on kontrast niivõrd suur. Selline tunne oli, et oleme pikka aega virvendanud pinnal, siis aga tuleb hallipäine professor ja paneb meid sukelduma. Olen Ester Mägi "Igavat liiva" laulnud kümneid, kui mitte sadu kordi erinevates koorides. Aga siis tundsin, et külmavärinad lähevad üle keha ning ma tajun inimese sellist pitsitust ja kannatust, mis on selles laulus. Ma mäletan, et kui Kuno Areng oli veel selle koori dirigent, tuli neid hetki ikka ette, kus lihtsalt laulmisest sai Suur Muusika.

Ja veel – sõitsime lennukis Ameerikasse festivalile, istusin Kuno Arengu kõrval. Ja järsku võtab ta ette Veljo Tormise "Jaani laulu" ja hakkab seda dirigeerima. Ta on ju seda juhatanud aastakümneid, milleks tal on seda vaja? Aga on suur kohuse- ja vastutustunne.

kutsusime vestlusringi raamatu autori jutustama selle kirjutamisel tekkinud mõtetest ja kaks inimest, kellelt ta oli selle koostamisel saanud kõige tõhusamat infot palvega seda üldistada või lisada raamatus kajastamata jäänud detaile.

Ning ilmselt ka tedmine, et aastatega inimese mälumaht väheneb.

Ene Üleoja:

Kuno Areng on alati olnud minu jaoks eeskujuna, imetlusobjekt nii inimesena kui ka professionaalina. Kui ma tulin siia, mõtlesin, kuidas teda õigete sõnadega iseloomustada. Tema musitseerimine, suhtlemine muu maailmaga on ülipeen, natuke närviline, valuline. Graafiliselt kujutaksin ma teda välkuvate nooltena. Temas on sära, mis kiirgub välja nagu kristallmustrina, mitte voogava või vohava joana, mis oli omane Ernesaksale. Hoopis teine inimene, sellisena unikaalne. Ka dirigendina.

See mulje on mul algusest peale. Tema lõpu-eksami töö oli konservatooriumi koori ees, ma olin siis I kursusel. Kavas oli Arutunjani kantaat "Kodumaa. Hümn tööle". Ta oli Muusikakooli laval, blond, väikest kasvu. Miski teda ei rahuldanud ja nagu väik tuli ta sealt alla. Ta kooriproov oli väga mobiilne. Paigal ta ei saanud olla.

Küpsemas imetlen ma tema väga tugevat õiglustunnet. Ta on ka sotsiaalselt ergu närviga. Vahel on tunne, et ta on nagu Don Quijote, kes võitleb tuuleveskitega.

Õigluse otsimine on omane ka talle kui muusikule. Ta ei ütle, et praegu on niisugune trend, teeme niimoodi. Looduse poolt on talle antud muusikaline tõetunnetus.

Ta kiirgab endast palju välja. Tuleb vastu, ütleb mõne sooja sõna, pigistab kätt ja tunned, et jõudu on sul juurde tulnud. Jälgib ta hoolikalt ka kõigi oma endiste õpilaste tegevust, käib kontsertidel. Kust ta selle jõu võtab ka nüüd, 69-aastasena, laulupeo eelproovidel mõõda maakondi sõita? Tean, et ta hoolitseb oma füüsilise vormisolemise eest.

Jüri Rent:

Kuno Areng on tõeline professor oma erandlike boheemlike joontega. Tihti-peatle unustab ta oma portfelli kuhugi maha, kaotab ära oma talvemütsi või helihargi. On näha, et mees liigub oma mõtetes ja talle ei jää reaalse tegelikkuse tunnetamiseks enam kohta.

Kuno Areng on juurtega sügavalt maas. Ta on kodutalust Järvamaalt ja Rakvere Gümnaasiumist saanud tugeva isamaalise kasvatusena. Nagu ta sealne klassivend, kauaaegne Eesti Meestelaulu Seltsi esimees Heino Ross on öelnud: "Ei maksa karta, et isamaalisust saab liiga palju." Ta on oma töökspidamistele truuks jäänud ka siis, kui avaldati tõsisid survet. Ta pahandab ka tihti-peatle selle poliitika üle, mida on Eestis viimastel aastatel rakendatud. Ta on vist ainuke inimene minu tutvusringkonnas, kes põhimõtteliselt ei osta välismaiseid toiduaineid

ka siis, kui need on poole odavamad. Tal on suvekodu, kus ta peab isegi mesilasperet ja ta käib maal nii tihti, kui on vähegi võimalik.

Aga oma isamaalisuse juures on ta ka Leningradis õppinuna väga hea vene muusika tundja ja austaja. Ta hoiab need kaks asja lahus. Ta loeb Eesti Muusikaakadeemias vene kooriliteratuuri kursust. Kui pärast Eesti taasiseseisvumist on suhted Venemaaga järsult vähenenud, on Kuno Areng teinud eesti kooridega väga huvitavaid kontserte vene koorimuusikast. Ja ta on vajutanud õigele pedaalile, sest vene koorimuusikas on palju head ja väärtuslikku. Sama võib öelda Kuno Arengu õpilase, samuti end Leningradis täiendanud Toomas Kapteni kohta.

Kuno Areng on käinud ka Moskvas, kus tal on palju häid kolleegide, juhatamas ülevenemaalist koorijuhatajate segakoori, on selle kavadesse lülitanud eesti repertuaari kõrval ka Euroopa ja Skandinaavia repertuaari, mis on ka Moskvas raskesti kättesaadav. Viimati juhatas ta minu teada Moskva konservatooriumis kooriga C. Kreegi "Reekviemis". Töö, mis ta praegu teeb eesti muusika tutvustamiseks Venemaal ja sidemete hoidmine vene kolleegidega, on väga tänuväärne.

Kuno Arengu sünnipäeval 23. juulil ei saa me seda sündmust pühitseda, sest ta ise on parajasti Eesti Kooriühingu kammerkooriga Hispaania festivalil. Kõiki tema poolt juhatajad ja juhatajaid koore (peale RAMi, kes on sel ajal välismaal ja kellega tuleb kontsert hiljem) dirigeerib ta 2. oktoobril Estonia Kontserdisaalis. Aga enne kõike seda dirigeerib ta laulupeol oma õpetaja Gustav Ernesaksa legendaarset "Mu isamaa on minu arm".

Kirja pani
Herbert Vainu

GEORG METSSALU - 80

“Võrratu artist, looduse kingitus, keda pole võimalik jäljendada – teda on ainus eksemplar, ta on tabamatu. Väga liikuv nii kehalt kui vaimult. RAM-l on celkõige Georg Metssalu kvartett.

Georg Metssalu on palju lugenud, elutormidest läbi käinud, erakordse mäluaga, kõrge intelligentsiga härrasmees. Ta ei lasku ealeski kaasinimese solvamiseni ega solvu ka ise naljalt. “Soss”, nagu teda kvartetikaaslasel kutsuvad, on kaasakiskuv seltskonnas, kütkestav vestleja, kui hoogu satub, jäädkki kuulaja ossa. Aga see on vahva, sest Georg Metssalul on, millest pajatada. Ta on elav teatmeteos.”

Kirjutasin need read RAM-i 40. aastapäevaks välja antud juubelibrošüüri. Siis oli Georg Metssalu juba 65 ja natuke peale, kuid nooruslik ja pidurdamatu oma lauluhasardis. Teda ei suutnud hoida ei ohjad ega valjad ... Kõrge leegiga on ta põlenud läbi aastakümnete, soojendades kaasinimeste ja omaenesegi südant eesti rahva kõige karmimatelgi aegadel. Eks vaadake – selliseks on ta jäänud tänase päevani, ehkki vahel üritab kurta, et tervis polevat enam see ja hääl ei kuulavat hästi sõna, kuid – nähes tema olemist ja liikumist ning süttimist, kui lauluks läheb, ei saa tema kurtmisi tõsiselt võtta.

Parimate soovidega, siira lugupidamisega kolleeg ja mõttekaaslane
Vello Mäeots

TALVEAIAS TÄHISTATI AUVÄÄRSET JUUBELIT

Robert Kasemäe 80. sünnipäevale kutsutuil oli üpris raske uskuda juubilari passiandmete õigsusesse – sirgeselgsele, kärkele, naerusuisele ja sõnakale mehele võis kõige heldemaltki anda vaid 60 aastat, ei päevagi rohkem. Aga nagu ta ise naljatas, lähevad okupatsiooniaastad arvesse pooleldi ja selle arvestusmeetodi kohaselt hakkab asi klappima.

Tsarskoje Selos 21. mail 1919.a. sündinud Robert Kasemägi on nii bioloogiaalase kui ka muusikalise haridusega; bioloogiat õpetas ta 6 aastat, metsasarve pool sajandit. Mis siis imestada, et R. Kasemägi on varustanud selle pilli puhujatega kõiki Eestimaa orkestreid ja saanud mõne piiri tahagi. G. Otsa nim. Muusikakoolis on R. Kasemäe klassi lõpetanud 30 noormeest.

Kuigi juubilar mängib tänini esimest metsasarve Rapla kirikuorkestris, üles ta sel õhtul ei astunud. Jüri Peetsoni tujuküllasel “juhtimisel” esinesid aga maestro õpilased: ERSO ja teatriorkestri esicornistid Valdek Põld, Rait Erikson ja Kalmer Kiik, Virgo Uusmäe Tampere Sümfooniaorkestrist ja paljud teised. Esines ka EMA külalisprofessor Kalervo Kulmala Sibeliuse Akadeemiast.

Piduliku sündmuse juures viibis ka R. Kasemäe raske ja keeruka operatsiooni teinud dr. A. Vaar, kelle meistritööta poleks ehk olnud enam põhjust Talveaeda koguneda...

80-aastane Robert Kasemägi ei mõtle veel pensionile jääda. Märjamaa Muusikakoolis on tal üks õpilane ja juhtida puhkpilliansambel; Märjamaa orkester peab teda aga oma “vaimseks isaks”, kes jälgib proove ja annab kasulikke näpunäiteid. R. Kasemäel on hakkamist sõita oma lasteansambliga põhjanaabrite juurde – alles käidi Soomes külas Nurmijärve koolil. Aega kulub palade lastele jõukohaseks seadmisele, aga ka istumisele mitmesugustes žüriides. Vaba aja mõiste kui niisugune on R. Kasemäele veel tundmatu. Ärgu ta hakakugi seda kunagi tundma!

kursuseõde
Ines Rannap

MUUSIKA KUI ELU SISU

ANU TALI nime mainitakse üha rohkem ja rohkem. Kõigepealt seoses Eesti-Soome sümfooniaorkestriga, mille peadirigendiks ta on ja mis on kahtlemata tema lemmikklaps. Tema omapärased tõlgendused on tekitanud elavat poleemikatki. Viimasel ajal on ta saavutanud suurt edu ka publiku juures. Kontserdil “Õhtu Londonis”, kui ta kordas Eduard Elgari Marssi nr 1 tsüklist “Pomp and Circumstance Marches”, kuulati teda seistes ja saalis valitses pidulik õhkkond nagu anglikaani kirikus. Nii või teisti väärib dirigent oma põlvkonna tüüpilise ning originaalsete vaadete ja vendumustega küpse kunstnikuna seda, et lai publik teaks temast rohkem.

Biograafia

on Anu Talil lühike, kuid mõnes mõttes märkimisväärne. Ta sündis 1972. aasta juunis (saab siis sel kuul 27-aastaseks), muusikaharidust alustas Tallinna Muusikakoolis. Kuid 10-aastaselt kolis Anu Rootsi, kus lõpetas muusikagümnaasiumi ja võttis dirigeerimise eratunde Eric Ericssoni juures. Siis astus ta Eesti Muusikaakadeemiasse, kus õppis 1995. aastani Elo Kaarepere ja Kuno Arengu käe all koorijuhtimise erialal. Praegu õpib ta

EMA magistratuuris ka Kuno Arengu juures, oma õpetajat hindab ta väga kõrgelt. Anu Tali on täiendanud end ka Soomes Sibeliuse Akadeemias prof. Jorma Panula meistrikursustel. Dirigendi sõnade järgi on just Panula mõjustanud palju tema mõtlemist selles, kuidas suhtuda muusikasse, dirigeerimisse, orkestrisse, proovide läbiviimisse. Praegu stažeerib Anu Tali ka Ilja Mussini juures Peterburi Konservatooriumis.

Eesti-Soome Sümfooniaorkestri lõi ta kahe riigi kutselistest muusikutest koos oma õe Kadriga, kes on selle mäenedžer. Oma esimese kontserdi Eestis andis see orkester 7. detsembril 1997, kavas Sibelius ja Tormis, dirigeerisid Anu Tali ja noor soome dirigent Mikko Franck, tema klassivend Panula kursustel. Põhieesmärgiks oli anda noortele andekatele muusikutele rohkem avalike esinemiste võimalust.

Töö:1)Tormis, ka noor ja instrumentaalne
Teiseks ülesandeks oli Tormise loomingut propageerimine; ja see pole juhuslik, sest Anu Tali peab teda suurimaks nüüdisaegseks heliloojaks.

Tõepoolest, just Tormise muusika tõlgendustes läheneb Tali kõige rohkem oma ideaalidele. Tema teostes kriipsutab ta alla kõigepealt rahvusliku koloriidi ja muusika ilu. Orkestri esimeses kontserdis dirigeeris ta süüdi Tormise balletist “Luigeland”, mis teatavasti oli loodud samanimilise ooperi põhjal 70-ndate aastate algul, ajastul, millal, helilooja sõnade järgi, “kõik ooperid tehti ümber balletideks,

sest sõnad ei olnud vabad”. Kuid Anu Tali jätab peaaegu kõrvale teose sotsiaalsed aspektid, rõhutades poeetilisi momente ja igavesi teemasid, nagu loodus, armastus ja truudus.

Anu Tali ei lähe Tormise ettekandmisel vähema vastupanu teele, ta seab endale ülesandeks vähetuntud teoste leidmise, taastamise ja propageerimise. “Keegi ei tunne ei kantaati “Vanemuine” ega süüdi filmist “Ookean” või “Avamängu nr. 1”, kurvastab dirigent. Kõik vist arvavad, et Tormis kirjutas kohe “Avamängu nr. 2”. Kontserdiks “Kalevala-150”, mis toimus selle aasta veebruaris, ei valinud Anu näiteks Tormise “Kalevala XVII runo”, mida mängitakse sageli, vaid eepilise kantaadi “Kalevipeg”, mille Tormis lõi veel konservatooriumis ja mis oli varem ette kantud üksainus kord 40 aastat tagasi S. Prohhorovi käe all. Tuli teha ettevalmistustööd, sest kantaadi partiid ei ole säilinud ja neid pidi taastama. Järgmisel aastal tahab Anu tuua publiku ette süüdi “Ookean”, millest ei ole säilinud ei partiid ega partituur.

Noore dirigendi tõlgendustest oli näha, et Anu Tali tunneb väga täpselt helilooja kontseptsiooni. Ta kriipsutab alla kõigepealt eesti rahvuslikke elemente, kuid teeb seda ilma mingi ilustamiseta. Teatavasti kannab “Kalevipeeg” veel Moskva koolkonna suuri mõjutusi, näiteks on selles vene muusikale tüüpiline finaal-apoteeos. Dirigent saavutab õige intoneerimise tänu täpsele vormi- ja stiilitunnetamisele ning samuti tänu oma

meisterlikkusele koori valdkonnas. Lisavahendiks, mis aga mõjub väga tugevasti, on Talil kontrast. Näiteks tuli neljas osa - "Sõjasõit" - välja seda efektsem ja temperamentsem, mida rohkem oli välja peetud eelmise osa - "Kalevipoeg isa haua" - leinaieloom. Nii sugune tasakaal, mis sünnib vastupidiste meeleolude vastastikusest mõjust, on üldse Anu Tali dirigeerimise iseloomulikumaid jooni, just sellepärast õnnestub tal nii hästi Tormise muusika.

Lääne muusikast

on Anu Tali repertuaaris kõige erinevamat stiili teosed. Ta dirigeeris E. Humperdincki muinasjutuoperit "Hans ja Grete", tegi kontserdisarja "Muusikalised pealinnad", kusjuures kontserdil "Õhtu Viinis" esitas ta Viini klassikute, kontserdil "Õhtu Pariisis" prantsuse impressionistide, kontserdis "Õhtu Londonis" Elgari, Vaughan Williamsi ja Britteni muusikat. Ka siin eelistas Anu tuua publiku ette vähetuntut. Juba "Hans ja Grete" on teos, mida eriti palju ei mängita; Mozarti muusikat esitas ja lindistas ta "Kontsertsümfoonia" viiolale ja orkestrile, impressionistidest lülitas ta oma kontserdi kavva koos Debussy, Raveli, Fauré ja Duparc'i muusikaga ka meile praktiliselt tundmatute Messenger' ja Rabaud' teoseid, Ravelist kandis ta ette mitte ainult üldtuntud "Bolero", vaid ka orkesriseadeid jne.

Huvitav on Anu Tali suhtumine erinevatesse heliloojatesse. Ei võtnud ta Haydni muusikat kaua aega vastu, ainult järkjärgult tuli veendumus, et ilma selle helilooja muusika hea tundmiseta ei või olla tõelist meisterlikkust, sest tema orkester on sümfonismi alus. Mozart on seevastu Anu jaoks alati jumalus ning tema orkester ideaal. Mozarti puhul haarab teda kõigepealt sisemine harmoonia. Võib isegi öelda, et Anu dirigeerib Haydni justnagu Mozarti muusika prisma läbi, rõhutades kõigepealt teoste tasakaalustatust ja ilu.

Impressioniste dirigeerib Anu Tali, nagu ka eesti muusikat, esmajoonel varase Tormise kaudu - teatavasti on Tormise orkester tol perioodil lähedane impressionistidele. Debussy "Fauni pärastlõunas" on tempo ja dünaamika väga ranged, orkestril on esiplaanil mitte nauding kõlaga, üldine koloriit, vaid harmoonia tunne; tähtsamad motiivid ja hääled on eraldatud nagu meloodia laulus, selle asemel et moodustada värviridest kooskõla. Rahvuslik koloriit mängib Anu Tali tõlgendustes tähtsat osa. Mitte juhuslikult õnnestusid tal Britteni "Neli mere interluudiumi ja Passacaglia" ooperist "Peter Grimes". Ta lihtsalt naudib põhjamaise looduse ja külamaastiku koloriiti. Huvitavad rahvuslikud kooskõlad (karjakellade ja -pasunate jäljendamine) kõlavad tema käe all eriti eredalt. Debussy "ebasümfoonia" "Meri" tõlgendus oli väga originaalne. Näiteks õnnestusid tal suurepäraselt katkendid Henry Rabaud' ooperist "Marouf, kingsepp Kairost", mis on stiliseeritud idamaises vaimus. Aga alati ei tule tal veel kõikides detailides välja sellised rahvameloodiad, mis on vastupidised eesti folkloorile, näiteks Raveli hispaanialik "Bolero".

Kontserdil "Õhtu Pariisis" näitas Tali end ka hea partnerina lauljale, prantslasele Gérard Théruléle. Kui olid proovil näinud, kuidas Anu Tali sobitas orkestri lauljaga, mõistsid paremini,

miks nende esituse efekt oli nii suur ja nende ansambel nii ideaalne.

Vene muusika

Kõige rohkem armastab Anu Tali aga vene muusikat. Sidemed vene kultuuriga on tal ammused - veel lapsepõlves, kui tema Valgevenest pärit vanaema luges talle Puškinit originaalis. Anu räägib vabalt vene keelt, arvatavasti paremini kui inglise keelt. Koorijuhina arvab ta, et ilma Rahmaninovi "Õise vespri" tundmiseta ei või olla täisväärtuslikku dirigenti. Nooruses laulis Anu Valeri Petrovi õigeusulises kooris; selle kontserdil astus ta 1995 a. esimest korda üles kui sümfooniadirigenti Rahmaninovi "Kolme vene lauluga", aasta hiljem esitas ta juba Rahmaninovi "Kellad", mis on jäänud siinamaani noore dirigendi suureks saavutuseks.

Kogu vene muusikast on Rahmaninov ja Tšaikovski Anu lemmikheliloojad. Kui ma küsisin, kes on tema lemmikdirigent, nimetas ta Vladimir Ashkenazyt. "Loomulikult ei ole ta maailma esidirigent", ütles Anu, "see-eest aitab ta nii hästi mõista Rahmaninovi muusikat!..." Ja tunnistab, et temal on kodus kõik Rahmaninovi sümfooniad ja "Kellad" Ashkenzyga.

Anu Tali mitte ainult armastab, vaid ka väga hästi tunneb vene muusikat, seejuures sümfoonilise kõrval ka koori-, ooperi-, balleti- muusikat Tšaikovskist Stravinski ja Prokofjevini. Ning seda hindab ta kõrgelt ka oma õpetajas Kuno Arengus. Kuid samal ajal ei aja Anu Tali, nagu Arengki, kunagi segi muusikat poliitikaga. Ta on uhke, et ta elas ajal, millal Eesti sai taas iseseisvaks, et ta oli selle sündmuse tunnistajaks. Kuid samal aja arvab Anu, et eestlastel ei ole õige loobuda vene kultuuri suurtest väärtustest. Mitte juhuslikult sai Tali kui dirigent laialt kuulsaks just pärast "Boriss Godunovi" kontsertettekannet 1998. a. - sel ajal lõppes eesti ühiskonnas vabaduse nautimine, mis ajas kümneks aastaks vene muusika välja eesti ooperilavalt. Estonia teatris oli juba siis otsustatud lavastada "Näkingeid", kuid realselt oli Anu Tali esimene ja tema Mussorgski-interpretatsioon oli kooskõlas kogu eesti ühiskonna ootuste ja lootustega.

"Boriss Godunov" sai kahtlemata Eesti-Soome sümfooniaorkestri mõõdunud hooaja kulminatsiooniks. Anu Tali konseptsiooni võib tinglikult iseloomustada kui eesti ettekujutust vene rahvast. Koorist, mis esindab siin rahvast, on eraldatud ühest küljest "kurjategijad" Boriss ja Prstav (on iseloomulik, et mõlemad on seotud võimuga) ning teisest küljest "pühakud" Pimen ja Jurodivõi (mõlemad on võimuga opositsioonis). Kõik ülejäänud tegelased, isegi Grigori, kes on Mussorgskil palju tähtsam kuju, on Talil ainult koori-rahva osad.

Kontserdi ettevalmistamisel pidi Anu Tali ületama palju raskusi. Hiljem ütles ta, et kui ta oleks ette teadnud, et tuleb teha nii palju tööd, ei oleks ta asunud arvatavasti selle kallale. Seda suuremat muljet jättis tulemus. Konseptsiooni originaalsus ja ettkanne eredas tegid kontserdi üle-eestilise mastaabiga sündmuseks. Muusika kõlas tõesti vene stiilis, rõhutatud olid nii psühholoogiline sügavus kui ka muusika folkloorne alus. Suure naisrolli puudumine tõi kaasa lisaraskusi. Seda efektsemad olid monoloogid, eriti paistis silma Jassi Zahharov Borissina.

Tööstil demokraatlik, pisut und hobiks

Oma karjääri alguses kannatas Anu väga oma kolleegide pilgetest - sageli arvatakse ju, et dirigeerimine pole naiste ala. Praegu kahtleb vaevalt keegi, et Anu Tali on sündinud dirigent. Tal on väga head käed, suurepärase rütmitunne ja lihtsalt vihavaen diletantismi vastu. Ta elab muusikas, dirigeerib mitte ainult käte, vaid kogu kehaga; vaadata tema proove on esteetiline nauding. Temas on ka väga tunda koorijuhti, ta näitab sageli häälega, kõigepealt instrumentaalpartiisid, mis lähendab teda vene dirigeerimiskoolkonnale. Kooriga ja solistidega töötab ta, kui vaja, ka diktsiooni kallal, jutustades teksti sisu. Tema rootsi kasvatus avaldub ka siin: proovidel käitub ta väga demokraatlikult, ning see demokratism on tal täitsa teadlik. Anu räägib orkestrantidega nagu võrdne ja arvab, et teisiti ei saagi olla. Orkestrandid tunnevad omakorda temas pigem sõpra kui ülemust. Nad teevad Anule ettepanekuid, mida võiks teha ja sageli võetakse need arvesse. Proove teeb Anu Tali kahes, eesti ja inglise keeles. Pikkade selgituste puhul mõjub see isegi distsipliinile orkestris, kuid arvatavasti on see vältimatu.

Esimesest pilgust jätab Anu Tali väga avameelse inimese mulje, tema tundeid on näha tema silmadest, ta lihtsalt ei raiska oma energiat teesklemiseks. Ta elab täielikult muusikas. Kui ma küsisin, mis on harrastused, vastas ta, et muusika on tema jaoks nii elumõte kui ka töö ja harrastus, lisades "Peale selle jääb vaid natukene aega spordiks, söömiseks ja uneks."

Suvel annab ta kontserte Venemaal kavadesga vene muusikast, augustis avab Pärnu festivali õhtuga Tšaikovski ja Rahmaninovi teostest. Ta planeerib ette kanda perekontsertina R. Kangro "Ooperimängu", teha kontserdi silmapaistvate solistidega, kuhu tahab kutsuda endisi Eesti-Soome orkestri muusikuid, kes praegu töötavad Strasbourgis ja Pariisis - üldse on esinemine koos andekate väliseesti interpreetidega üks tema ammu unistus. Tal on järgmisel hooajal oma orkestriga kavas ka kontserdisari "Inimene ja...", kus uurib erinevaid inimloomusi. Loodame, et kõik see saab realsuseks. Usun, et Anu Tali sündis õnnetähe all.

Mark Rais
Väino Silma foto

Laulupeolehe tõlkerubriigis avaldame lühendatult artikleid ajakirjadest *International Choral Bulletin* ja *Europa Cantat*.

LAULUGA UUDE AASTA-TUHANDESSE

Osalesin 20. Veebruaril 1998 UNESCO poolt kokkukutsutud kollektivmil "Muusika rahu teenistuses". See toimus seoses ÜRO otsusega kuulutada aasta 2000 rahu aastaks. Sellesse lülitub ka UNESCO, kasutades muusikat.

On olemas juba mitmesugused projektid. Neist on tähtsaim Koorimuusika Rahvusvahelise Föderatsiooni poolt vastuvõetud Rootsi projekt: tervitada uut aastatuhandit triumfeerides 24 koori lauluga igas ajavõtmes alates 1. jaanuarist kell 0.00 Tonga saarel.

Sellele järgnevat Rahvusvahelise Noorsookoori ja -orkestri esinemised Brüsselis ja Berliinis.

Mitme festivaliga viiakse lõpule Erkki Pohjola projekt "Laulusillad 2000". Festivali *Europa Cantat* on Brüsselis ja esmakordselt *America Cantat* Venetsueela pealinna *Caracas*. Kaks komisjoni töötab ülemaalse koorilaulupäeva ettevalmistamisel - üks Venetsueelas, teine Horvaatias. Osalevad 30 Euroopa, 30 Ameerika mandri riiki. Mitmesugused üritused toimuvad jaanuarist oktoobrini 2000. Eeldatakse, et lisandub veel uusi projekte.

Claude Tagger

LÄTI MULLUSUVISEST LAULUPEOST...

...on Muusikalehes kirjutanud juba kaks nimest: 1998. aasta oktoobrinumbri *Imants Zemzaris* ja 1999. a. veebruarinumbris *Ene Üleoja*. Mõlemad on balllased, kes tunnevad ja teavad siniseid laulupeotraditsioone ning neid on raske millegagi üllatada.

Aga kuidas võib pidu välja vokaalmuusika sõbrale ja asjatundjale väljastpoolt? **Europa Cantat'i esimees prantslane Noël Miner** andis pikema ülevaate pealkirja all: "Läti. Väike maa, aga koorimuusika suurriik", millest suure osa haarab enda alla laulupeo kirjeldus paljude arvude ja nimega, mis meie väljaande artikleid lugenutele põhiliselt juba tuttavad.

Artikkel lõpeb aga nii:

Festivali suurel lõppkontserdil olid kõik laulud kirjutatud läti luuletajate ja helidesse pandud läti heliloojate poolt. Terve rahvas üheskoos oma kultuuripidustustel! Milline unustamatu hetk!

Pole juhuslik, et rahvas, kes on vaevaga taastanud oma iseseisvuse, on pannud oma esimeste eelistuste hulka Rahvusoperi rekonstrueerimise ja renoveerimise. Võib ainult imetleda ja kadestada rahvast, kelle jaoks laul, muusika ja tants on igapäevased asjad. Maal, mille juhid ja heliloojad on nende elu ajal austatud ja tõstetud iidolite tasemele. Maal, mis laulab igal peol oma ühist repertuaari.

Kõigi nende päevade jooksul olid osalejad pealinna rahvariietes, mis on väga varieeruvad ühest piirkonnast teise ja annavad tunnistust villase kanga kudumise ja sellest mitmevärviliste rõivaste valmistamise suurest meisterlikkusest.

Ning täiesti iseenesestmõistetavalt teevad rahvuslik raadio ja televisioon kõigist manifestatsioonidest ja kontsertidest otseülekanne. Uskumatu!"

TAHAME UUT JA HUVITAVAT Turist ja rännumees

Kas on turisti ja rännumehe vahel mingit erinevust. Esimesel pilgul mitte. Aga siiski.

Turist tahab, et kõik oleks garanteeritud: voodi, toit, juuksur, saun jne.

Rännumees valib raja, kus on vähe käidud, kus on riske. Alati ei ole edu, aga kui ta leiab pärlid, siis on rõõm seda suurem.

Võitlus originaalsemale programmile

Koorimuusika suurskulptorid Schütz, Bach, Brahms, Purcell, Britten ja Debussy on nii rikkad, et alati võib nede teostes leida midagi uut. Nii meenutabki kõikvõimalike koorifestivalide külastamine, kus neid ikka ja jälle esitatakse, omamoodi turismireisi, kus kõik on garanteeritud. Aga kus midagi tõeliselt originaalset on ka raske leida.

See ei tähenda, et nüüdisagset muusikat ei esitata. Võib kuulda Mellnäsi, Vasksi, Penderecki ja Pärti, aga ka põhiliselt samu laule, mis on CD-de ja festivalide kaudu juba leidnud üldise tunnustuse. Harva võtavad koorid kava mingi täiesti uue laulu.

Koorimuusikas rännumehe moodi olemiseks organiseerib *Europa Cantat* võistluse originaalsetele programmidele, mis koosneksid põhiliselt vähetuntud või tundmatust koorimuusikast. Kuidas kava koostada, ei saa muidugi ette öelda, sest loovust ei saa ju ette kirjutada. Oleks siiski õige lihtne, kui kava koosneks ainult kohalike komponistide tundmatustest lauludest. Programm peaks olema ka tuntud laulude esitamise harjunud pulikule kõitev. Võib-olla oleks sobiv temaatiline või kronoloogiline järjekord. Arvestagem ka seda, et erinevates Euroopa kultuurides on eriti 19. ja 20. sajandi osas vähetuntud või üldse mitte tuntud laule. Mõnikord kõidavad kuulajad teravad kontserdid. Kuid see kõik on vaid kaalutlused, mitte juhtnõu. Ainuke reegel: programm peab olema a capella või ainult väheste pillide toetusel (klaver, orel, klarnet, kitarr, akordion jne). Kõik on võimalik - segakoorid, meeskoorid, lastekoorid, solistidega või ilma. Kõik sobib, olgu vaid originaalne ja väärtuslik.

Palun saatke programm koos tõlkega ühte tuntud Euroopa keelde! Partituur ja tehniliselt hea lindistus on ka vajalikud.

Muusikakomisjonis on esindatud nii paljud rahvused, et kompetentse otsuse tegemine peaks olema võimalik.

Mida Te selle eest saate? Mingit auraha pole, kuid tuntuks Te saate. Meie ajakiri valgustab võistlust. Oopiad ja kassette võib iga *Europa Cantat* liige omahinna eest saada. Ja mis on tähtis: enam pole Te kaasa-, vaid eesjooksjad, enam mitte turistid, vaid avastusrännumehed.

Teatamise tähtaeg: 31.07.99

Vic Nees

Europa Cantati muusikakomisjoni liige

MUSICA NOVA

Europa Cantat kutsub üles kõiki noori ja ka enam mitte väga noori heliloojaid ning koore ja kooriorganisatsioone saatma talle uut koorimuusikat kõigis Euroopa keeltes.

Avagem aknad uuele muusikale Euroopas!

(Aadress ja dokumentide loetelu vt *Europa Cantat* 1999, N: 1, lk 15, 18)

NOORED MUUSIKUD VALMISTUVAD MINEMA OMA MUREDEGA EUROOPA PARLAMENTI

Kogunesime kõrgele Alpidesse Lõuna-Tiroomi linna Brixenisse Euroopa Noorte Muusikute Parlamendi kolmandale istungile. Meid oli 29 deputaati ja 17 eksperti. Hea meeolu oli kohe professor Hans-Günther Bastiani loeng "Canto ergo sum" (Laulan, järelikult eksisteerin). Peateemaks oli oma programmi ja nõudmiste väljatöötamine esinemiseks. Euroopa Parlamendis aastal 2000. Tuli välja, et see polegi kerge ülesanne, sest olukord on maade kaupa erinev.

Õhtul esines meile Bozeni noortekoor. Selle arutamisel läks vaidluseks. Ühed kritiseerisid laulude ingliskeelset teksti, teised arvasid, et noorte laulma toomiseks tuleb arvestada praegust trendi. Kõik me olime aga pannud tähele, et Lõuna-Tiroomi noortel oli mõningaid raskusi oma rahvalauludega, mida nad olid nähtavasti ette valmistanud spetsiaalselt meie jaoks. Siis aga veendusime, et mitte ainult rahvalaulud, vaid ka - tantsud (mida mõned pidasid vanamoodsateks) võivad inimesi koos hoida. Joseph Schneidegger Šveitsist hoidis meid kogu õhtu laulmas ja tantsimas. Põsed punetasid ja tuju oli hea.

Järgmine hommik tõi pettumuse. Euroopa Parlamendi liige, kes pidi tulema meiega kohtuma, teatas, et ta on jäänud haigeks. Lõuna-Tiroomi haridus- ja kultuuriminister oli saatnud oma esindaja ja Brixenist oli kohale tulnud vaid üks poliitik.

Ometi andis see kohtumine meile palju kasulikku. Veendusime, et poliitikut armastavad rääkida palju ja pikalt. Meil oli selleks kohtumiseks ette nähtud poolteist tundi, aga ministri asetäitja kõne ei tahtnud ega tahtnud lõppeda. Igaüks tahab olla viisakas, aga mina ei kannatanud välja ja katkestasin ta. Ma pole olnud kunagi nii erutatud kui seekord.

Nüüd hakkasime küsima ja rääkima meie. Ning oma häbiks peame tunnistama, et olime oma mõtete lühidalt ja selgelt formuleerimisega samuti hädas kui poliitikud, seda ka edasise arutluse käigus ilma poliitikuteta. Oma esialgse programmi suutsime küll välja töötada. Aga selle viimistlemiseks 1999. aasta kokkutulekul palume selle korraldajal varuda meile rohkem aega kui oli Brixenis.

Brigitte Riskowski
Saksamaa

Tõlkinud H.Vainu

Kuressaare V Kammermuusika Päevad

10. -14. AUGUST 1999

INFO:

Piletid müügil 1. augustist
Kuressaare Kultuurikeskuses
tööpäevadel 10.00-14.00 ja 1 tund
enne algust kontserdipaigas.

informatsioon telefonidel:
245 54-238; 245 55-362

*sooduspiletid
õpilastele ja pensionäridele

T 10.VIII kell 19.00 Muusikakooli saal - **AVAKONTSERT**. Lasse Joamets (viul), Taru Lehto (vioola, Soome), Kristine Baumane (tšello, Läti), Tanel Joamets (klaver). Kavas: Mozart, Brahms
K 11.VIII kell 19.00 Muusikakooli saal - **DUO** Vahur Luhtsalu (tšello), Andres Paas (klaver). Kavas: Beethoven, Šostakovitš, Bridge
N 12.VIII kell 19.00 Muusikakooli saal - **KARJE JA VAIKUS**. Leili Tammel (mezzosopran), Tauno Saviak (flööt), Peeter Malkov (flööt), Tiit Peterson (kitarr), Aare Tammesalu (tšello). Kavas: Kuldar Sink "Surma ja sünni laulud"
R 13.VIII kell 19.00 Muusikakooli saal - Tallinna Klaveriduo: Nata-Ly Sakkos & Toivo Peäske. Kavas: Schubert, Prahms, Poulenc, Ravel
L 14.VIII kell 19.00 Muusikakooli saal - **LÖPPKONTSERT** "Kummardus Brahmsile II". Uku Ratas (metsasarv), Leho Ugandi (viul), Ralf Taal (klaver), Vahur Luhtsalu (tšello), Andres Paas (klaver), Pille Lill (sopran), Karmen Puis (mezzosopran), Mati Turi (tenor), Villu Valdmaa (bariton), Nata-Ly Sakkos (klaver), Toivo Peäske (klaver)

EESTI KONTSERDI KONTSERDID JUULIS

N 1.VII kell 20 Estonia kontserdisaal - Artur Kapi oratoorium "HIIOB" ERSO, RAM JA ORATOORIUMIKOOR, TALLINNA POISTEKOOR, solistid. Dirigent ARVO VOLMER
R 2.VII kell 19 Kassan kabel - HEIKI MÄTLIK (kitarr)
T 6.VII kell 20 Mustpeade maja Valge saal - LASSE JOAMETS (viul), TANEL JOAMETS (klaver) Debussy, Ravel.
T 6.VII kell 20 Tartu Pauluse kirik - Gregoriaani laulu ansambel VOX CLAMANTIS Jaan-Eik Tulve juhatusel
K 7.VII kell 20 Niguliste INES MAIDRE (orel), PILLE LILL (sopran), Mozart, Guilman, Gigout, Ives, Barber
L 10.VII kell 19 Nissi kirik - OLEV AINOMÄE (oboe), HEIKI MÄTLIK (kitarr) Marcello, Schumann, Rechberger

SEITSEME LINNA MUUSIKA 2. hooaeg 10.-16. JUULI

L 10. VII kell 21 Narva-Jõesuu kuursaali varem - AVAKONTSERT PÕHJALA SAARTE HÄÄLED. VILLU VESKI (saksofon), TIIT KALLUSTE (akordion), MADIS METSAMART (vibrafon), EDUARD AKULIN (live-elektronika). Tasuta!
P 11.VII kell 21 Kiviõli Kunstide kool - KULDAR SINK. "KARJE JA VAIKUS" LEILI TAMMEL (metsosopran), instrumentaalansambel.
E 12.VII kell 20 Kohtla-Järve kultuurihooned - Akordionitrio FRATRES (Soome)
T 13.VII kell 20 Sillamäe muusikakool - LASSE JOAMETS (viul), TANEL JOAMETS (klaver) Debussy, Ravel, bluuseadad.
K 14.VII kell 20 Püssi kultuurimaja fuajee - TANGOKUNINGAS ASTOR PIAZZOLLA (Argentina) ARVO LEIBUR (viul), TERJE TERASMAA (vibrafon) HEIKKI MÄTLIK (kitarr). Sama kontsert 20. VII kell 20 Mustpeade majas
N 15.VII kell 20 Narva linnus - MUSICA PETROPOLITANA. Peterbun vanamuusikaansambel.
R 16.VII kell 18 Jõhvi kultuurikeskus - FESTIVALI LÖPPKONTSERT - PÕHJAMAADE NOORTEORKESTER. Dirigent TUOMAS OLLILA. Sibelius, Brahms, Eriksdotir. Sama kontsert viiepäevajärjekorras kell 19 TÜ aulas
T 13.VII kell 20 Mustpeade maja Valge saal - TIINA MITT-FLAWN (klaver, Kanada), MATI PALM (bass) Rahmannov, Stone, Raid, Schubert, Chopin, Rossini jt. Kontsert on pühendatud Estonia teatri kauaaegse timpanisti, T. Mitt-Flawni vanaisa Albert Härmä mälestusele.
K 14.VII kell 20 Niguliste - KARI VUOLA (orel, Soome) Lübeck, Buxtehude, Englund, Franck
R 16.VII kell 18 Rõpna Miikaeli kirik - HILDEGARD VON BINGEN-900 Vanamuusikaansambel VIA SONORA Kunstiline juht Raho Langsepp.
R 16.VII juuli kell 22 Viljandi Jaani kirik - HORTUS MUSICUS. Keskaja muusika romaani aladel.
K 21.VII kell 20 Niguliste - TIHA TENNO (orel). UKU RATAS (metsasarv) Bach, Scheidt, Vierne, A. Kapp

21.-24. juuli V MUSTJALA MUUSIKAFESTIVAL - EKSOOTIKA JA KÕRGKULTUUR

Festivali kunstiline juht AARE TAMMESALU
K 21.VII kell 18 Mustjala Anna kirik - "BAROKKMUSIKA PÄRLE" Bach, Händel, Telemann, Rebel, Vivaldi Sarna kontsert 26. VII kell 20 TÜ aulas
K 21.VII kell 21 Tagaranna kaluriküla - ÖHTUKONTSERT
N 22.VII kell 18 "SCHUBERTI JALUTUSKÄIK MUSTJALAS". TALLINNA KEELPILLIKVARTETT, Juhana Tralla (tenor), Mati Reimann (klaver) jt
R 23.VII kell 18 Ninase poolsaar - TALLINNA KEELPILLIKVARTETT. Šostakovitš, Tüür.
R 23.VII kell 22 Ninase Puhkeküla - ÖÖKONTSERT Umas Sisaskilt sõnas ja muusikas
L 24.VII kell 18 Mustjala Anna kirik AIN VARTS (elektrikitarr), Jüri Leiten (trompet), Andres Üibo (orel) Albinoni, Veracini, Saint-Saens
L 24.VII kell 20 Mustjala käsitöökaupluse õu DŽASSKONTSERT LEMBIT SAARSALU (saksofon), OLAV EHALA (klahvipillid), TAIYO SILLAR (kontrabass) .....
T 27.VII kell 20 Estonia kontserdisaal - Kontserdisaan "Rootsi Aeg 1998-1999" DROTTHINGHOLM BAROQUE ENSEMBLE J.H.Roman, Vivaldi
K 28.VII kell 20 Niguliste - ENE SALUMÄE (orel), ANNE-LIIS POLL (sopran), Viadana, Gabrieli, Bach, Händel.

EESTIST

Juubel Eesti Rahvusraamatukogu

28. mail tähistas Eesti Rahvusraamatukogu Kunstide osakond oma loomise 40. aastapäeva. Rohkearvulised külalised said pärast direktori Tiitu Valmi avakõnet kuulda oskonnajuhataja Mari Sibula ülevaadet osakonna arengust.

Põhiline tähelepanu oli pühendatud muusikale, kuna vastava osakonna loomisega kõik algas. Kunst, film, teater jne. tulid hiljem juurde. Ära märgiti esimese muusikaosakonna juhataja Heino Markuse ning tema järelkäijate Avo Hirvesoo, Valve Jürissoni, Ingrid Kareva, Tiia Kaeva ja Katrin Rosenbladi teeneid. Samuti jätkuvat koostööd Eesti Muusikaakadeemiaga. Seal näitlemist õppivad neiu, samuti Tallinna Muusikakeskkooli vanamuusikaansambel hoolitsesid ürituse meelelahutusliku poole eest.

Rahvusraamatukogu kõrgeimal, 8. korrusel paikneva kunstide osakonna külalisi lasti teha ringikäik ka sealsel terrassil ning heita pilk all-linnale. Paljudele oli üllatuseks, et hoone taga paikneb kaunis töötav purskkaev, mida Tõnismäe või Endla tänavat pidi majale lähenedes pole üldse näha. Ei tea, miks nad on selle nii "salastanud"? Võib-olla annaks kuidagimoodi "avalikustada"!

Arvan nüüd mõistvat, miks daamid keskajal tihti minestasid

28.-30. maini toimus Kuressaares Laste ja Noorte Vanamuusikafestival. Üritus viidi läbi kolmandat korda ja esmakordselt rahvusvahelisena. Osales kaks neljaliikmelist trüppi Soomest ja Rootsist - Sansonetta Helsingist ja Gotlandi Muusikakoolist Rootsist.

Nende teismeliste tüdrukute (kõige noorem 14) esinemine oligi kõige muljetavaldavam. Kava mängisid nad tehniliselt täiuslikult ja väga puhtalt. Nii viimistletud, et isegi žestid ja make-up olid eelnevalt läbi mõeldud. Neide vaadates uskusid tõepoolest, et vanadel aegadel daamid minestasid iga jõupingutuse peale. Tublid olid ka Väandra ja Lohusalu ning korraldajate kuressaarlaste truppid. Erakordseim just algajate oma, milles lisaks altflöödile mängisid sellised harvanähtavad pillid nagu poogenpsalter ja bassrebekk. Reede õhtul said festivalikülalised ka nautida piiskopilinnuses Raetrupi etendust "Auccassin ja Nicolette", tragikomiliselt naljakat vanamoodsat lugu sobivas ümbruses üpris koloriitsete osatäitjatega.

Peale proovide ja esinemiste oli veel "Iustimine" - nii nimetas peaorganisaator Tiitu Meripuu Soome ja Gotlandi õpetajate kaasatoodud

plokkflöötide imetlemist ja proovimist. Iga pill oli hea ja kallid. Kõige muljetavaldavam suur, peaaegu fagoti pikkune suur bass, mille nimi pidi olema sub-bassflööt.

Et festival kujunes erakordselt toredaks ja ka tänuväärseks provintsiõpilastele ja õpetajatele üksteisest mõõduvõtmise poolest, selle eest suur tänu Tiinu Maripuule. Teda jätkus kõikjale – esinema koos õpilastega, juhtima üritusi, lahendama pisiprobleeme, eesti-rootsi keele tõlgiks jne., samuti peadirigendile Tallinnast Tõnu Sepale, kes on vist väsimatuim vanamuusika propageerija Eestimaal üldse. Ootame rõõmuga järgmist kevadet ja uusi lugusid, mida talvel harjutada.

Malle Mürkimäe,
Käina Kaunite Kunstide
Kooli plokkflöödiõpetaja

"Young and Free" Võrus

Võrumaa Teatjas oli maikuus mitu lugu Võru kultuuri-, k.a. muusikaelu organiseerimisest.

12. mail avaldati intervjuu 28. augustil Tamula järvel tulemuusikat korraldavalt Jüri Luigelt põhiliselt muusikavälisest osast, mida J. Luik võtab kokku nii: "Pläristamist jätkub". Muide, ilutulestik läheb maksma vähemalt 2 miljonit, korraldab selle Kremli ilutulestikudivisjon Venemaalt. Tuld pillutakse ka kopteritelt ning osa mürske lastakse välja horisontaalselt.

Järgmise päeva lehest loeme, et Võru linnavolikogu võttis vastu otsuse mitte osaleda taasloodavas Võru Kultuurkapitalis, kuna selle põhikiri on pankrottilainule sarnane ja linnal on 16-liikmelises nõukogus vaid üks hääl. Kui põhikirja muudetakse, võidakse otsus uuesti läbi vaadata.

20. mai lehest saame teada, et peatselt valmivale Kubja laululavale otsitakse haldajat, kuna senine peremees Võru linn leiab, et ta ei tule ise toime.

27.-30. maini toimus "Võru kevad", mille raames läbiviidud paljude ürituste hulgas oli muusika mitte eriti olulisel kohal. Üks neist oli noorsoo kevadreiv "Young and Free". Kui lehemes küsis selle korraldajalt, miks mitte "Noor ja Vaba", vastati talle, et "inglise keeles kõlab see kõitvamalt."

Elleri muusika Viljandis

Ühel maikuu külmal kolmapäevaõhtul oli pooltühjas, aga väga hea akustikaga Viljandi Jaani kirikus Tallinna Kammerorkester, kelle ees seisis tema ellukutsuja ja dirigent TÕNU KALJUSTE. Seekordse kaheosalise kontserdi kavas olid ainult Heino Elleri teosed keelpilliorkestrile.

Heino Eller on kujundanud suure osa XX saj. Eesti muusikast, sest tema õpilased on ju Tubin, Pärt, Rääts ja Sumera. Sellel õhtul esitatud muusika oli mõtlik, helge, leebe ja vaoshoidud. Ka lein ("Neenia", "Eleegia") on Ellerial mahendatud. Kontserdi viimase palana esitas orkester "Kodumaise viisi", mis on Elleri tuntuim pala üldse, omamoodi sümbolteos. Publik võttis pakutu väga soojalt vastu. Peale kontserdi lõppu, kui publik oli juba lahkunud, esitas kohalik luuletaja ja muusik Reet Post Tõnu Kaljustele oma temale pühendatud luuletuse.

Tõnu Kaljuste ja Reet Post

A.-M Halliku tekst ja foto

Muusikalehte saab ka TELLIDA postkontoritest või toimetusest aasta lõpuni VÄHEMA KUI TOBIASE-KUJULISE RAHATÄHE EEST. Üheks kuuks 9 krooni, 5 kuuks 45 krooni.

Muusikalehe üksiknumbreid võib osta EMA-st, Eesti Kontserdi valvelauast, Estonia Teatri kioskist, Eesti Kooriühingust, Otsa-kooli noodikogust ja samuti suurematest Eesti postkontoritest

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Väljaandja MTÜ Muusikaleht EV Kultuuriministeriumi. Eesti Rahvuskultuurifondi ja Neeme Järvi toel. Aadress Tallinn 10150 Narva mnt. 40 (Pedagoogikaülikooli vastas), IV korrus vasakule trepist üles. Telefon 423-089, 525-124, fax 421-456, e-mail mv@netexpress.ee. Honorari saab kätte igal neljapäeval kella 9-14. Või lasta kanda pangavarvele. Postiga honorare välja ei saadeta.

RAR (4) DE B 1022 99, 6/7

Niina Särev (sünd. Kuut)
6.veebr. 1913-30. mai 1999

In memoriam

30. mail läks manalateed Rahvusoperi Estonia kauaaegne orkestrant, viuldaja Niina Särev.

Muusikalise hariduse omandas N. Särev Tallinna konservatooriumis prof. A. Pappmehli viiuliklassis, mille lõpetas 1936. a. Sellele järgnes enesetäiendamine Ungaris. Budapesti F. Liszti nim. Muusika-akadeemias jätkusid N. Särevi õpingud prof. Zathuretsky viiuliklassis. Need olid veel Teise maailmasõja eelsed aastad (1936-1939).

Noil aastail täiendas end musikaalselt Ungaris plejaad tulevase eesti muusikuid, nagu heliloojad Ed. Tubin ja Villem Reiman, laulja Aino Undla-Põldmäe, prof. Zathuretsky viiuliklassis aga Herbert Laan, Ed. Poolakene, Evi Liivak, Niina Särev.

Pärast stuudidmit Ungaris naases Niina Särev Eestisse ning pühendus orkestrandi elukutsele Estonia teatris (aastad 1944-1972).

Mulle andis palju 40-ndate aastate lõpust alanud koostöö Niina Särevi ja tema isa, auväärt vanahärra Kuudi viiulimängu klaverisaatjana.

Orkestritöö kõrval viljeles ta ansambli mängu trios ning kvartetis, tegeleb pedagoogilise tööga.

Tema ärasaatmise Metsakalmistule korraldasid Eesti Teatriliiit ning Rahvusoper Estonia.

Aino Merila